

Los Hechos de los apóstoles

Espíritu Santo m̄are queo sāgũ yiguĩji Dios, Jesús ïyire gaye

¹ Yũ baba Teófilo, ñati m̄. Iti r̄m̄jũ m̄re papera yũ cõas̄ocati Jesús ï yigore, ito yicõri ï riasore gaye m̄re papera cõacu yũ. ² Ñajediro ï yigore m̄re gotigũ mac̄r̄c̄ro ï m̄ja warajũna ucas̄sacu yũ. Ũmac̄jũ ï m̄jaroto riojũ ï oca goti ucuronare beseyijũ Jesús. Apóstoles wame c̄tiyijarã ña. Espiritu Santore t̄ocõri, “Adi ña m̄a moaroti”, yiyijũ Jesús ñare. ³ Jesús ï godaja bero m̄cana t̄di caticõri ï oca goti ucutoni ï c̄anare goaĩoyijũ Jesús. J̄arã masacõ r̄m̄ri goa ñayijũ Jesús, coji meje. ï t̄di catire gaye queno ña masisatoni biyaro goaĩoyijũ Jesús, ï c̄anare. ñare goaĩocõri, “No ñre t̄or̄ñ̄r̄eti ï rotirojũ miojugũ yiguĩji Dios”, yire oca riasoyijũ Jesús ñare.

⁴ ña r̄ca ñagũjũ, ado bajiro gotiyijũ Jesús ñare maji:

—Ado Jerusalénre wagobeja m̄a. Mani Jacũ Dios ï gotiado bajiroti Espiritu Santo ï ejarotire bocatiya m̄a, yiyijũ Jesús ñare. Ito yicõri, coji meje m̄are goticũ yũ itire, yiyijũ Jesús ñare. ⁵ Iti r̄m̄jũ ñeñaro m̄a yirise jidicãja bero m̄are idé guñi Juan. Ito bajiri nocõ mejeti Espiritu Santo queo sāgũ yiguĩji Dios m̄are, yiyijũ Jesús ï c̄anare.

Mac̄r̄c̄rojũ Jesús ï m̄ja ware gaye

⁶ Jesús rãca minijuacõri ado bajiro seniñayijarã ñna ñre:

—Jane mejeju romano masa gña ya sita ãmacõri gñare moa rotiyõni ñna. ¿Adocãta ñnare bucõagũ yigujada mu? Ito yicõri, ¿ado gña rotigoraju mucana gñare judacõa rotigu yigujada mu? yiyijarã ñna Jesure.

⁷ ñna ito yija tñocõri, ado bajiro cñdiyiju Jesús ñnare:

—No yicõri masire ma muare. Mani Jacu Dios, ñ masirisena ñ yirotere, ñ sãgũti masiami itire. Masi-bea mu. Di rumu, di rodo, di ãmu, yi masibe mu. Dios sãgũti masiami ñ yirotere. ⁸ Adijua ña mu masiriseoni. Espiritu Santo ñ wadiroca, oca sãorise ejaro yiroja muare. Ito yicõri gãjerã cñtoriju wacõri, ñnare yare busirã yirãji mu. Jerusalenju, Judea sitaju cñni, Samaria sitaju cñni, macãrucũro ñarocõjuti, yare busirã yirãji mu, yiyiju Jesús apóstol mesare.

⁹ Iti ñnare goti tñocõri, ñre ñna tibojaroca riti ãmacũju muja wasuoyiju Jesús. Ito bero ide bueri iti ejarocati, ruyubiticoayiju Jesús ñja. Ito bajiri tãdi tibisijarã ñna Jesure. ¹⁰ ñ mujagoraju macãrucũroju ti muo ñayijarã ñna. Ito bajiro ñna ti muo ñaroca ñajasaroti Dios ñaro gãna jãarã ángel mesa goa rãgũyijarã ñna tu. Yutabuju bũto yorise sãñarã ñayijarã ñna. ¹¹ Ado bajiro gotiyijarã ñna:

—Mu Galilea gãna, macãrucũroju ti muo rãgõbesa. Ñni Jesuti, macãrucũroju muja wacu, mucana ñ muja waja, mu tiado bajiroti mucana tãdi ejagu yiguñji ñja, yiyijarã ángel mesa Jesús ñ cñanare.

Judas ñajacure wasoarona Matíasre ñna besere gaye

¹² Olivos wame cutiri turiaju ñayijarã Jesús ï cūana. Ito bero Jerusalénju tũdicoayijarã ñna ñja. Sõju meje ñayiju iti cuto. Coji cõrecõ ñayiju iti cuto. ¹³ Cutojũ ejacõri ñna ñari wijũ mũja wacõri, co sãnimũ weca sãjayijarã ñna. Ñna ñayijarã ado bajiro wame cutirã: Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, ito yicõri Alfeo macũ Santiago. Ito bero gãjerã ñayijarã Simón celote gaye tũoĩagorũ, ito yicõri Santiago macũ Judas. Itocõ ñayijarã ñna. ¹⁴ Sīgũre bajiro usi cuticõri minijuasotiyijarã ñna Diore bũsirona. Jesús ocabajirã, ito yicõri Jesús jaco María, gãjerã romia cũni cojũti minijuacõri Diore bũsiyijarã ñna.

¹⁵ Iti rãmũriti Jesure masirã minijuayijarã. Co ãmojeno masa ñayijarã ñna. Ñna wato wãmũ rũgũcõri, ado bajiro gotiyiju Pedro ñnare:

¹⁶ –Tũoya yũ ñarã mũa. Jane mejeju mani ñicu David ñayorũ, Espíritu Santo ï rotija ucayoñi, Judas ï ñarotire. “Jesure ñna ñiatoni gotigu yiguñi Judas wame cutigu”, yi tũoĩa yugũ ito bajiro ucañi David ñayorũ. Iti ï ucayore bajiroti rêtacũ. Ado bajiro rujeayiju Dios ï bũsire. Tũote mũa, yiyiju Pedro ñnare.

¹⁷ Judas cũni mani rãca cocati Jesús rãca riasotiquĩ. Ito yicõri mani rãca moaquĩ. ¹⁸ Mani rãca moacacũ ñabojagũti Jesure ñna ñiatoni oca meniñi ï. Ito bajiro ñeñaro ï yija bero yucũgũ ũmacũju mũja wacõri ï ya ãmũmajũ jũgũbo siayiju. Ito bajiro yicõri bubu quedi yojayiju. Ito bajicõri godacoayiju ñja. Ito bero ũmacũju wada yojacõri ï

ya jeraga joto watojũ ã ya gũdamisi budi yojayijũ. Ñãjacũ ñeñaro yire wajana sũori ã ñajacũ ya niyeru ãmicõri cojũ sita waja yiyijarã gãjerã. ¹⁹ Jerusalén gãna itire tũobũjacõri, “Acéldama”, wame yiyijarã iti sitare. Ñna ocanama, “Sĩare waja ñna waja yira sita ñna”, yireoni ñayijũ. ²⁰ Jane mejejũ David ñayorũ ado bajiro ucañi:

Wagoado ñaro yiroja ã ya wi. Masa ñamenaji ã ya wire. Ito yicõri gãji moa wasoagũ yiguĩji ã ya moare, yi ucañi David ñayorũ, yiyijũ Pedro ñnare.

²¹⁻²² Ito bajiri Judasre wasoato mani. “Jesús ã godaja bero mũcana tũdi catiami”, yi masigũre mani beseja quena. Ito yicõri Juan Jesure ã idé guroca tirũ, ito yicõri Jesús ã mũjaja tigorũre mani beseja quena. Gãjire beserũja manire, mani rãca ñacacũre. Ito yicõri Jesús ã wa ucuroca wa ucũrũre beserũjarãji mani. Ito bajigũre ãmarũjarãji mani, yiyijũ Pedro ñnare.

²³ Pedro ã bũsija bero, ito ñarã jũarã ãmũare beseyijarã ñna. “José Justo Barsabás wame cutigũ quenami”, yiyijarã ñna. “Matías ã cãni quenami”, yiyijarã ñna. ²⁴ Ito bajiro yicõri, Diore ado bajiro seniyijarã ñna:

—Dios gũa Hũ, mũ masia masa jeyaro ñna tũoĩrise gaye. Ito bajiri gũare ñoña mũ beserũre. ²⁵ Judasre wasoarocũ ito yicõri gũa rãca riasotĩrocũre ñoña gũare. Judas gũare wagoquĩ ñeñaro yi ãmogũ. Ito bajiri adocãta ñeñaro yirise waja, waja yiadojũ ñaguĩji ã, yiyijarã ñna Diore senirã.

²⁶ Ito yija José Justo wame gũtagãjũ uca wõyijarã ñna, ito yicõri Matías wame gajegajũ. Itigari gũtagãri queocõri, “Tito maji, ñimũ ñnati Dios ã

besseru”, yiyijarã ñna. Gãtagã iti quediya ticõri, “Matías ñami Dios ñ beseru”, yi masiyijarã ñna. Ito bajiro bajicõri ñna rãca ñasuooyijũ Matías coga gubojeno ñarã tu. Jua gubojeno ñarocũ ñayijũ ñ.

2

Espíritu Santo ñ quedi sãjare gaye

¹ Pentecostés ñari rumũ ejaroca Diore masirã ñarocõti cojati minijua ñayijarã. ² Ñajasaroti oca sãoro ruyuyijũ ñmacũjũ. Buto mino iti wãaro bajiro bajiyijũ. Ñna ñari wijũ sãjacõri buto busiyijũ iti. ³ Ito yicõri jea ñjũ mũjarise bajirise goayijũ. Ito yicõri sãgũ ruyabeto quedi jeayijũ iti. ⁴ Ito yija, Diore riti tũorãnjaro ñna yirocũ, Espiritu Santo quedi sãjayijũ ñnare. Itijunati ricati riti ñna masibiti oca ñabojareti busisuooyijarã ñna, Espiritu Santo ñ rotiro bajiroti.

⁵ Iti rumariti Jerusalénjũ judio masa gaje cutori gãna wadiana ñayijarã ñna. Diore rãcũbũorona wadiana ñayijarã ñna. ⁶ Ñna busirise iti ruyuja tũocõri, minijuyijarã masa. Sãgũ ruyabeto ñnarioti ñna oca tũoyijarã ñna. Ito bajiri, no yi masia mañijũ ñnare. ⁷ Ito bajicõri mano ucayijarã ñna. Ito yicõri ado bajiro ñnamasiti gãmeri busiyijarã ñna:

—¿Galilea sita gãna meje ñati, mũa tija? ⁸ Jeyaro ricati ñna busija, ¿no yija mũa oca, yũ oca cuni jeyaro oca ñna busija tũoati mani? Gaje cutori gãna ñna mani. ⁹ Jeyaro gãna ñna mani. Tite mũa. Ado ñna Partia gãna, Media gãna, Elam gãna, Mesopotamia gãna, Judea gãna, Capadocia gãna, Ponto gãna, Asia gãna, ¹⁰ Frigia gãna, Panfilia gãna, Egipto gãna, ito yicõri Cirene cuto sõjũa Africa gãna, ito yicõri adijũ gãna Roma gãna. Adijũ rujeanati ñna judio masa

coriarã. Gãjerãma judio masa ãna tũoãre gayere boca ãmigoana ñama ãna. ¹¹ Ito yicõri Creta gãna, ito yicõri Arabia gãna, adocõ jãjarã ña mani. ¿No yija mani jeyaro gãna ñabojarãti, Dios ã queno yirise ãna bũsija tũoati mani? yiyijarã ãna.

¹² Mano ãna rujũ ucaja, no yi masia mañijũ ãnare. ãnamasiti gãmeri seniãayijarã:

—¿No yireoni ñati adi? yiyijarã ãna.

¹³ Coriarã ado bajiro bũsiyijarã:

—Mecũrã yama, yi aja tudiyijarã ãna, Espiritu Santo sãjagoanare.

Masare Pedro ã gotire gaye

¹⁴ ãna aja tudija tũocõri, ã baba mesa apõstol mesa rãca wũmũ rũgũyijũ Pedro. ãna ito yija ticõri, oca sãoro bũsiyijũ Pedro, minijua ñarã jeyaro ãna tũotoni:

—Queno tũoya yũ ñarã mũa, yũ bũsirise. Adijũ Jerusalén gãna mũa, queno tũoya mũa cũni.

¹⁵ “Mecũrã ya mũa”, yibojarãji mũa gũare. Mecũrã meje ya gũa. Busuri jĩjũ ña maji. Mecũrajũ meje ña maji. ¹⁶ Ado robojũa baja. Gũare mũa tirise, “Ito bajiro rãtarõ yiroja”, yiyijũ Dios oca goti ãsiri masũ, Joel wame cũtigũ. Jane mejejũ ado bajiro ucayoñi Joel, Diore yiari:

¹⁷ Sũsari rũmũri Espiritu Santo masa jãjarãre queo sãgũ yigũja yũ. Yũ yerioti bũsirã yirãji mũa rãna masa. Yũ ye gaye tireti goaro yiroja mamarãre cũni. Bũcũrãreama cãirijũ ãnare bũsicũja yũ.

¹⁸ Sũsari rũmũri Espiritu Santo sãcũja yũ, yũre ejabũari masare. Ito bajiri yũ yerio bũsirã yirãji ãna.

- 19 Ñmacũjũ macãrucũroju tiyamani mũare ñogũ yigũja yũ. Mũa ñari tuti, adi sita cãni, tiyamani ñogũ yigũja yũ. Rí ñaro yiroja, ito yicõri jea ãjũrise, ito yicõri bueri bue dajaro yiroja.
- 20 Ñmacañi cãni yaticoagu yiguĩji. Ñmacañi ñami gagũ cãni, rí robo bajiro sũagũ yiguĩji. Iti jeyaro baji jediroca, Jesús ñeñaro yiri masare waja seniri rũmũ ejaro yiroja. Ñasari rũmũ ñaro yiroja Jesús ñ ito bajiro ñ ñori rũmũ. Guijori rũmũ ñaro yiroja.
- 21 “Yũ Ñjũ, ñeñaro yigũ ña yũ. Yũ ñeñaro yirisere ãcabojoya mũ”, yũre yirãreama jeame ãjũroju ñna wabore ñaroca ñnare masogũ yigũja yũ, yiyijũ Dios, Joelre gotigũ, yiyijũ Pedro masare.

22 Ito yija mũcana tũdi bũsi remoyijũ ñ:

—Tũoya yũ ñarã ado yũ gotiroti. Nazaret gagũ Jesús ñ masiro robo yicõri mũare ñoñi. “Dios ñ rotiro bajiroti yĩni Jesús”, yi masiarãji mũa itire tigoana ñari. 23 Ito bajibojarocati, Jesure ñiacõri, masa quenamenare ñsiyija mũa yucũtẽojũ ñna jajutoni. Iti mũa yiroto riojũajũ masi yucãrũ Dios. Ito bajibojarocati mũare camotabitirũ Dios. Jesure sãtoni gãjerãre mũa ñsire waja mũareti seti ña. 24 Dioama Jesús ñ godaja bero mũcana tũdi ñ catiroca yicõñi. Ito bajiri godagoana ãjũ Satanás, Jesure ñiacũ masibisijũ. Ito bajiri mũcana tũdi caticoañi ñ. 25 Jane mejeju mani ñicũ David ñayorũ Jesús ñ Jacũre ñ bũsigore ucañi. Tite mũa. Ado bajiro bũsiyijũ Jesús Diore:

Cũna yũ rãcati ña mũ. Ito bajiri ñejũa güire ma yũre.

26 Y_u t_uoñaja queno sosa y_ure. Ito bajiri b_uto wan_ucōri m_ure b_usia y_u. Ito bajiri y_u ya ruju godaja b_ujatobiti yibic_uja y_u.

27 C_una y_u masia godarã watoju y_ure wagobic_uja m_u. M_u Mac_u ña y_u. M_ure r_uc_ub_uoa y_u. Ito bajiri y_u ya ruju jogaroca yibic_uja m_u.

28 Ito bajiri m_ucana t_udi y_u catiroca yig_u yig_uja m_u. B_uto wan_u quenag_u yig_uja y_u, m_u rãca y_u ñaja m_ucana, yiyij_u Jesús Diore, yi ucañi David ñayor_u, yiyij_u Pedro masare.

29 'Ito yicōri gaje ña. T_uoya y_u ñarã m_ua. Mani ñic_u David ñayor_u ĩ cōja adoti yuje ecoñi. "Ado ña ĩre yujeado", ya mani. Ito bajiri ĩ t_uoñarise gaye meje b_usiyor_u ĩ. 30 David catig_uju, ĩa bajirotire goti yuri mas_u ñayoyij_u. "Īja y_u janerãbatia Dios ĩ cōar_u sīg_u ñag_u yiguñi. Y_u robo Ūju ñag_u yiguñi ĩ", yi t_uoñayij_u David, Dios ĩ gotija t_uocōri. Tite m_ua. 31 Ado bajiro ucañi David: "Cristo m_ucana t_udi catig_u yiguñi. Ito yicōri ĩ ya ruju godana watoju jogabeto yiroja", yin_u David. Ito ĩ yirisere, ĩa bajirotire gotig_u yin_u ĩ, yiyij_u Pedro.

32 M_ucana t_udi b_usi remoyij_u Pedro:

—Jesús ĩ godaja bero, m_ucana t_udi tic_u g_ua. Ito bajiri, "Īre t_udi catioñi Dios", ya g_ua. 33 Dios ũmac_uñuna ñacōri Jesure jiyij_u. Dios t_u ejacōri ĩ ya riojocad_uja, r_uc_ub_uoraj_u, rujiguñi Jesús. Dios ĩ goticãdo bajiroti Jesure c_uñi, Esp_uritu Santore g_uare ĩ queo sãtoni. Īju m_ua tirise, ito yicōri m_ua t_uorise, Esp_uritu Santo ĩ ejaja ito bajiro r_utam_u. Ititi ña ĩ wadire gaye. 34 David ñayor_u ĩmasire r_utaroti meje ucayon_u ĩ. Jesús ĩ m_ujado bajirogoroama, ĩ

ya ruju rãca ñarocõti ùmacũju mujabitiyoyiju David. Ito bajiri ado bajiro ucayoñi David:

Mani Uju Cristore ado bajiro yiñi Dios: “Yu tu riojocaduja rujiya, rãcãbãoraju.

³⁵ Mu wajana queno mare ñna cãdiroca yigu yiguja yu”, yiyiju Dios mani Ujure. Ito bajiro ucayoñi David, yiyiju Pedro.

³⁶ Yu ñarã, ito bajiri ñja, “Riti ña”, yi masitoni mare busia yu. Cristore, yucãtẽoju mua sãarureti, mani Uju ñarocãre, manire masorocãre cũñi Dios. Ñti ñami macana, yiyiju Pedro masare.

³⁷ Ito bajiro ñ yija tãocõri, bũto tãoña usi bata bujatobisijarã ñna. Ito bajiri Pedro mesare seniñayijarã ñna:

—¿No yirujati gũa ñja? yiyijarã ñna.

³⁸ Ñna ito yija tãocõri, Pedro ado bajiro cãdiyiju ñnare:

—Ñeñaro mua yirise jidicãña, mua ñeñaro yiriserere Dios ñ acabojotoni. Ito yicõri, “Jesucristore masirã ñama”, gãjerã ñna yi masitoni, idé gu rotiya mua. Ito yija Espiritu Santo queo sãgũ yiguñi Dios mare. ³⁹ Dios, Espiritu Santo sã ãmoguñi mare, ito yicõri mua rĩare, mua janerãbatiare, ito yicõri sõju gãnare cãni. Ñ beserã ñajedirore Espiritu Santo sã ãmoguñi Dios, yiyiju Pedro.

⁴⁰ Iti riti busigu meje yiyiju Pedro. Ito yicõri masare riaso busiyiju ñ. Gaje ado bajiro ñnare riaso busiyiju Pedro:

—Masa ñeñarã rãca wusabesa mua. Camotadiya mua, ñna rãca jeame ãjuroju mua wabe yirona, yiyiju Pedro.

41 Ito bajiro Pedro ï gotija t̃uo wañcõri, ʉdiaji mil masa ñarã Jesure boca ʉmiyijarã. Ito yicõri yoari mejeti idé gu rotiyijarã ñna. 42 Ito bajiro yicõri apóstol mesa rãca ñna riasorise t̃uorona ñna t̃u minijuasotiyijarã. Ñna riasorisere t̃uo ñiacõri itire t̃uor̃ññ jidicãbisijarã ñna. Ito bajiri s̃ig̃u bajiro riti ʉsi cutiyijarã ñna ñja. Ito bajiro t̃uoĩacõri ñna r̃ucorisere maimenati bojoro bujarãre ñsiyijarã ñna. Coji r̃uyabeto minijuacõri Diore busiyijarã ñna. Ito yicõri, “Iti ñna Jesús ya ruju robo bajirise”, yi t̃uoĩacõri naju bato bayijarã ñna. Manire yiarì Jesús ï goda ñsire t̃uoĩarã ï rotiro bajiro najure bato bayijarã.

Cajero Jesure t̃uor̃ññs̃uoana ñna ñare gaye

43 Apóstol mesa jaje tiyamani ñoyijarã, Dios ñna rãca ï ñajare. Itire ticõri mano ʉcayijarã masa ito gãna. 44-45 S̃ig̃u r̃uyabeto Jesure masirãma s̃ig̃u bajiro riti ʉsi cutiyijarã ñna. Gãjerã bojoro bujaja ticõri, ñna ya gajeoni ñsicõri waja ʉmiyijarã ñna, bojoro bujarãre niyeru ñsirona. 46-47 Co r̃um̃u r̃uyabeto, s̃ig̃u bajiro riti t̃uoĩarã ñnari, Dios ya wiju minijuasotiyijarã ñna Diore busirona. “Ñasag̃u ñna Dios m̃u”, yi busiyijarã ñna, Diore r̃uc̃ub̃uorã. Ito yi t̃udi wacõri ñna ya wiriju naju bato bayijarã ñna. B̃uto wañu quenayijarã ñna, ñna baba mesa rãca bare bato barona. “Gãjerã r̃ëtoro t̃uoĩa masirã ñna mani”, yi t̃uoĩabisijarã ñna. Queno ñna yirise ti masicõri, “Queno yirã ñnama”, yiyijarã cuto gãna. Co r̃um̃u r̃uyabeto iti cuto gãna coriarã Jesure boca ʉmiyijarã. Jesure boca ʉmicõri Jesure masirã t̃u minijuayijarã ñna. Ito bajiri jãjarã busa Jesure masirã buju wayijarã ñna.

3

Rudurure yisioire gaye

¹ Co rumu ruyabeto tres ñaroca riti Diore busisotiyijarã ñna. Ito bajiri itocõ tujaroca Dios ya wiju mña wayijarã ñna, Pedro, Juan rãca jãarã, Diore busirona. ² Soje tu sīgũ masu rujiyiju. Cajerojuti wa masibicu rujearu ñayiju ñ. Ito bajiri wa masibisiju ñ. Co rumu ruyabeto ñ baba mesa ñre ãmi wasotiyijarã. Ito yicõri soje tu ñre jidi rojosotiyijarã ñna. Iti soje ado bajiro wame cutiyiju. Seyori soje ñayiju iti soje. Iti soje tu rujicõri ito ejarãre, “Yure ti maiñame, jabeto niyeru yure ñsiña mña”, yi rujiyiju ñ. ³ Pedro mesare sãjarã wana yiroca:

—Yure jabeto ti maiñame mña, yiyiju rudurure.

⁴ Ito ñ yija tucõri, queno tisayijarã ñna ñre. Ado bajiro yiyiju Pedro ñre:

—Adojua tiya mu, yiyiju ñre.

⁵ “Yure jabeto ñsirã yirãji”, yirocu queno tucõlabojayiju ñ. ⁶ Ito yija Pedro ado bajiro yiyiju ñre:

—Niyeru ma yure, manirea. Gaje ñasarisejua mure ejabucuja yu. Jesucristo Nazaret gagure tucõrucõri, “Wumña mu, wasa”, ya yu mure yiyiju Pedro rudurure.

⁷ Ito bajiro yicõri ñ ya riojocaduja ñiacõri tãa wumuo rügõyiju Pedro. Ito ñ yirocati, ñ ya ñicuri sēcocoayiju ñre, rudurure ñabojare. ⁸ Ito bajiri bubu quedi rügucõri, wasuoyiju ñ. Pedro mesa rãca sãja wayiju rudurure ñja, Dios ya wijure. “Dios queno yami yure. Yu ñarise cutirise yure yisioami ñ”, yi wanu quena wayiju ñ. ⁹ Iti wiju Dios ya wiju ñarã

ĩ waja tiyijarã ĩna. “Queno yami Dios yare”, ĩ yi busija t̄oyijarã ĩna. ¹⁰ Ito bajiri ĩre ti masicõri ucayijarã ĩna. “Soje t̄ rujiḡ, rudur̄, niyeru seni rujiḡ, ¿meje ñati ĩ?” yiyijarã ĩna ucare rãca.

Pórtico de Salomón wame c̄tirij̄ masare Pedro ĩ gotire gaye

¹¹ Rudur̄ ñabojar̄, Pedro mesa watoje ñayij̄ ĩ. ĩnare jidicãbisij̄ ĩ. Dios ya wi t̄, Pórtico de Salomón wame c̄tirij̄ r̄ḡḡoyijarã ĩna Pedro mesa. Iti ito bajiro r̄t̄aja ti ucacõri, masa j̄jarã ũma minijuayijarã ĩna. ¹² Masa ĩna minijuaja ticõri, ado bajiro busiyij̄ Pedro ĩnare:

—¿No yija ti ucati, ȳ ñarã m̄a? Sõco busa tiya ḡare. Āni rudur̄re ḡamasiti yisiobij̄. ḡa masiro robo yija meje, Diore queno ḡa c̄dija meje wami āni rudur̄. ¹³ Ado roboj̄a bajia. Jesús ũmac̄j̄ gaḡ ĩre yisioñi. Mani ñic̄sabatia Abraham, Isaac, ito yicõri Jacob c̄ni Diore riti r̄c̄b̄oyijarã ĩna. Dios ĩna r̄c̄b̄or̄ m̄cana ĩti ñami ĩja. Godar̄re t̄di catiocõri, masa ĩna r̄c̄b̄oroti gayere jidicãyij̄ Dios ĩ Mac̄ Jesure. ĩ Jesureti ñiacõri ĩsiyija m̄a, ñari masa ujarãre, ĩre ĩna s̄atoni. Uj̄ Pilato, Jesure ĩ bucõa āmobojarocati, m̄aj̄a bucõare āmobisija. ¹⁴ Pilatore, Jesús que-naḡre bucõa rotiado õno yirã, s̄ari mas̄re bucõa rotiyija m̄a Pilatore. ¹⁵ Ito yirã riti masare catire gaye ĩsiḡre s̄a rotiyija m̄a. Ito bajibojaro-cati, Dioama godar̄re t̄di catiocõni. ĩre ticõri, “M̄cana t̄di catiami”, yi masia ḡa, yiyij̄ Pedro.

¹⁶ Ito yicõri m̄cana ado bajiro busi remoyij̄ Pedro:

—Āni rudurū ñabojacacure ti masia m̄ua. “Jesús yure yisio masiami”, ĩ yi t̄oñajare, yoari mejeti ĩ ya ñicuri s̄eocoayijū ĩre. Ñaro bajiroti ĩre yisioñi Jesús. Itire ti masia mani, yiyijū Pedro.

17 Masia yū ñarā yū ĩja. Mani Ɂjarā rāca Jesure s̄ia rotiyija m̄ua. “Buto ñeñaro ya ḡua”, yī t̄oña masibitibojarāti ito bajiro yiyijari yū ñarā, ya yū m̄uare. 18 Jesure m̄ua s̄iacatijū, “Ito bajiro yiroja”, Dios ĩ yire ñaro bajiroti bajicū iti. Dios ĩ oca gotiri masa ĩre yiari ado bajiro gotiyijarā jane mejeju: “Cristo quenabeto t̄obujacōri, godagū yiguñji”, yiyijarā Dios oca gotiri masa. 19 Ito bajiri iti oca t̄ocōri ñeñaro m̄ua yirisere jidicāña m̄ua. Ito yicōri Dios ĩ usi cutiro bajiro t̄oñaña m̄ua, ñeñaro m̄ua yirise ĩ ācabojotoni. Ito yija Dios m̄ua ya Ɂsijū Ɂsirioya mani m̄uare jidicāguñji. 20 Ito yija m̄ucana t̄adi cōagū yiguñji Dios, Cristore. Jane mejeju besecāni Dios, Cristore mani Ɂjū ñarocure. 21 Adocāta ũmacājū ñaguñji Cristo. Co rumū adi macārucūrore m̄ucana quenogū yiguñji Dios, ĩ goticādo bajiroti. Dios ĩ queno t̄ori rumū bocatigū yiguñji Jesucristo. Adi ña Dios oca goti ĩsiri masa, Diore rūcūborā ĩna ucare. 22 Sīgū Dios oca goti ĩsiri masū, Moisés wame cutigū, ado bajiro gotiyoñi mani ñicūsabatiare: “Dios mani Ɂjū yure ĩ cōado bajiroti, gāji ĩ oca gotirocū cōagū yiguñji. Dios ĩ cōarocū mani comasiti ñagū yiguñji. 23 Jeyaro ĩ yirise yiro bajiroti c̄adiba m̄ua. Yiro robo c̄adimenare, mani Israel gānare gajeroju āmicōa ruyuriocōgū yiguñji”, yiyijū Moisés ñayoru. Adi ña mani ñicūsabatiare, ĩ gotire, yiyijū Pedro masare.

24 M̄ucana t̄adi busi remoyijū Pedro:

—Samuel bero gãna cuni Dios oca goti ĩsiri masa, adi r̥m̥uri bajiroti gayere, ñaro bajiroti gotiyoyi-jarã ĩna cuni. ²⁵ Jane mejeju, mani ñic̥sabatiajuare Dios ĩ goticãrere gotiyijarã ĩna Dios oca gotiri masa. Dios mani ñic̥sabatiajuare, ĩ goticãre ñajare quenarise ejaro yiroja manire. Ado bajiro mani ñic̥u Abraham ñayorure goticãyiju Dios: “Queno masa jeyaro wan̥u quenare gaye ejaro yiroja, m̥u r̥ã janerãbatiana s̥oriti ĩ rujeajare”, yiyiju Dios mani ñic̥u ñayorure gotigu. ²⁶ ĩ Mac̥ure t̥di catiocõri, cadero mani r̥ãca ñaroc̥ure ĩre cõañi Dios, mani queno wan̥u quenatoni. Ito yicõri mani ñeñaro yirisere jidicãtoni, ĩ Mac̥ure cõañi Dios, yiyiju Pedro masare gotigu.

4

Ujarã ñasarã riojo Pedro mesa ĩna busire gaye

¹ Pedro, Juan r̥ãca j̥arã masare ĩna riaso ñaroca paia ejayijarã, saduceo gaye t̥oñarã, ito yicõri Dios ya wi coderi masa uj̥u cuni. ² Pedro ito bajiro masare ĩ riasoja t̥ocõri, b̥to junisini ejayijarã ĩna. Ado bajiro riasoyiju Pedro ĩnare: “Jesús ĩ godaja bero m̥cana t̥di catiñi. Ito bajiri mani cuni t̥di catirã yirãji, yi t̥oña mani”, yiyijarã Pedro mesa masare. ³⁻⁴ Coriarã j̥jarã Jesús oca t̥o ãmisãcõri Jesure boca ãmijijarã ĩna. Ito bajirã riti j̥jarã ãm̥a co d̥jamocõ mil masacõ ñarã, buju wayijarã ĩna, Jesure masirã. Ito bajiri paia, saduceo gaye t̥oñarã, Dios ya wi coderi masa uj̥u cuni b̥to junisiniyijarã iti t̥ocõri. Ito bajiri Pedro mesare ãmi wacõri tubiayijarã ĩna, ñamicaju iti ñajare.

⁵ Busuri itijꝯ, Jerusalénti, mꝯcana minijuayijarã judio masa ɯjarã, gãjerã bꝯcꝯrã, ito yicõri bꝯcꝯrã rotirise riasori masa cꝯni minijuayijarã ñna. ⁶ Paia ɯjꝯ Anás wame cꝯtigꝯ cꝯni ito ñayijꝯ. Ito yicõri Caifás, Juan, Alejandro, gãjerã paia ɯjarã ñajediro minijua ñayijarã itojꝯ. ⁷ Ito bero Pedro mesa tubiara wijꝯ ñarãre, ãmi wadi rotiyijꝯ Anás. Pedro mesa ï tꝯ ñna ejaroca, ado bajiro seniñayijꝯ Anás:

—¿Ñimꝯ mꝯare masare riaso roticati? Ito yicõri, ¿ñimꝯ ï rotija rudurꝯre yisiocati mꝯa? yiyijꝯ Anás Pedro mesare.

⁸ Ï seniñaja tꝯocõri, ado bajiro cꝯdiyijꝯ Pedro, Espiritu Santo ï masirisena:

⁹ —Tꝯoya mꝯa. Rudurꝯre gꝯa queno yire, ito yicõri ñre gꝯa yisiore, ¿itire gꝯare tꝯo tudiatu mꝯa? yiyijꝯ Pedro, masa ɯjarãre ito yicõri bꝯcꝯrãre cꝯni. ¹⁰ Mꝯa queno masitoni, ito yicõri Israel sita gãna ñarocõti ñna masitoni, mꝯare ñasarise gotia yꝯ. ãni rudurꝯ ñabojarꝯ mꝯa riojo rꝯgõgõre yisioñi Jesús Nazaret gagꝯ. Jesús, yucꝯtẽojꝯ mꝯa sãaruti, Dios tꝯdi catoruti, ñti rudurꝯre yisioñi. ¹¹ Jane mejejꝯ David ñayorꝯ ado bajiro ucayoñi: “Mꝯa wi meniri masa gãtagãre cõabojayija mꝯa. Ito bajibojarocati mꝯa cõaraga ñasarica ñaroja gãtagã”, yi ucañi David ñayorꝯ, Jesure tꝯoña yugꝯ. Ado bajiro bajia yireoni ña adi. Mꝯa judio masa ɯjarã, Jesure ãmomena yirãji. Ito bajibojarocati ñasagꝯ ñagũ yiguñi ï. ¹² Jesucristo sãgãti ñami adi macãrꝯcꝯrojꝯ masare masorocꝯ Dios ï cõarꝯ. Jesús sãgãti manire maso masiguñi. Ñimꝯjua gãji ï robo bajigꝯ maquñi, yiyijꝯ Pedro ɯjarãre.

¹³ Pedro, Juan rãca ñna oca sëoro busija tucõri, buto tucõia oca jaiyijarã ujarã. “Buto papera ri-asotibitiana ñabojarãti queno busiama ñna. Jesús rãca ñagoanati ñari seyoama ãna. Ito bajiri ñre bajiroti riasoama”, yi tucõiyijarã ujarã. ¹⁴ Ruduruc ñabojaruc, Pedro mesa rãca ññajare, “Rudurucare yisio-bisija mña”, yi masibisijarã ujarã ñnare. ¹⁵ Ito bajiri macucjuc budi wa rotiyijarã ujarã, Pedro mesare. Ito yicõri ñnamasiti gãmeri busi ñayijarã ñna ñja:

¹⁶ —¿No yiana mania Pedrose, Juanre cuni? Jerusalén gãna ñarocõti masiama rudurucare ñna yisio-re. Ito bajiri, “Bucãti yama ñna”, yi masia ma. ¹⁷ Ado bajiro ñnare gotirucja mani: “Jesús gaye tucdi mña busi remoja, quenabeto tucbucjarã wana ya mña. Ito bajiro mani ñnare gotija, gãjercare Jesús oca gotimena yirãji ñna”, yi tucõiyijarã ñna.

¹⁸ Ito yija mucana tucdi jisucyijarã ñna Pedro mesare. ñna sãja ejaroca, “Masare riasobesa mña, ito yicõri Jesús gayere busi ucayabesa mña”, yibojay-ijarã ujarã Pedro mesare. ¹⁹ Ito bajiro ujarã ñna busija tucõri, ado bajiro cudiyijarã Pedro mesa:

—Mucare gña cudiyama, Diore cudi-mena robo bajiro bajia gña. Diore cudiado õno yirã, ¿mucare cudi-ucjati gña? yiyijarã ñna. Dios ñ tiro riojo, ¿no bajiro quenaroja, yire masiati mña? Diore cudi-rã yirãji, ya gña mucare. ²⁰ Jesure gña tucogore, gña tigore cuni, itire busi jidicãdo ma gña, yiyijarã Pedro mesa.

²¹ Itire tucõri:

—Tucdi busi ucayabesa Jesús gayere. Jesús gayere mña riasoja, quenabeto tucbucjarã yirãji mña, yiyi-jarã ujarã mucana.

Ruduru ñabojaru ĩ waja ticōri, Diore rñcñbñoyijarã masa. “Quenoguti yigñ ñami Dios”, yiyijarã masa. Ito ñna yija masicōri, masare buto güiyijarã ñjarã. Ito bajiri Pedro mesare quenabeto tōbñjaroca yibisijarã ñna. Ito bajiri riojoti bucōacōyijarã ñjarã Pedro mesare. ²² Ruduru ñabojaru, ñna yisioru, jñarã masacō rēto bñsaro rodori tñjagu ñayiju ĩ.

Gña oca sēoroca yiya, yi Diore ñna senire gaye

²³ Budi warājñama ñna baba mesa tñju wacoay-ijarã Pedro mesa. ñna baba mesa tu ejacōri jeyaro ñjarã ñna bñsigore gotiyijarã ñna. ²⁴ Itire tñocōri sīgñ bajiro riti ñsi cñtirã ñari Diore bñsiyijarã ñna:

—Dios gña Jacñ, mñ sīgñti ña buto masigñ. Macñrucñrore meniyija mñ, sita cñni, ito yicōri riari. Macñrucñro gaye jeyaro meniyija mñ. Ito yicōri adi macñrucñro jeyaro ñarotire rujeoyija mñ.

²⁵ Jane mejeju, Espñritu Santore cñayija mñ gña ñicñ David ñayoru, mñ oca ĩ bñsitoni. Ado bajiro ucayoñi David, mñre queno moa ĩsigñ ñari:

¿No yija Cristore junisiniati judio masa meje ñarã cñni? ¿No yija judio masa rocati ñasarise meje tñoñati?

²⁶ Adi macñrucñro gña ñjarã minijuacōri ñna yucñma, mñre ñeñaro yirona, ito yicōri Cristore cñni ñeñaro yirona, yi ucañi David ñayoru.

²⁷ Riti yñni David. ĩ gotiado bajiroti bajicñ gña ya cñto. ñju Herodes, ito yicōri Poncio Pilato, judio masa meje cñni, ito yicōri Israel sita gña cñni cojñti minijua ñañi ñna. Mñ Macñ, ñeñarise yibicñre ñeñaro yirona minijuañi ñna, masare masotoni mñ

cōarure. ²⁸ M_u Macure sīañi ĩna. Jane mejeju, ado bajiro rētarō yiroja, yiyija m_u, m_u masirisena. ²⁹ Dios g_{ua} Jacu, g_{ua}re t_{uo}ya. “Quenabeto tōb_ujarā yirāji m_{ua}”, g_{ua}re ĩna yirise ācabojabesa m_u. G_{ua}re ejab_uaya m_u. Naro bajiroti m_ure c_udi āmoa g_{ua}. Ñe guijobeto, Jesús oca quenarise g_{ua} b_usitoni g_{ua}re ejab_uaya m_u. ³⁰ M_u masirisena masa cōrāre masoña m_u. Ito yicōri tiyamani c_uni yiya m_u, “Jesuna s_uoriti baja adi”, masa ĩna yitoni, yiyijarā ĩna Diore b_usirā.

³¹ Diore ĩna b_usi t_uroca, ĩna minijua ñariju sita ueyiju. Sita ueriju tototi, Espiritu Santo quedi sājajiju ĩnare. Espiritu Santore queno c_udicōri, ñe g_uire mejeti Dios oca masare gotis_uoyijarā ĩna.

“Y_u sīg_u ye ña gajeoni”, yimena ñari gājerāre batore gaye

³² Jesure masirā sīg_u bajiro riti t_uoĩa ñayijarā ĩna. ĩna r_ucorise, “Y_u sīg_u ye ña”, yibisijarā ĩna. ĩna baba mesare sīg_u r_uyabeto batoyijarā ĩna. ³³⁻³⁵ Sita r_ucorā, ito yicōri wiri r_ucorā, gājerāre ĩsiyijarā ĩna. Iti ĩsicōri niyeru b_ujayijarā ĩna. Niyeru b_ujacōri apóstol mesare ĩsiyijarā ĩna, bojoro b_ujarāre ĩna ĩsitoni. Ito bajiri ĩna rāca gāna sīg_uju bojoro b_ujarā mañijarā ĩja. Jesús oca quenarise riaso jidicābisijarā apóstol mesa. “Jesús ĩ godaja bero, m_ucana t_udi caticōri, ñami m_ucana”, yi queno sēo quenaro gotiyijarā ĩna masare. Ito bajiroca Jesure masirā ñarocōreti queno ĩna wan_u quenatoni, ĩnare ejab_uayiju Dios. ³⁶ Jesure masirā wato ñayiju sīg_u levita mas_u. José wame c_utigu ñayiju ĩ. Chipre wame c_utiri yogaju rujearu ñayiju ĩ. Apóstol mesa, Josére gaje wame wōyijarā, Bernabé. Griego

ocama, “Wanꝰ quenare gaye riasogu”, yireoni ñayijꝰ iti wame. ³⁷ Josére sita ñayijꝰ. Itire gājire ĩsiyijꝰ ĩ. Iti waja niyeru bujacōri apóstol mesare ĩsiyijꝰ, bojoro bujarāre ĩna batotoni. Queno yigꝰ ñayijꝰ José.

5

Ananías ĩ manajo Safira rāca ĩna ñeñaro yire gaye

¹ Gājijꝰama, Ananías wame cutigꝰ ĩ manajo Safira rāca, queno yirā meje ñayijarā ĩna. Ananías ĩ manajo rāca ĩna ya weseca gājerāre ĩsiyijarā. Ito yicōri niyeru bujayijarā ĩna. ² Ananías ĩ manajo rāca coro bajiro tꝰoĭayijarā ĩna. Ito bajiri niyeru jabeto yeyoyijarā ĩna. Ito yicōri apóstol mesare ĩsigꝰ wayijꝰ ruyarise. ĩnare ĩsi wacꝰ, “Adi riti bujabꝰ yꝰ”, yiyijꝰ Ananías ĩnare. ³ Ito ĩ yija tꝰocōri, ado bajiro buſiyijꝰ Pedro ĩre:

—Ananías, ¿no yija rāmúꝰa ujure cꝰdiati mꝰ? Mꝰ ya usijꝰ rāmúꝰa uꝰ sājañi mꝰre. “Adi riti bujabꝰ yꝰ”, mꝰ yija, Espiritu Santore ruo āmogꝰ ya mꝰ. ⁴ Weseca mꝰ ya weseti ñabojadoja, mꝰ ĩsi āmoja, mꝰ ĩsi āmobeja cꝰni. Mꝰ āmoro bajiro yirꝰjaboyija mꝰre. Weseca waja mꝰ bujarise cꝰni mꝰ yeti ñabojadoja. Mꝰ ĩsirotocōti, “Adocōti ĩsicꝰja yꝰ”, yirꝰjabojayija mꝰre. ¿No yija ñeñaro tꝰoĭacōri ruori mꝰ? Mꝰ ruobojaja cꝰni, gꝰare riti meje ruogꝰ ya mꝰ. Diore cꝰni ruogꝰ ya mꝰ, yiyijꝰ Pedro Ananíasre.

⁵ Ito bajiro ĩ yiroca cojisiti cō quedicoyijꝰ Ananías. Ito bajija tꝰocōri, ito gāna ruje güiyijarā. ⁶ Ito yija coriarā mamarā Ananías ya rujure gūmacōri ĩre yujerā wayijarā ĩna.

⁷ Ito bero ɯdiaji cõrecõ ejayijo Ananías ñabojaru manojo. “Ito bajiroja”, yibisijo iso.

⁸ —¿Adi ñarocõti ñati weseca waja, mɯa bɯjare? yiyijɯ Pedro isore.

—Ñarocõti ña, yi rɯoyija iso.

⁹ Ito iso yija tɯocõri, ado bajiro yiyijɯ Pedro isore:

—¿No yija mɯ manɯjɯ rãca sīgũre bajiro ɯsi cɯticõri, Espiritu Santore rɯo ãmori mɯa? Macɯjɯ tɯjama mɯ manɯjɯre yujerã ejana. Mɯcana mɯre ãmi warã yirãji, mɯre yujerona, yiyijɯ Pedro isore.

¹⁰ Ito ï yirijɯti, cojisiti cõ quedicoyijo iso cɯni. Sãja wacõri cõrore ti bɯjayijarã mamarã. Ito bajiri isore ãmi budi wacõri manɯjɯ ñabojaru tɯjɯ yujeyijarã ñna mɯcana. ¹¹ Jesure masirã ñarocõti, ito yicõri masa jeyaro, “Ito bajiyijɯ”, yija tɯocõri, bɯto gũiyijarã ñna.

Jaje tiyamani ñna ñore gaye

¹² Iti rɯmɯri Jesure masirã sīgũ rɯyabeto sīgũ bajiro riti ɯsi cɯticõri, Dios ya wi tɯ, Pórtico de Salomón wame cɯtirijɯ minijuasotiyijarã ñna. Jerusalén gãna ñna tiro riojo Dios ï masiro bajiro ï ejabɯarisena jaje tiyamani ñoyijarã apóstol mesa.

¹³ Jesure masirãre queno rɯcɯbɯoyijarã Jerusalén gãna. Ito bajibojarocati Jesure masirã tɯ ware gũiyijarã ñna. ¹⁴ Coriarã bɯto gũiyijarã, ito bajibojarocati jãjarã Jesús oca tɯo ãmisãyijarã. Ro-

mia cɯni, ãmɯa cɯni Jesús oca tɯo ãmisãyijarã ñna. Ito bajiri jãjarã bɯsa bɯjɯ wayijarã Jesure masirã.

¹⁵ Tiyamani Pedro ï ñogore tɯocõri, cõrãre ma tɯ ñna cani jesari cumuro rãcati cũyijarã masa. Pedro ï rêtaja tiana yirona, bocatijarã cõrã. Manire moañajaro yirona, bocatijarã ñna ñre. Manire ï

moaibeja cuni, ĩ rūmúgoti mani joe rētajaro yirona, bocatiyijarã. Tudi cati ãmorã ĩre bocatiyijarã ĩna. ¹⁶ Jãjarã masa, Jerusalén tu gãna wija wayijarã Jerusalénju cõrãre ãmi warã. ĩna ya usiju rūmúa sãñarãre cuni ãmi wayijarã. Cõbojana ñajediro tuja jedicoayijarã ĩna. Ito yicõri rūmúa sãñabojana cuni rūmúa budicoayijarã ĩja.

Apóstol mesare ĩna usirio codere gaye

¹⁷ Iti tucõri paia ujũ ito yicõri ĩ baba mesa saduceo gaye tucõrãrã bato ti tudiyijarã apóstol mesare. ¹⁸ Ito bajiri ñia roticõri Jerusalén ga wijũ, tubiara wijũ tubia rotiyijarã ĩna, apóstol mesare. ¹⁹ Tubia ecoana ĩna ñabojarocati iti ñamiti iti wijũ ángel goayijũ ĩnare. Ito bajiri sojeri janacõri ĩnare tũa ãmi wayijũ ĩ:

²⁰ —Dios ya wijũ wasa mũa. Ito ejacõri masare gotiba, ĩna cuni catitĩñare gaye ĩna bũjatoni, yiyijũ ángel ĩnare.

²¹ Ito bajiri busuri jĩjũ, Dios ya wi sãjacõri masare riasoyijarã ĩja.

Ito bajiro ĩna riasoroca ricati paia ujũ ĩ baba mesa rãca Israel sita gãna ujarãre jiyijarã, mini-juatoni. Ito yicõri, “Tubiara wijũ ñarãji”, yirona apóstol mesare ĩna ãmitoni surarare cõayijarã ĩna. ²² Tubiara wijũ ĩna ejaja, mañijarã ĩna. Ito tiboja, tũdi wacõri, ujarãre gotirã wayijarã surara:

²³ —Tubiara wi queno soje biara wi ñaroca ejabojabũ gũa. Coderi masa cuni itoti ñabojama. Ito bajibojarocati soje janacõri, gũa tija, apóstol mesa mama, yiyijarã ĩna.

²⁴ Iti oca tucõri, paia ujũ ito yicõri Dios ya wi coderi masa ujũ, no yimena bũjayijarã ĩna. Iti

tɔcõri, “¿No bajiro yirojada ïja?” yiyijarã ïna. ²⁵ ïna bujatobiti ñaroca sīgũ ejayijũ ïna tɔ. Ado bajiro gotiyijũ ï ïnare:

—Tubiara wijũ mũa bia cũbojana, Dios ya wijũ masare riasorã yama ïna, yiyijũ ï ïnare.

²⁶ Ito yija Dios ya wi coderi masa ɔjũ, ito yicõri ï ya moari masa rãca apóstol mesare ãmirã wayijarã ïna. Buto sëoro yimenati ãmi wayijarã ïnare. “Masa jãjarã gũta reaborãji manire, mani sëoro yija”, yi tɔo gũirã sëoro yibisijarã ïna. ²⁷ ïnare ãmi wacõri, ɔjarã riojo ïnare jidi rügõyijarã ïna. Ito yija paia ɔjũ ïnare ticõri ado bajiro yiyijũ ïnare:

²⁸ —Jesús gayere mũa riasorisere, mũare rëobojacũ gũa. Ito yibojarocati Jerusalén gãna ñarocõreti masare riaso ucuyija mũa. Ito bajiri sīgũ ruyabeto masiama mũa riaso ucurisere. “Jesús ï godare gaye ïnare seti ña”, yiyija mũa gũare, yiyijũ paia ɔjũ apóstol mesare.

²⁹ Ito ï yija tɔcõri, ado bajiro ïre cãdiyijarã apóstol mesa.

—Diojũare cãdisɔorũja mani, masare mani cãdiroto riojũa. Dios rotirisejũa ñasa masa rotirise rëtoro, yiyijũ Pedro ï baba mesa rãca. ³⁰ Jesús yucutëojũ mũa sĩa rotirureti, Dios mũcana tãdi ï catiroca yiñi. ï Dioti ñami, jane mejejũ mani ñicũsabatia ïna rũcũɔogorũ. ³¹ Dios ũmacũjana ñacõri, Jesure jiñi. Ito bajiri ï ya riojocadũja, rũcũɔorajũ rujiguĩji Jesús adocãta. Jesús mani ɔjũ ñarocũ, ito yicõri ñeñaro mani yirise waja yi ïsirocũre cũñi Dios. Mani Israel gãna ñeñaro mani yirise jidicãtoni, ito yicõri, “Jesús ñeñaro yũ yirise ïtire ãcabojoya”, mani yi senitoni cũñi Dios Jesure.

³² Espiritu Santo sãñagoana gua ñajare, Ìna suoriti Dios Ì jeyaro yigorere gotia gua. No Dios Ì yiro bajiro cudigu, Espiritu Santo Ìre sãgũ yiguñji Dios, yiyijũ Pedro ɯjarãre.

³³ Pedro ito Ì yija tɯocõri, bato junisiniyijarã Ìna. Ito yicõri Pedro mesare sÌa ãmoyijarã Ìna. ³⁴ Ʋjarã rãca sÌgũ fariseo gaye tɯoÌagũ ñayijũ Ì. Gamaliel wame cutigu, judio masa Ìna rotirise riasori masũ ñayijũ Ì. Masa ruje rãcubɯoyijarã Ìre. Gãjerã ɯjarã rãca busirocũ wɯmũ rãgũcõri, Pedro mesare bucõa rotiyijũ Gamaliel. ³⁵ Ito yija ado bajiro busiyijũ Ì baba mesa ɯjarãre:

—Queno tɯoya yũ ñarã mũa. Ìna masare mũa yi ãmorisere, queno tɯoÌaña mũa. ³⁶ ¿Teudas Ì yigorere ãcabojati mũa? Nocõ rodori mejeti rëta, “Ñasagu ña yũ”, Ì yija bero. Iti oca tɯocõri, “Riti bajiroja”, yirona cuatro cientocõ ãmũa sũyabojayijarã Teudas ñabojare. Ito bero yoa busari gãjerã Ìre sÌacõyijarã. Ito bajiri Ìre sũyabojana Ìna ãmoroti batacoayijarã. Ì riasobojare cuni jedicoayijũ. ³⁷ Ito bero mũcana masare Ìna cõÌari rumari Galilea gagũ, Judas wame cutigu ñayijũ. Ìre cuni Ì busirise tɯocõri masa jãjarã sũyabojayijarã. Ito bero Ìre sÌacõyijarã gãjerã. Ito yija Ìre sũyabojana Ìna ãmoroti batacoayijarã Ìna. ³⁸ Ito bajiri mũare gotia yũ. Ʋsirioro yibesa ãnare. Ìna ãmoro wacõato. Ìna riasorise gaye masa ye iti ñaja jedicoaro yiroja. ³⁹ Dios ye Ìna riasojama, no yicõri camota masimenaji mũa. Queno tɯoÌaña mũa Dios rãca mũa ñeñame yirona, yiyijũ Gamaliel, Ì baba mesa ɯjarãre. Ito bajiro Ì yija tɯocõri, “Ri ya mũ”, yiyijarã Ìna.

40 Ito yija Pedro mesare jisōyijarã ñna m̄cana. Ito yicōri ñnare baje rotiyijarã ñna. Ito yicōri Jesús gaye b̄sirere ñnare r̄oyijarã ñna. Ito yija ñnare jidicāyijarã. 41 Godoti wan̄ budiyijarã Pedro mesa Ɂjarã t̄ ñabojana. “Jesús oca gotitoni Dios ñ manire c̄ja quenasacōa, quenabeto mani t̄b̄jabojarocati”, yiyijarã Pedro mesa. 42 Ɂjarã ñna Jesús gaye ñna r̄ebojarocati masare riaso jidicābisijarã ñna Pedro mesa. Dios ya wiju Jesucristo gaye masare riasoyijarã ñna. Ito yicōri masa ya wirij̄ c̄ni riasoyijarã ñna.

6

J̄na ãmojeno ejab̄ari masare ñna c̄re gaye

1 Iti rodoriti Jesure masirã jājarã b̄sa b̄j̄ wayijarã. Griego oca b̄sirāj̄na, Hebreo oca b̄sirāre b̄situs̄oyijarã. Griego oca b̄sirāj̄na, ado bajiro b̄situyijarã Hebreo oca b̄sirāre: “Co r̄m̄ r̄yabeto m̄na bare batobojaja, corocō batobea m̄na. M̄na r̄āca ḡna wajeagoana romiare riti jairo ñsia m̄na. Ḡna r̄āca ḡna wajeagoanareama queno ñsibeā m̄na”, yiyijarã ñna. 2 Ito bajiro ñna ḡmeri b̄situja t̄ocōri, Jesure masirã ñnrocōreti miojuyijarã apóstol mesa:

—Dios oca ḡna riasorise jidicā masibeā ḡna. Ḡnareama ḡna riasorisej̄na ñna, naju batore gaye r̄etro ñnasarise. 3 Ito bajiri j̄na ãmojeno masa c̄r̄jarāji m̄na ḡnare ejab̄arona. Ado bajirāre ãm̄are beser̄jarāji m̄na. Queno t̄oīarã, queno r̄c̄b̄oana, ito yicōri Esp̄ritu Santore queno c̄dirã, m̄na beseja quena. Ito bajirāre ḡnare ejab̄arona c̄r̄jarāji m̄na. 4 Ḡnāma ado bajiro

yisotirã yirãji. Diore riti busisotirã yirãji, ito yicõri masare riasorã yirãji gũama, yiyijarã apóstol mesa ito ñarãre.

⁵ Ito bajiro apóstol mesa ñna busija tuocõri, sīgũ bajiro riti tuoĩa jediyijarã ñna, Jesure masirã. Ito yicõri sīgũre besevijarã ñna. “Esteban ñ ñami Jesure queno tuorũnucõri Espiritu Santore queno cadigu”, yi tuoĩacõri ñre besevijarã ñna. Ito yicõri Esteban bajiro tuoĩarãre cuni besevijarã ñna. Adocõ ñayijarã ñna Esteban baba mesa: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, ito yicõri Antioquía gagũ Nicolás. Judio masũ meje ñabojaguti ñna queti ocare rũcũbuogũ ñayijũ ñ. Itocõ ñayijarã bare batotoni ñna cũana. ⁶ Ito bajiro ñnare bese tuocõri, “Ñna ñnama iti masa, gũa cũrona”, yiyijarã Jesure masirã, apóstol mesare. Ito yicõri ñna joe ãmo moa jeocõri Diore busiyijarã apóstol mesa, quenaro Dios ñnare ejabuatoní.

⁷ Masa jãjarã busa tuo wayijarã Dios ocare. Ito yiroca riti Jerusalénjũ Jesure masirã jãjarã busa bujũ wayijarã. Ito yija Paia masa cuni jãjarã Jesús ocare queno tuorũnyijarã.

Estebanre ñna ñiare gaye

⁸ Estebanre queno yiyijũ Dios. Ito yicõri ñ masirisere Estebanre jidicãyijũ. Ito bajiri Esteban tiyamani ruje ñoyijũ masa tiro riojo. ⁹ Ito yija co rũmũ Esteban rãca gãmeri tuoĩa busiyijarã coriarã. Minijuara wijũ wasotirã ñayijarã ñna. Moa ñsiri masa ñagoana ya wi wame cãtiyijũ iti wi. Moa ñsiri masa ñagoana co cũto gãna meje ñayijarã ñna. Cirene gãna, Alejandría gãna, ito yicõri Cilicia sita gãna, ito yicõri Asia sita gãna ñayijarã

ĩna. Ĩna ruje tũoĩa bũsiyijarã Esteban rãca. ¹⁰ Ito bajibojarocati Estebanjũama queno bũsi masiyijũ, Espĩritu Santo queno ĩre ĩ ejabũajare. Ito bajiri bũsi rētocũ masibisijarã ĩna, ĩre bũsibojana. ¹¹ Ito bajiri bũsi masibiticõri, gãjerãre niyeru ĩsiyijarã ĩna, Estebanre ĩna oca menitoni. “Diore cũni, Moisésre cũni quenabeto bũsituami Esteban”, yi rũo gotiyijarã ĩna gãjerãre, niyeru boca ãmianajũa. ¹² Ĩna rũore ocare tũorũnũcõri, cũto gãna Estebanre ruje junisiniyijarã. Iti tũo junisinicõri bũcũrã ito yicõri judio masa rotirise riasori masa cũni Estebanre ñiyijarã, uju tũ ãmi warona. ¹³ Estebanre uju tũ ĩna ãmi ejaroca niyeru boca ãmigoana ado bajiro rũo gotiyijarã:

—Coji meje Esteban Dios ya wire ĩ bũsituja, ito yicõri Moisés ĩ rotirisere ĩ bũsituja tũocũ gãa, yiyijarã ĩna. ¹⁴ Ito yicõri Esteban ado bajiro ĩ bũsija tũocũ gãa. “Jesús Nazaret gagũ Dios ya wire jana batecõgũ yiguĩji, ito yicõri Moisés ĩ rotire mani uši cũtibojarse, itire cũni cõacõgũ yiguĩji”, ito bajiro Esteban ĩ yija tũocũ gãa, yi rũo gotiyijarã ĩna.

¹⁵ Ito yija ujarã tisayijarã Estebanre. ĩre ĩna tija, rio yori rio ñayijũ. Dios ñaro gagũ ángel rio robo bajiro bajiyijũ.

7

Seti ma yũre, Esteban ĩ yire gaye

¹ Ito yija paia uju ado bajiro seniñayijũ Estebanre: —¿Riti ñati mũ ito yire? yiyijũ Estebanre.

² Ito ĩ yija tũocõri, cũdiyijũ Esteban:

—Yũ ñarã tũoya mũa. Jane mejeju Dios oca goayijũ mani ñicũ Abraham ñayogũre.

Mesopotamia ĩ ñarocajũ rĕtoro masigũ Dios oca ruyuyijũ, Haránjũ ĩ waroto riojũajũ. ³ Ado bajiro ruyuyijũ Dios oca: “Mũ ya sitare wagoya, ito yicõri mũ ñarãre cũni wagoya, gaje sitajũ yũ mũre cũrotojũ”, yiyijũ Dios mani ñicũ ñayorũre. ⁴ Ito yija, Dios ito bajiro ĩ yija tũocõri, Caldea sitare wagoyijũ ĩ. Ito yicõri Haránjũ ñagũ wayijũ. Itojũ Haránjũ ĩna ñaroca mani ñicũ jacũ ñayorũ itojũ godagoyijũ ĩre. Ito bero adojũ mani ya sitajũ Abraham ĩ ñatoni ĩre cõañi Dios. ⁵ “Adi sitajũ ñaña”, yibojaguti, “Jabeto adi ña mũ ya sita”, yibisĩ Dios ĩre. Ito bajiri, “Adi ña yũ ya sita”, yi masibisijũ Abraham. Cojisiti ado robo, bajiro yiroja yiarĩ goticãni Dios Abrahamre. “Iti sita mũre ĩsicũja yũ. Mũ godagoja bero mũ janerãbatia ya sita ñaro yiroja iti”, yiyijũ Dios Abrahamre, rĩa macũ ĩ ñarocajũ maji. ⁶ Iti wato gaje gotiyijũ Dios Abrahamre. “Ija co rũmũ adi sitare watorã yirãji mũ janerãbatia. Ito bajiri adi sitare wagicõri gãjerã ya sitajũ ñabojarã yirãji mũ janerãbatia. Gãjerãre moa ĩsiri masa ñarã yirãji ĩna. Gãjerã quenabeto ĩna tõbũjaroca yirã yirãji. Yoari sīgũ masucõ masacõ rodori itire tũoĩarã yirãji ĩna. ⁷ Ito bajibojarocati mũ janerãbatiare ñeñaro yirãre quenabeto ĩna tõbũjaroca yigũ yigũja yũ cũni. Iti cũtore wagicõri adi sitajũ tũdi ejarã yirãji mũcana. Adojũ ñacõri yũre rũcũbũorã yirãji”, yiyijũ Dios, mani ñicũ Abraham ñayorũre. ⁸ Ado bajiro rotiyijũ Dios Abrahamre: “Yũ mũre gotire mũ tũo masija, ‘Dios yagũ ñagũ yigũĩji ãni’, yirocũ mũ macũ ñarocũre pĩ gaja wirotũ tagũ yigũja mũ”, yiyijũ Dios Abrahamre. Ito bajiri ĩ macũ Isaac ĩ rujearoca uĩa ãmojeno rũmũri bero ĩre wirotũ tayijũ. Ito bajiri Isaac, Jacobre ĩ macũ cõtija wirotũ

tayijũ. Jacob cuni ito bajiroti yiyijũ ĩ rĩare mani ñicũsabatia ñayoanare. Jũa dũjamocõ jũa gũbojeno ñarã ñayijarã ĩna. Ado bajiro yiĩni mani ñicũsabatia ñayoana, yiyijũ Esteban ujarãre.

⁹ Mani ñicũsabatia ñayoana, Jacob rĩa rãca José wame cutigũ ñayijũ. Josere ruje ti tudiyijarã ĩ rĩjorũ mesa. Ito bajiri ĩna ocabaji ñabojarũreti gãjerã masare ĩsicõri waja seniyijarã ĩna. Ito bero ĩre bujacõri, Egiptoju ĩre ãmi wayijarã ĩna. Ito ĩna yibojarocati Dios queno tirũnyijũ ĩre. ¹⁰ José quenabeto ĩ tũbũjabojarocati Dios queno ejabũayijũ ĩre. Egipto gagũ uju, Faraõn wame cutigũ Josere jiyijũ. Uju Faraõn ĩ tiro riojo queno tũoĩare gaye jidicãyijũ Dios Josere. Faraõn Josere ĩ baba bujatonu queno ejabũayijũ Dios. Ito bajiri Faraõn ado bajiro gotiyijũ Josere: “Yure ejabũari masũ ñasagu ñagũ ya mũ. Egipto gãna ñarocõreti mũ rotire ãmoa yũ. Ito yicõri yũ ya wi gãnare cuni mũ rotire ãmoa yũ”, yiyijũ Faraõn Josere.

¹¹ Iti rodoriti Egipto sitaju bare jedicoayijũ. Ito yicõri Canaán sita cuni jedicoayijũ. Masa ruje ñio jogayijarã. Ito yicõri quenabeto tũbũjayijarã ĩna. Mani ñicũsabatia no õno bare buja masibisĩ ĩna. ¹² Ito bajiri mani ñicũ ñayorũ Jacob, “Egiptoju bare seore ñayijũ”, yija tũocõri, ĩ rĩare cõayijũ ĩna bare waja yirã watoni. ¹³ Egiptoju bare ãmirã ejayijarã ĩna maji. Bare iti jedija itojũti mũcana ãmirã wayijarã ĩna. Mũcana tũdi ĩna ejaroca ado bajiro gotiyijũ José ĩnare: “Yure ti masibea mũa. Mũa ocabajiti ña yũ”, yiyijũ José ĩnare. Ito bajiro José ĩ yija tũocõri, gãjerã ĩ ñarã ñare gayere tũo bujayijũ Faraõn. ¹⁴ Ito yija José ĩ ñarã ñarocõreti ito yicõri ĩ jacũre cuni ji

rotiyijꝯ Egiptoꝯ ñna ñnatoní. Udiarã masacõ gãji ye co dꝯja gꝯbocõ ñarã ñayijarã ñna, ñ ñarã. ¹⁵ Ito bajiro bajijare Egiptoꝯ ñagũ wayijꝯ Jacob. Egiptoꝯ yoari ñacõri itoꝯ godacoayijꝯ Jacob. Ito yicõri ñ rĩa ñana, mani ñicꝯsabatia ñayoana godañi itoꝯuti. ¹⁶ Egiptoꝯ ñna cõbojarocati ito gãna Siquemꝯ yujerã wayijarã. Siquemꝯ ñmi ejacõri, mani ñicꝯ Abraham ñayorꝯ, Hamor rĩare masari cuma goje ñ gãmecarajꝯre yu- jeyijarã ñna.

¹⁷ Mani ñicꝯsabatia ñayoana, Egipto sitajꝯ jãjarã masa bꝯjꝯri cꝯti ñayijarã. Ito ñna baji ñaroca riti jabeto rꝯyayijꝯ ñnare Dios Canaán wame cꝯtiri sita ñsiroto, “Mꝯ janerãbatiare sita ñsigũ yigꝯja yꝯ”, yí Abraham ñayorꝯre Dios ñ goticãdo bajiroti. ¹⁸ Iti rodoriti gãji ꝯjꝯ Egiptoꝯ rotisꝯoyijꝯ. José mesa mani ñicꝯsabatia ñayoanare rꝯcꝯbꝯogꝯ meje ñayijꝯ ñ. ¹⁹ ñ ꝯjꝯti mani ñicꝯsabatia ñayoanare rꝯoñi. Ito yicõri quenabeto yiyijꝯ. Mame joearã rĩacare cõa rotiyijꝯ ñ. ²⁰ Iti rodoti rujeayijꝯ Moisés cꝯni. Dios ñ tija quenagũ ñayijꝯ ñ macꝯacã. Iti sita ꝯjꝯ ñ rotire masibojagoti Moisés jaco udiarã ñmacañicõti rꝯco ñayijo ñre. ²¹ Macꝯacãre yeyo masibiti wacoti, iso macꝯre maibojagoti, ꝯjꝯ ñ rotiado bajiroti ñre cõabojayijo iso. Ito iso yija bero ꝯjꝯ Egipto gagꝯ maco ñre ti bꝯjacõri, ñre masoyijo iso macꝯ robo baji- ro. ²² Ito bajiri ꝯjꝯ maco rãca ñagũ riti Egipto gãna ñna masirisere queno riasotiyijꝯ ñ, Moisés. ñ bꝯsija, tꝯo masire rãca bꝯsiyijꝯ ñ. Ito yicõri ñasarisere moa quenoyijꝯ.

²³ Moisés jũarã masacõ rodori tꝯjagꝯ, “Ado baji- ro bajicꝯja yꝯ”, yí tꝯoñayijꝯ ñ. “Yꝯ ñnarãre tigꝯ wacꝯja yꝯ, no bajiro ñna ñaja”, yí tꝯoñayijꝯ. ²⁴ ñna tꝯ

ĩ ejaroca, mani yagure, Egipto gagu ĩ bajeja tiyiju, Moisés ñayoru. Ito bajija ticõri, ĩre gãme ĩsiyiju. Ito yicõri ĩre sĩa ruyuricõyiju Moisésjua. ²⁵ “Egipto sitaju gũare bucõa ejabuarocu cũyijari Dios, yure yi masirãji yu ñarã”, yi tũoĩabojayiju Moisés. Ito bajiro ĩ tũoĩabojarocati, ĩre bajiro meje tũoĩayijarã ĩna. ²⁶ Gaje rũmũ mucana mani ñarãre ti quenogũ wayiju Moisés. Ito ejacõri ĩna comasiti ĩna gãmeri jaroca ejayiju ĩ. ĩnare oca queno ãmoyiju ĩ. Ito bajiri ado bajiro ĩnare busibojayiju ĩ maji: “Adojua tũoya. ¿No yija comasi ñabojarãti gãmeri jati mũa?” yiyiju Moisés ĩnare. ²⁷ Sĩgũ ĩ babare jagu, ito bajiro Moisés ĩ busija tũocõri, junisinigũ Moisésre tucõayiju. “¿Ñimũ gũa ujũ ñarocũre cũcati mũre? ²⁸ ¿Ñamica mũ Egipto gagure mũ sĩado bajiro yure sĩarocu yati mũ?” yiyiju ĩ Moisésre. ²⁹ Iti tũo ucacõri, gũigũ rudi wayiju Moisés. “Yu sĩare gaye Egipto gãnare gotirã yirãji”, yi tũoĩayiju Moisés. Ito bajiri Madián wame cutiri sitaju rudi wayiju ĩ, gaje masa ya sitaju. Itoju manojo bujacõri jũarã rĩa cutiyiju ĩ.

³⁰ Jũarã masacõ rodori bero, co rũmũ wa ucugũ wayiju Moisés. Sinaí wame cutiricũ gũtagũ jũdoju, yucũ manojũ wa ucugũ wayiju Moisés. Ito yija ĩ tũ rujatutu jea ujũ rũgõri tutu robo bajiro wato Dios ñaro gagu ángel goayiju ĩre. ³¹ Itire ticõri ucayiju Moisés. Queno tisarocu ito tũ ĩ waroca Dios oca ruyuyiju: ³² “Yu ña Dios. Mũ ñicũsabatia Abraham, Isaac, Jacob cuni yure rũcũbũocã”, yiyiju Dios Moisésre. Iti oca tũocõri gũigũ nũrũoyiju Moisés. Ito bajiri iti tuture ti queotu ãmobisiju ĩ. ³³ Ito yija mucana tũdi busi remoyiju Dios: “Ado jacajuti ña yu. Mũ tũti ña yu. Ito bajiri mũ ya gũboco ruacõña

m̄. Ito bajiro yicōri yure r̄uc̄ub̄uoḡu yiḡuja m̄.
³⁴ Ȳu ya masa Egiptoju quenabeto ña tōb̄ajaja tic̄u
 ȳu. Ito yicōri ña awas̄aja t̄uoc̄u ȳu. Ito bajiri Egipto
 ḡānare ña camotaditoni ñare ejab̄uaḡu wadib̄u ȳu.
 Wasa Egiptoju, ȳu m̄are t̄adi wa rotia ȳu”, ȳiñi Dios
 Moisésre gotigu, yiyiju Esteban ɱjar̄are.

³⁵ 'Ī Moisés̄ti ñami, mani ñic̄usabatia ña
 t̄uo āmobitir̄u. “¿Ñim̄u ḡua ɱju ñaroc̄ure c̄ucati
 m̄are?” yiyijar̄a mani ñic̄usabatia Moisés̄re. Ito
 bajibojarocati Dioti ñre j̄udac̄ōañi ña masa t̄aju
 ña ɱju robo bajiro ñaroc̄ure. Mani ñic̄usabatia
 Egiptojure ña budigotoni ejab̄uarec̄ure c̄ūñi Dios
 Moisés̄re. Ángelna suoriti ito bajiro gotiyiju Dios
 Moisés̄re, rujatutujana ñre goāioc̄ōri. ³⁶ Moisés̄ti
 mani ñic̄usabatia ñayoanare Egipto sitaju ñare
 ūmat̄a wayiju ĩ. Egiptoju tiyaman̄i yi ñoyiju Moisés̄,
 ito yicōri riaca jajosa Ide S̄ūarise wame c̄utirisa
 t̄animaju c̄uni ñoyiju ĩ. Ito bajiri yuc̄u manoj̄u
 ñaḡū c̄uni, j̄ar̄ā masac̄ō rodori ñaḡū tiyaman̄i
 ñoyiju Moisés̄. ³⁷ Moisés̄ti ñami mani ñic̄usabatia
 ñayoanare gotir̄u: “Mani Jac̄u Dios yure ĩ c̄ōado
 bajiroti, ḡaji ĩ oca gotiroc̄ure c̄ōaḡū yigūñi. Dios ĩ
 c̄ōaroc̄u mani comasiti ñaḡū yigūñi. Yiro bajiroti
 c̄udiba m̄ua ñre”, yiyiju Moisés̄ mani ñic̄usabatia
 ñayoanare. ³⁸ Ī Moisés̄ti mani ñar̄ā r̄āca ḡūtaḡū
 j̄udoju Sinaí wame c̄utiric̄u j̄udoju minijuañi yuc̄u
 manoj̄u. Ito yija ĩ s̄īḡāti ḡūtaḡūju m̄uja wayiju. Itoju
 ĩ m̄uja ejaroca Dios ñaro gaḡu, ángel ñre busiyiju.
 Ito yicōri Moisés̄ mani ñic̄usabatia ñayoanare oca
 jedibitrotire gotiyiju. Ito bajiri ĩ gotiada bajiroti
 ejayija manire c̄uni.

³⁹ 'Mani ñic̄usabatia ñayoana, Moisés̄re ñaro ba-

jiroti cudibitiyoñi. Īre tujamena Egiptoju t̄adi wa ãmoyijarã ĩna. ⁴⁰ Ito yicõri Moisés g̃utagã joeju ĩ ñaroca riti, ĩ r̄ijoru Aarón wame cutigure ado bajiro gotiyijarã ĩna: “¿Noju ñati mu ocabaji? Egipto sitaju g̃ua ñaroca g̃uare bubojacacure mu ocabajire masibea g̃ua ĩja. Ito bajiri g̃uare g̃ua uju ñaroti, g̃ua r̄ucub̄oroti g̃uare meni ĩsiña. Iti g̃ua r̄ucoja, g̃ua wa ãmoro riojo ĩo waroja iti”, yiyijarã ĩna Aarón ñayorare. ⁴¹ Ito yija wecu macuacã robo bajigu meni rujeoyijarã ĩna. Ito yicõri waib̄ucurã s̄ia ĩsiyijarã ĩna, ĩna meni rujeorare yiari. Ito yicõri basa meni jeob̄uyijarã ĩna, ĩna meniru wecu macu bajigure r̄ucub̄orã. ⁴² Ito bajiro ĩna yija ticõri, ĩnare jidicãcõyiju Dios. ĩna ãmoro robo ĩna yi ãmojare ĩnare camotabisiyu Dios. Ito bajiri ñocõa, ũmacañi, ñami gagure c̄uni r̄ucub̄oyijarã ĩna. Diore goti ĩsiri masu Amós ñayoru ĩ ucare ado bajiro gotia:

Israel sita g̃ana t̄oyu mu. Mu waib̄ucurã, mu s̄iare yare r̄ucub̄orã meje s̄iacu mu, j̄uarã masacõ rodori yucu manojmu ñare.

⁴³ Yure r̄ucub̄omenati mu ya ãmonati mu meni rujeorareti r̄ucub̄ocu mu. Jaibiti wiacã menicõri, iti wi totiju Moloc wame cutigu s̄acõri gajasoticu mu. Ito yicõri ñocõa robo bajigu mu meni rujeorare, Refán wame cutigure r̄ucub̄ocu mu. “Āna ñama mani r̄ucub̄orã ito yicõri mani ujarã”, yibojacu mu. “Ito bajiri Babilonia s̄oj̄aju muare cõagũ ya yu”, yiyiju Dios ĩnare. Ado bajiro bajiatoja iti, Dios ĩyirere ucañi Amós ñayoru, yiyiju Esteban ujarãre gotigu.

⁴⁴ Mucana t̄adi busi remoyiju Esteban ujarãre:

—Mani ñicꝯsabatia yucꝯ manojꝯ ñna waja Dios ya wire menirotire saya webꝯtirise ãmi wayijarã ñna. Iti wijꝯ Dios ï rotirise ucaraga gꝯtagãri seoyijarã ñna. Moisésna sꝯoriti wiri rujeayijꝯ iti. Moisés ï cãirojꝯ Dios ï gotiado bajiroti, iti wire moa rujeoyijarã ñna. No ñna warojꝯ iti wire ãmi wayijarã ñna. ⁴⁵ Moisés ï godaja bero Josué wame cãtigꝯ ïre wasoayijꝯ. Iti wire ãmicõri Canaán wame cãtiri sitajꝯ wayijarã ñna. Canaán wame cãtiri sitajꝯ gaje masa ñayijarã. Ito bajiri Dios ejabꝯayijꝯ mani ñicꝯsabatiare. Iti cꝯto ñanare bucõa jeocõyijꝯ Dios. Mani ñicꝯ ñayorꝯ David, ï catija ñayijꝯ iti wi maji, saya webꝯtirisena ñna menira wi. ⁴⁶ Queno yiyijꝯ Dios, mani ñicꝯsabatia ꝯjꝯ David ñayorꝯre. ïre bꝯto wanꝯyijꝯ Dios. Ito bajiri ado bajiro yiyijꝯ David ñayorꝯ Diore: “Yꝯ ñicꝯ Jacob ñayorꝯ queno mꝯre rãcꝯbꝯoñi. Yꝯ cꝯni queno mꝯre rãcꝯbꝯo. Ito bajiri wi queno bꝯti quenari wi meni ïsi ãmoa yꝯ. Yꝯre meni rotiya mꝯ”, yiyijꝯ David, Diore bꝯsigꝯ. Ito ï yibojarocati wi meni rotibisijꝯ Dios ïre. ⁴⁷ “David ï macꝯ Salomónjꝯa Diore wi meni ïsiyijꝯ ïja”, yiyijꝯ Esteban, ꝯjarãre gotigꝯ. ⁴⁸ Ito bajibojarocati rẽtoro ñasagꝯ Dios, masa ñna menira wi meje ñaguñji Dios. Jane mejejꝯ sīgũ Diore goti ïsiri masꝯ, Dios oca tꝯcõri ado bajiro ucañi:

⁴⁹ Ñmacãjꝯ ñabojaguti macãrucãro jeyaro ꝯjꝯ ña yꝯ.
Wi mꝯa meni ïsibojaja ña masibicꝯja yꝯ. Wi ñagũ meje ña yꝯ.

⁵⁰ Yꝯti ña jeyaro rujeocacꝯ. Ito bajiro gotiñi Dios, yiyijꝯ Esteban ꝯjarãre gotigꝯ.

⁵¹ 'Dios oca queno cꝯdibea mꝯa. Dios oca tꝯo ãmobe a mꝯa. Jesure masimena robo bajiro ꝯsi

cutia m̄ua. Mani ñicusabatia bajiroti Esp̄ritu Santore c̄adi ãmobeia m̄ua c̄uni. ⁵² Mani ñicusabatia ñayoana queno yibis̄i Diore goti ñsiri masare. Ito yic̄ori Cristo ñeñaro yibic̄u, ñ ejaroti gayere gotir̄are s̄layoñi mani ñicusabatia. Ito yija can̄u busati ñ ejaroca ñre ñna s̄latoni ḡajer̄are ñsiyija m̄ua. ⁵³ Dios ñ rotirise queno c̄adibea m̄ua, ángel mesa queno c̄adire gaye m̄uare ñna jidic̄ãbojarocati, yiyij̄u Esteban ujar̄are.

Estebanre ñna s̄iare gaye

⁵⁴ Iti t̄uoc̄ori, yaire bajiro guji ñoyijar̄a ñna, Estebanre b̄uto junisinir̄a ñari. ⁵⁵ Ito bajiro ñna yibojarocati Esp̄ritu Santo ñayij̄u Esteban r̄aca. Esteban ñ ti m̄uaja Dios ñ yorise ruyuyij̄u. Dios ya riojocad̄uja r̄uc̄ub̄oraj̄u, Jesús ñ r̄uḡõja tiyij̄u Esteban. ⁵⁶ Ito yija ado bajiro busiyij̄u Esteban ujar̄are:

—Tite m̄ua c̄uni. Mac̄ar̄uc̄aro soje janacoaj̄u. Masa R̄ijoru, Dios ya riojocad̄uja ñami, yiyij̄u Esteban.

⁵⁷ M̄ucana t̄adi ñ busija, t̄uo ãmomena ñna ya ḡãmo gojeri biayijar̄a ñna. ñna ñnaroc̄oti b̄uto awas̄ac̄ori ñre quedi w̄ayijar̄a ñna. ⁵⁸ Ito yic̄ori cuto s̄õjuaj̄u ãmi wac̄ori, ñre ḡũta reas̄oyijar̄a ñna. Ito yic̄ori ñna ya yutabujuri ruac̄uc̄ori, Saulo wame cutiḡu ñ tir̄un̄aroca riti, Estebanre reayijar̄a ñna. ⁵⁹ ñna ḡũta rearotototi, Jesure ado bajiro busiyij̄u Esteban:

—Jesús, ȳu Ūju ȳu ya usire boca ãmiña m̄u, yiyij̄u Esteban.

⁶⁰ Ito bero rijomuniḡana ñini r̄ũj̄uc̄ori, b̄uto awas̄ayij̄u Esteban:

—Ȳure ñna ñeñaro yirisere waja senibesa ñnare, yiyij̄u Esteban Jesure.

Ito bajiro busi tñocõri usi jedicoayijũ Esteban ñja.

8

Jesure masirãre Saulo ñ ñeñaro yi ãmore gaye

¹⁻³ Saulo ñna ya yutabujuri coderũ, “queno Estebanre sñajaro”, yi tũoñayijũ ñ cuni.

Coriarã judio masa Diore queno rãcũbũorã Estebanre yujeyijarã ñna. Ito yicõri ruje otijijarã ñna Estebanre. Iti rãmũriti Jesure masirãre Jerusalénjũ ñeñaro yisũoyijarã iti cuto gãna. Gãjerã rêto busaro ñeñaro yiyijũ Saulo, Jesure masirãre. Co wi ruyabeto ñnare ãma wayijũ ñ. Ñ bũjaro bajiroti ãmũa, romiare cuni ñnare ñna ãmi budi wacõri tubiayijũ ñ. Ito bajiri ñarocõti Jesure masirã apóstol mesa rãca ñabojarã rudi wayijarã Judea sitajũ, ito yicõri Samaria sitajũ cuni. Apóstol mesama Jerusaléti ñacõayijarã ñna.

Samaria sita gãnare Jesús oca ñna gotire gaye

⁴ Jerusalén gãna rudi wana ñabojarãti gajerojũ ejacõri Jesús oca quenarise gaye riasoyijarã ñna. ⁵ Sīgũ Jerusalén gagũ rudi warũ Felipe wame cutijijũ. Ñ Samaria sita cutojũ wayijũ. Ito ejacõri: “Jesús ñami Cristo Dios ñ cõarũ”, yiyijũ Felipe masare. ⁶ Masa jãjarã minijuayijarã Felipe tũjũ ñre tũrona. Ito yicõri, tiyamani ñ ñoja tiyijarã ñna. Ito bajiri ñ busirisere queno tũoyijarã ñna. ⁷ Jãjarãre ñna ya usijũ rãmũa sãñarãre bucõayijũ Felipe. Ñ ito yija masa usijũ rãmũa sãñabojarã awasã budiyijarã ñna. Jãjarã ruduanare yisioyijũ ñ. Ito yicõri rujayuriri warãre cuni quenoyijũ ñ. ⁸ Ito bajiri iti cuto gãna masa queno wanũ quena ñayijarã ñna.

9-11 Iti cutojɔ sīgũ Simón wame cutigɔ ñayijɔ. Co rodo meje ï masirise ïoyijɔ ï cumu ñari. Tiya-mani ï ïojare ti ucayijarã iti cuto gãna. “Yɔ ña ãmugũ ñasagu”, yiyijɔ ï ïnare. Masa sīgũ ruyabeto ïre tɔorũnuyijarã. Bucurã, rĩaca cuni queno tɔorũnuyijarã ïre:

—Dios robo bajiroti masiami ãni. Dios ï cõaru ñaguñi ãni, yiyijarã masa. ¹² Ito ñna yibojarocati Felipeama Jesucristo oca quenarise gaye masare gotiyijɔ. “Masa jeyaro Ujɔ ñami Dios”, yire oca masare gotiyijɔ Felipe. Ito bajiro ï gotija tɔorũncõri, idé gu rotiyijarã ãmɔa, romia cuni. ¹³ Simón cuni, cumu ñabojaguti, Jesús oca quenarise gayere tɔorũnuyijɔ. Ito yicõri idé gu rotiyijɔ ï cuni. Ito yija Felipe rãca baba cutisɔoyijɔ ï. Ito yicõri Felipe ï tiyamani ï ïojare ti ucayijɔ Simón.

¹⁴ Apóstol mesa Jerusalénjɔ ñacõri, “Samaria sita gãna jãjarã Dios oca tɔorũnuyijarã ñna”, yire gaye tɔoyijarã ñna. Ito bajiri Samariajɔ jũarã cõayijarã ñna, Pedro ito yicõri Juanre. ¹⁵ Samariajɔ ejacõri Diore busiyijarã ñna, mame Jesure boca ãmirãre Espíritu Santo ï quedi sãjatoní. ¹⁶ Idé guana ñabojarocati ñna ya usijɔ Espíritu Santo mañijɔ maji. Ito bajiri, ñnare Espíritu Santo queo sãjaro yirona, Diore busiyijarã ñna. ¹⁷ Ito yicõri mame Jesure masirãre Pedro mesa ñna ya ãmona moa jeoyijarã Diore busirã. Ñna ito yirocajuti Espíritu Santo quedi sãjayijɔ ñnare.

¹⁸ Pedro mesa Jesure masirãre ñna ya ãmo moa jeorocati Espíritu Santo quedi sãjaja tiyijɔ Simón, cumu ñagorɔ. Ito bajiri iti ticõri ñnare niyeru ïsi ãmogũ, ¹⁹ ado bajiro yiyijɔ Simón:

—Ímo. Gãjerãre y_u moa jeoroca Espíritu Santo sãjare ãmoa y_u c_uni, yiyij_u Simón, Pedro mesare.

²⁰ Ito ï yija t_uocõri, ado bajiro c_udiyij_u Pedro ïre:

—Dios ï waja mano ïsirisere, waja gãmere ñaroja, çyire masiati m_u? Ito bajiro m_u t_uoĩare waja, m_u ya niyeru rãca godacoag_u yig_uja m_u, yiyij_u Pedro Simónre. ²¹ Dios ï tiro riojo queno t_uoĩag_u meje ña m_u. Ito bajiri g_ua rãca m_u moariseoni meje ña iti. ²²⁻²³ M_u t_uoĩarisere ti masia y_u. B_uto _uoa m_u, y_u tija. Ñeñaro yi jaig_u ña m_u. Ito bajiri m_u ñeñaro yirisere jidicã masibea m_u. Ñeñaro m_u t_uoĩarisere, itocõ jidicãña m_u. Ito yicõri mani _uj_ure seniña m_u ñeñaro t_uoĩarisere ï ãcabojetoni, yiyij_u Pedro Simónre.

²⁴ Ito ï yija t_uocõri, ado bajiro c_udiyij_u Simón:

—Mani _uj_ure b_usiya m_ua y_ure yiari. “Ito bajiro bajig_u yig_uja m_u”, m_u yirise y_ure rêtare ãmobeaa y_u, yiyij_u Simón, Pedro mesare.

²⁵ Ito yija bero Pedro mesa Jesure ïna tigare gaye iti c_uto gãnare gotiyijarã. Ito yicõri Jesús oca quenarise riasoyijarã ïna. Masare riaso t_uocõri, “Jerusalénj_u t_udi wana mani”, yi t_uoĩayijarã ïna. T_udi warã, Samaria sita c_utori gãnare Jesús oca quenarise riaso rêta wayijarã ïna.

Etiofía gag_ure Felipe ï idé gure gaye

²⁶ Felipereama ado bajiro gotiyij_u Dios ñaro gag_u ángel:

—Jerusalénj_u wasa. Ito ejacõri Gaza wame c_utiri c_uto ña wari ma roja waja m_u. Yuc_u mano rêtari ma ña iti ma, yiyij_u Felipere. ²⁷ Ito bajiri Felipe josari mejeti wacoayij_u, ángel ï gotiado bajiroti. Ma wac_uj_u Etiofía gago _ujore ejab_uari mas_u

ñasagure ti bujayiyu Felipe. I ujo ya niyeru coderi masu ñayiyu i, Etiopía gagu. Iti ñayiyu i moarise. Jerusalénju Diore rucubuo tlocõri tãdi wacu ito tujayiyu i, Etiopía gagu. ²⁸ Cabaru i tãa waroca i ya tunuricoroju Dios ocare ti sãñayiyu i. Diore goti isiri masu, Isaías ñayoru i ucara tutire ti sãñayiyu i. ²⁹ Ito yija ire ti bujaroca ado bajiro gotiyiyu Espiritu Santo Felipere:

—Ire suacõri, mua corocõ wasa mua, yiyiyu Espiritu Santo Felipere.

³⁰ Ito bajiri Felipe ùmaquedi wacõri Etiopía gagure suayiyu. Suacõri, Isaías Diore goti isiri masu i ucare i ti busija, tãoyiyu Felipe:

—¿Ito mu ti busirisere tuo masiati mu? yiyiyu Felipe Etiopía gagure.

³¹ —Sìgũ yure gotigu manija, ¿no bajiro tuo masigãjada yu? yiyiyu i Felipere. Ito yija, yu tu mija wadicõri, ado rujigu waya mu, yiyiyu Etiopía gagu.

³² Dios oca i tiriju ado bajiro bajiyiyu:

Ovejare sãrona ñna ãmi waro bajiro ãmi warãji ñna sìgũ ùmugũre. Ovejare joa suaroca i oca mano robo bajiro oca maquiji i cuni ire ñna ja ajebojarocati.

³³ Masa jãjarã riojo quenabeto bojorise tõbujaguji i. Ñeñaro i yibitibojarocati ire yiari busi isirocu maquiji. I ñarã ñnamasiti ire ñna sãja, “Ñna ñnama i janerãbatia”, yi masia manoja, yi wãñayiyu Etiopía gagu i tira tuti.

³⁴ Ito yija i tu mija sãjacõri rujiyiyu Felipe.

—Isaías i ucare gaye yure ti gotiya mu. ¿Ìmasi gayeti ucayijari i? ¿Gãji gayere tuoãgũ ito bajiro ucayijarite i? yiyiyu Etiopía gagu Felipere.

³⁵ Ito yija iti tuti Isaías ï ucare gayere ïre ti gotiyijũ Felipe. “Jesús oca quenarise ña”, yirocũ Jesús ocare goti jeoyijũ Felipe Etiopía gagũre. ³⁶ Warã riti ma tu itajura ñarojũ ejayijarã ñna:

—Tite, ado ña ide. ¿Adocãta yũ mãre idé gu rotija quena ñati? yiyijũ Etiopía gagũ Felipere.

³⁷ —Dios Macũ ñami Jesús, mã yi tũoñaja mãre idé gucũja yũ, yiyijũ Felipe ïre.

—Dios Macũti ñami Jesucristo, ya yũ, yiyijũ Etiopía gagũ.

³⁸ Ito yija tunuricoro tuja quea roticõri, itajurajũ roja rãgãuyijarã ñna. Ito yicõri idé guyijũ Felipe Etiopía gagũre. ³⁹ Itajurajũ ñna maja rãgũ waroca, ñajasaroti Espiritu Santo ãmicoayijũ Felipere. Ito bajiri jũaji tibisijũ Etiopía gagũ ïre. Ito bajibojarocati queno wanũ quena wayijũ Etiopía gagũ ï warojũ. ⁴⁰ Felipere ãmicõri Azoto wame cutiri cutojũ ï goaroca yiyijũ Espiritu Santo. “¿Azotojũ ñati yũ?” yi tũoñayijũ Felipe. Azotojũ ñacõri wayijũ ï. Co cuto ruyabeto Jesús oca quenarise masare riaso ucuyijũ ï. Sũsari ñja Cesarea wame cutiri cutojũ ejayijũ Felipe.

9

Jesure Saulo ï tũorãñũsũore gaye (Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Jesure masirãre sãa ãmogũjũ ñnare bũto junisini tiyijũ Saulo. Ito bajiri paia ujure busigũ wayijũ ï.

² Damasco cutojũ minijuara wirijũ Jesure masirãre ãmagũ sãjarocũ papera seniyijũ Saulo paia ujure: “Ñnare yũ ti bũjaro bajiroti ãmũa, romiare cuni ñnare Jerusalénjũ tubiarocũ ãmi wacũja yũ”, yiyijũ

Saulo, ɱjɱɱɱɱ. ³ Ma ï waroca riti Damasco ɱɱtoju ï ejagɱ wagɱ yiroca, ñajasaroti macãrɱcãro gaye busurise sïatiyijɱ ïre. ⁴ ïre ito bajiro sïatirocati jacajɱ queda queacoayijɱ Saulo. Ito yicõri ado bajiro oca ruyuyijɱ ïre:

—Saulo, Saulo, ¿no yija yɱre ñeñaro yi ãmoati mɱ? yi oca ruyuyijɱ ïmacãjɱ.

⁵ Iti oca tɱocõri ado bajiro seniñayijɱ Saulo:

—¿Noju gagɱ yɱre bɱsiati mɱ? yiyijɱ Saulo.

—Yɱti ña Jesús, yɱre ñeñaro yirocɱ mɱ sɱyagɱti. Ito mɱ yirise mɱmasi ñeña bajigɱti ya mɱ. Adocãta mɱmasiti jota mɱ jajuja, juniroja mɱre. Iti gaye bajiro ya mɱ yɱre ñeñaro mɱ yi ãmoja, yiyijɱ Jesús ïre.

⁶ Ito yija Saulo ï ya rujɱ nɱrɱogãti:

—¿Ñe yɱ yire ãmoati mɱ? yiyijɱ ï Jesure.

—Wasa Damascojɱ. Ito mɱ ejaroca sïgũ mɱre: “Adi ña mɱ moaroti”, yigɱ yiguïji mɱre, yiyijɱ Jesús Saulore.

⁷ Saulo rãca wana oca iti ruyubojarocati rujɱre tibiticõri mano ɱcayijarã ïna. ⁸ Ito bero yoa bɱsari wɱmɱ rũgũcõri tirocɱ yibojayijɱ Saulo. Itocõti cajea macɱ ñacoayijɱ ï. Ito bajigɱre ï baba mesa Damascojɱ ïre tãa wayijarã ïna. ⁹ Damascojɱ ejacõri ɱdia ramɱcõ ñayijɱ Saulo cajea tire meje, bare meje, ito yicõri idire mejeti.

¹⁰ Damasco wame ɱtiri ɱtoju Jesure masigũ sïgũ ñayijɱ, Ananías wame ɱtigɱ. ï cãiroju ejacõri:

—¿Ñati Ananías mɱ? yiyijɱ Jesús ïre.

—Ado ña yɱ, yiyijɱ Ananías.

¹¹ Ito ï yija tɱocõri, ado bajiro yiyijɱ mani ɱju:

—Coji wasa riojo wame cʉtiri majʉ. Itoʉ Judas wame cʉtigʉ ya wi ejagʉ yigʉja mʉ. ¿Ado ñati Saulo, Tarso gagʉ? yiba mʉ ñre. Adocãta yʉre bʉsigʉ yami ñ. ¹² Ñ cãiroʉ mʉ ya rio ñomʉ yʉ ñre. Ito bajiri ñ tʉ sãja ejacõri ñre moaãagʉ yigʉja mʉ, mʉcana tʉdi ñ cajea titoni. Ito bajirotire ñ cãiroʉ ñomʉ yʉ Saulore. Ito bajiri coji ñ tʉ wasa mʉ, yiyijʉ Jesús Ananíasre ñ cãiroʉ.

¹³ Iti tʉocõri ado bajiro yiyijʉ Ananías, Jesure bʉsigʉ:

—Jaje oca tʉoa yʉ ñ ye. Mʉre masiarãre, Jerusalénʉ ñeñaro ñ yigore, jaje oca ña ñre. ¹⁴ Ito yicõri paia ʉjarã ñna roti ñucaja ado ejañi Saulo. Ito bajiri mʉre rʉcʉbʉorã gʉa ñajare, gʉare tubiarocʉ ado ejañi Saulo, yiyijʉ Ananías Jesure.

¹⁵ Ito yija Jesuʉa ado bajiro gotiyijʉ Ananíasre:

—Yʉ oca masare riasorocʉre ñre cʉmʉ yʉ. ʉjarã, judio masa, ito yicõri judio masa meje ñarãre cʉni riasogʉ yiguñi Saulo. ¹⁶ Yʉre cʉdigʉ ñari jaje ñ tõbʉjaroca yirã yirãji gãjerã. Ñ tʉ coji wasa mʉ, yiyijʉ Jesús Ananíasre.

¹⁷ Ito ñ yija tʉocõri, wayijʉ ñ ñja, Saulo tʉ wacʉ. Wijʉ sãja ejacõri ñ ya ãmona moaãayijʉ Ananías Saulore:

—Yʉre tʉoya yʉ ocabaji mʉ. Mʉ wadiroca mʉre goaõorʉti yʉre cõami. Jesús mani ʉʉ, ñti cõami yʉre, mʉcana tʉdi mʉ cajea titoni, ito yicõri Espiritu Santo mʉ ya ʉsijʉ ñ sãjatonì, yiyijʉ Ananías Saulore.

¹⁸ Ito ñ yirocati, wai rãtã robo bajirise ñ ya cajeajʉ codo quediijʉ Saulore. Ito bajijare mʉcana tʉdi tiyijʉ Saulo. Ito bajija ticõri, “Yʉre idé guya mʉ”, yiyijʉ Saulo Ananíasre. ¹⁹ Ito yija beroʉ bayijʉ

Saulo mɛcana. Ito bajicōrijɛ sēoyijɛ ĩ mɛcana. Ito bajiri Damascojɛ yoa bɛsari ñayijɛ Saulo, Jesure masirã rãca.

Damasco cɛto gãnare Dios oca Saulo ĩ gotisɛore gaye

²⁰ Judio masa ĩna minijuari wijɛ sãja wacōri, Jesús oca ĩnare riasoyijɛ Saulo. “Dios Macɛ ñami Jesús”, yiyijɛ Saulo. ²¹ Ito ĩ yija tɛocōri, tɛo ɛcayijarã masa:

—¿Āni Saulo Jerusalénjɛ, Jesure masirãre sãari masɛ meje ñati āni? Ito yicōri, ¿Jesure masirãre ñiarocɛ meje adoju wadiyijari ĩ? ¿ĩnare ñiacōri paia ɛjarãre ĩsibiquĩjida ĩ? yiyijarã masa.

²² Ito bajiro ĩna tɛoĩabojarocati bɛto oca sēocōri, Dios oca gotiyijɛ Saulo. “Riti ya yɛ, Cristo ĩti ñami Dios ĩ cōaru”, yiyijɛ Saulo. Queno tɛo masire rãca ĩ gotija, no bajiro cɛdi masibisijarã ĩna, judio masa Damasco gãna.

Judio masare Saulo ĩ rudire gaye

²³ Damascojɛ, Saulo ĩ ñaroca riti, “Īre sãarɛja mani”, yi tɛoĩayijarã judio masa. ²⁴ Ito bajiro ĩna sãa āmorã ĩna cɛnĩja, itire masicōyijɛ Saulo. Ñamiri cɛni, ɛmɛari cɛni codeyijarã ĩna cɛto sojeri budirajuri. Judio masa sojeri codeyijarã Saulore sãarona. ²⁵ Ito bajiri Jesure tɛorũnrã ĩre ejabɛayijarã ĩna, ĩ rudi watoni. Cɛto camotara cɛni rijogodona jaja jibɛna ĩre sãcōri iti cɛni gaje dɛjajɛ ĩre rujiocōayijarã ĩna. Ñami ito bajiro ĩna yi sēoja rudiyijɛ ĩ ĩja.

Jerusalénjɛ Saulo ĩ ñare gaye

²⁶ Ito bajijare Jerusalénjɛ rudi wayijɛ ĩ. Jerusalénjɛ ejacōri, Jesure masirã rãca minijua

ãmobojayijũ ï. “Jesure masigũ meje ñaguñji Saulo”, yi tũoñarã ïre güiyijarã ïna. ²⁷ Ito bajibojarocati, sïgũ Bernabé wame cãtigũ, Saulore ejabũayijũ. “Waya, apóstol mesare bũsito mani”, yiyijũ Bernabé Saulore. ïna tu ejacõri ado bajiro bũsiyijũ Bernabé: “Ñani Saulore ï ma waroca Jesús goaïoyijũ ïre. Ito yicõri ïre bũsiyijũ Jesús. Damascoju masare güiari meje Jesús oca riasoñi Saulo”, yiyijũ Bernabé apóstol mesare. ²⁸ Ito ï yija tũocõri, Saulore boca ãmiyijarã ïna. Ito yija Jerusalénju tujacõri ïna rãca wa ucuyijũ Saulo. Güiari mejeti Jerusalén gãnare Jesús oca gotiyijũ ï. ²⁹ Judio masa ñabojarãti griego oca bũsirãre ïna rãca tũoña bũsiyijũ Saulo. Ito ï yibojarocati Saulore ruje sãare cãniyijarã ïna. ³⁰ Iti oca tũocõri, Jesure tũorũnarã Cesareaju Saulore ãmi wayijarã. Itijũna, “Mũ cãtoju Tarsoju tũdi wasa mũ”, mũre ïna sãame yirocũ, yiyijarã ïna Saulore.

³¹ Iti rodoriti Judea sitajũ, Samaria sitajũ, ito yicõri Galilea sitajũ cãni ñeñarise tũbũjabisijarã Jesure tũorũnarã. ïnare ñeñaro yibisijarã gãjerã. Ito bajiri Jesús oca riasocõri bũto bũsa oca sũoyijarã ïna, Jesure tũorũnarã. ïre rũcũbũorã Diore queno cãdiyijarã ïna. Ito bajiri Espiritu Santo ïnare ejabũaja jãjarã bũsa bũju wayijarã ïna, Jesure tũorũnarã.

Eneasre yisioire gaye

³² Sïgũ Pedro wame cãtigũ, Jesure tũorũnarãre co cãto ruyabeto ti ucuyijũ. Co rũmũ Lida wame cãtiri cãtoju, Jesure tũorũnarãre ti ucugũ wayijũ Pedro. ³³ Itoju ejacõri sïgũ ruduru Eneas wame cãtigũre ti bũjayijũ ï. Ruduru ñari ãdia ãmojeno rodori ï ya

camajꝯ jesasotiyijꝯ Eneas. ³⁴ Īre ticōri ado bajiro yiyijꝯ Pedro:

—Tꝯoya Eneas mꝯ. Mꝯre quenocōami Jesucristo. Ito bajiri wꝯmꝯña. Ito yicōri mꝯ ya cama āmi wasa mꝯ, yiyijꝯ Pedro Īre.

Ito bajiro ĩ bꝯsirocati, rudurꝯ ñabojarꝯ wꝯmꝯyijꝯ Eneas ĩja. ³⁵ Ī waja tiyijarā Lida gāna, Sarón gāna cꝯni. Itire ticōri bꝯcꝯrā oca ĩna tꝯōiarise jidicācōri, Jesure boca āmiyijarā ĩna.

Dorcas iso tꝯdi catire gaye

³⁶ Sīgō Jope wame cꝯtiri cꝯto gago, Tabita wame catigo Jesure tꝯorꝯnꝯgō ñayijo iso. Griego ocanama, Dorcas wame cꝯtigo ñayijo iso. Queno yigo ñayijo iso. Ito yicōri bojoro bꝯjarāre queno ejabꝯasotiyijo iso. ³⁷ Lidajꝯ Pedro ĩ ñaroca riti, Jope cꝯto gago cōcoayijo iso. Iso ñarā iso cōja ticōri, godarāre ĩna yisotiado bajiro iso ya rujare coeyijarā ĩna. Ito yicōri co tuti weca, co sānimꝯ ricati isore cꝯyijarā ĩna. ³⁸ Lida cꝯto tuti ñayijꝯ Jope cꝯto. Ito bajiri Lida cꝯtojꝯ Pedro ĩ ñaja tꝯocōri, jꝯarāre Pedrore ĩna jirā watoni cōayijarā Jesure tꝯorꝯnꝯrā. Pedro tꝯ ejacōri:

—Gꝯa rāca coji waya, yiyijarā Jope gāna.

³⁹ Ito ĩna yija tꝯocōri, ĩna rāca wayijꝯ Pedro Jopejꝯ. Itojꝯ ejacōri Dorcas ñajaco ya rujꝯ ñarojꝯ ĩre āmi wayijarā ĩna. Jājarā manꝯjꝯ godagoana romia oti ñayijarā iso tꝯ. Pedro ĩ ejaja ticōri, ĩ tꝯ gāni bia rꝯgꝯyijarā manꝯjꝯ godagoana romia, ĩre bꝯsirona. “Tite mꝯ. Dorcas ñajaco iso godaroto riojꝯa saya jaje jio ĩsicō gꝯare”, yiyijarā ĩna romia Pedrore. ⁴⁰ Ito bajijare, “Macꝯjꝯ budi wasa maji”, yiyijꝯ Pedro ĩna romiare. Ito yicōri rijomunigāna

ñini rŭjŭcōri Diore busiyijŭ Pedro. Diore busi tŭogŭ, cōrore juda tiyijŭ:

—Tabita wŭmŭña mŭ, yiyijŭ Pedro isore.

Ito ĩ yirocati, cajea titācāyijo iso. Pedrorre ticōri jāja rŭjŭyijo iso. ⁴¹ Ito yija iso ya āmo ñiacōri tŭa wŭmŭoyijŭ Pedro. Ito yicōri macājŭ ñarāre jisōyijŭ Pedro. “Mŭcana tŭdi iso catija tirā waya mŭa”, yiyijŭ Pedro, wajearā romiare, gājerā Jesure tŭorŭnrŭre cŭni. ⁴² Mŭcana tŭdi iso catire tŭoyijarā Jope gāna. Ito bajiri jājarā Jesure boca āmiyijarā ĩna. ⁴³ Yoari Jopejŭ ña ucuyijŭ Pedro. Itoju waibŭcŭrā wirori quenori masŭ, Simón wame catigŭ tŭ yoari ñayijŭ Pedro.

10

Pedrorre Cornelio ĩ oca cōare gaye

¹ Cesarea wame cŭtiri cŭtoju, sŭgŭ Cornelio wame catigŭ ñayijŭ. Italia gāna, co dŭjamocō masacō surara ŭjŭ ñayijŭ Cornelio. Judio masŭ meje ñayijŭ ĩ. ² Judio masŭ meje ñabojaguti Diore rŭcŭbŭoyijŭ ĩ. Ito yicōri ĩ ya wi gāna cŭni Diore rŭcŭbŭoyijarā. Judio masa bojoro bŭjarāre ejabŭarocŭ jaje niyeru ĩsiyijŭ Cornelio. Ito yicōri co rŭmŭ rŭyabeto Diore busisotiyijŭ ĩ. ³ Co rŭmŭ ñamicajŭ, tres iti tŭjaroca, Dios ñaro gagŭ ángel goaŭoyijŭ Corneliore. Queno tisacōyijŭ Cornelio ĩre. Cornelio tŭ sāja ejacōri ado bajiro yiyijŭ ángel:

—Cornelio, ¿ñati mŭ? yiyijŭ ángel ĩre.

⁴ Ito ĩ yija tŭocōri, ĩre ti ŭcayijŭ Cornelio:

—¿Ñe āmoati mŭ? yiyijŭ Cornelio ĩre.

Ito ĩ yija tŭocōri:

—Diore m̄a b̄usija t̄uoami. Ito yicōri bojoro b̄ujarāre m̄a ejab̄uaja tiami. Ito bajiri m̄are t̄uoā ti ñami Dios, yiyij̄m̄ ángel Corneliore. ⁵ Jope c̄utoj̄m̄ s̄īgũ ñaguĩji Simón Pedro wame c̄utiḡm̄. Ìre jirona ãm̄ma j̄uarã c̄oaña m̄a. ⁶ Gãji Simón waib̄uc̄urã wi quenori mas̄u ì ya wij̄m̄ ñaguĩji, riaca jajosa t̄u. Iti wij̄m̄ Simón Pedrore b̄ujarã yirãji m̄a c̄oana, yiyij̄m̄ ángel Corneliore.

⁷ Ito bajiro yi t̄iocōri wacoayij̄m̄ ángel. Ito bajija bero ì ya moari masa j̄uarã jiyij̄m̄ Cornelio. Ito yicōri surara mas̄u s̄īgũ ìre ejab̄uari mas̄u jiyij̄m̄ ì. Ì surara mas̄u b̄uto Diore r̄uc̄ub̄oḡm̄ ñayij̄m̄. ⁸ Ìna ejaja ticōri, ángel ì b̄usigore gotiyij̄m̄ Cornelio. Ito yicōri Jope c̄utoj̄m̄ Ìnare wa rotiyij̄m̄ ì.

⁹ Ito ì yija t̄uocōri, wacoayijarã Ìna. Gaje ram̄a, busuri ùmacañi riojo ñaroca Jope c̄uto t̄uj̄m̄ ñayijarã Ìna. Ìna ejaroto rioj̄ma wi rijogodo m̄aja wacōri Diore b̄usi ñayij̄m̄ Pedro. Rujatutu ñayij̄m̄ iti wi. ¹⁰ B̄uto ñiocōcōri ba ãmoyij̄m̄ Pedro. Gãjerã ìre bare meni Ìsiroca ado bajiro goayij̄m̄ Pedrore. ¹¹ Ùmac̄j̄m̄ mac̄ar̄uc̄uroj̄m̄ soje janayij̄m̄. Saya jajoto b̄uc̄uro j̄ua d̄uja gaja ñiacōri queoyoado bajiro ruji wadicōri ì t̄u ejayij̄m̄. ¹² Ito totij̄m̄ waib̄uc̄urã jeyaro sãñayijarã. Jenirã, w̄tirã, ito yicōri ãña c̄uni sãñayijarã. ¹³ Ito ùmac̄j̄m̄ oca ruyuyij̄m̄ Pedrore. Ado bajiro gotiyij̄m̄ iti ìre:

—Pedro w̄m̄m̄ña m̄a. Ìnare s̄ia baya m̄a, yiyij̄m̄ oca Pedrore.

¹⁴ Iti oca t̄uocōri ado bajiro c̄adiyij̄m̄ Pedro:

—Meje babic̄uja ȳu. R̄eore gaye bañabitic̄u ȳu, yiyij̄m̄ Pedro.

¹⁵ Ito yija m̄ucana oca ruyuyij̄m̄ ùmac̄j̄m̄:

—Rẽore ña, yibesa, “Baya”, yu yiriseama, quenarise ña, yi ruyuyijũ oca ũmacũjũ gaye.

¹⁶ Udiajijũ oca ruyuyijũ Pedrore. Udiaji ĩ busija bero saya totijũ wadiana waibũcarã, wũtirã jeyaro tũdi ãmi mũocõyijũ Dios mũcana. ¹⁷ Itire ticõri ruje tũoĩayijũ Pedro. “¿No yireoni yũre bajiatibeti?” yi tũoĩayijũ Pedro. Ito ĩ yirocati, Cornelio ĩ cõana ejayijarã Pedro ĩ ñari wi soje tũ. ¹⁸ Itojũ ejacõri ado bajiro seniĩayijarã ĩna:

—¿Adi wijũ Simón Pedro wame cutigũ ñati? yiyijarã ĩna, Cornelio ĩ cõana.

¹⁹ ĩ tigure ĩ tũoĩaroca riti Espiritu Santo busiyijũ Pedrore:

—Tũote. Udiarã ũmũa mũre ãmarã ejama. ²⁰ Coji ĩna rãca wasa mũ. Ñe mũsiribicuti wacoasa, yu cõarã ĩna ñajare, yiyijũ Espiritu Santo Pedrore.

²¹ Ito ĩ yija tũocõri, Cornelio ĩ cõana tũ udiarã tũ ruji wayijũ Pedro:

—Yũti ña mũa ãmagũ. ¿No yirã wadiri mũa? yiyijũ Pedro ĩnare.

²² Ito ĩ yija tũocõri, ado bajiro cũdiyijarã ĩna: —Gũa mũ Cornelio cõami gũare. Queno yigũ ñami ĩ. Ito yicõri Diore rũcũbũogũ ñami Cornelio. Judio masa jeyaro rũcũbũocã Corneliore. Ado bajiro gũa mũre busiñi Dios ñaro gagũ ángel: “Cornelio tũoya mũ. Simón Pedrore jitẽña mũ. Ito yicõri ĩ busirisere queno tũoba mũ”, yĩni ángel gũa mũre, yiyijarã Cornelio ĩ cõana Simón Pedrore.

²³ —Ado sãja waya maji, ũmũa jedicoajũ. Yũ tũ caniña maji, yiyijũ Pedro ĩnare. Gaje rũmũ ĩna rãca wayijũ Pedro ĩja. Coriarã Jope gãna Jesure tũorũnrã, Pedro mesa rãca baba cuti wayijarã ĩna.

²⁴ Busuri gaje rumujɛ, Cesareajɛ ejayijarã ñna. Ñna ejaroto riojɛajɛ, ñ ñarãre ñ baba mesa rãca minijua ñayijɛ Cornelio. Ito bajiri ñna ñarocõti minijua ñacõri Pedro mesare bocati ñayijarã ñna. ²⁵ Wi tu ñna ejaroca Pedrore boca ãmirocɛ budi wayijɛ Cornelio. Ito yicõri rijomunigãna ñini rũjũcõri Pedrore rucɛbɛoyijɛ Cornelio. ²⁶ Ito ñ yibojarocati:

—Wɛmɛña. Mɛ roboti masɛ ña yɛ cɛni. Dios meje ña yɛ, yiyijɛ Pedro Corneliore.

²⁷ Ito bajiro ñ yija tɛocõri, wɛmɛcoayijɛ Cornelio ñja. Ito bajiri gãmeri bɛsirã riti wijɛ sãjacoayijarã ñna ñja. Ito sãja wacõri masa jãjarã minijuanare tiyijɛ Pedro. ²⁸ Ito yija ticõri, ado bajiro ñnare gotiyijɛ Pedro:

—Gɛa judio masa gãjerã masa rãca gɛa wɛsaja, ito yicõri gãjerã masa ya wi sãjaja, rẽore gaye ña gɛare. Itire tɛo masia mɛa. Ito bajibojarocati Dioama ado bajiro gotiquĩ yɛre: “Quena ña, yɛ yiriseama quenarise ña. Rẽore ña, yibesa mɛ”, yiquĩ Dios yɛre. Ito bajiri, “Yɛ judio masɛ ñabojaguti gãjerã masa rãca yɛ wɛsaja rẽore meje ña”, yi masia yɛ. ²⁹ Ito bajiri mɛ ya oca tɛocõri ñe ɛsiribicuti wadibɛ yɛ. Ito bajiri, “¿No yirocɛ yɛre oca cõacati mɛ?” yiyijɛ Pedro Corneliore.

³⁰ Ito ñ yija tɛocõri, ado bajiro ñre cɛdiyijɛ Cornelio:

—Jɛaria rumɛri tɛja yucɛ weca ãmacañi ñ tɛjaroca, babicɛ riti Diore yɛ bɛsija bero. Ado Diore yɛ bɛsirocati sãgũ ángel yutabujuri yorise sãñagũ yɛre goaĩoquĩ. ³¹ Ado bajiro yɛre gotiquĩ ñ: “Diore mɛ bɛsire tɛoami ñ. Ito yicõri bojoro bɛjarãre mɛ ejabɛare gaye itire cɛni masiami Dios. ³² Ito bajiri Jope cɛtojɛ Simón Pedro wame cɛtigɛre

jiteña. Gãji Simón waibucará wi quenori masu ya wi ñaguñi Pedro. Riaca jajosa tñima ñaroja iti wi ñaro”, yiquí ángel yare. ³³ Ito bajiro yare ñ gotija tucōri, ejori mare oca cōacu yu, yiyiju Cornelio Pedore. Queno wadiyija mu. Ado mu ejaja quena guare. Adoju Dios ñ tiro riojo minijuabu gua ñ oca tuorona. Ñarocōti Dios ñ gotire gayere tuo ñmoa gua, yiyiju Cornelio Pedore.

Cornelio ya wiju Pedro ñ riasore gaye

³⁴ Ito bajiro ñ yija tucōri, busisuyiju Pedro ñja:

—Tuo masia yu ñja. “Judio masare riti maia yu”, yibeami Dios. Mani jeyarore corocō ti maiami Dios. ³⁵ Gua masare, ito yicōri mu masare cuni corocōti ti maiami Dios. Diore mani rucubaja, ito yicōri ññarise mani yibeja, manire boca ñmigū yiguñi Dios. ³⁶ Jane mejeju oca quenarise Israel sita gñare Dios ñ goticāre gaye masirā ña mu: “Yu cōarure mu tuorñaja, yu rāca queno usi catirā yirāji mu”, yiyiju Dios Israel sita gñare. Dios ñ cōaru Jesucristo mani jeyaro ũju ñami ñja. Itire masia mu. ³⁷ Israel sitaju Jesús quenarise ñ yigorere masia mu. Ito yicōri Galilieaju Jesure Juan ñ idé guraju bero ñasarise yisnoñi Jesús. ³⁸ Jesús Nazaret gagure Espiritu Santo ñ quedi sñaroca yiyiju Dios. Ito yicōri ñ masirise jidicāñi Dios Jesure. No ñ waro bajiro masare queno yini Jesús. Rūmua sñarāre ñ ti bujaja, rūmūare bucōañi Jesús. “Ito bajiro yini Jesús, Dios ñ rāca ñaja”, yu tuoña mu. ³⁹ Gua apóstol mesa, judio masa sitaju jeyaro Jesús ñ yicatire ticu gua. Ito yicōri Jerusalénju yucatēoju ñre ña sñaja, ticu gua. ⁴⁰ ũdia rumu bero, Dioama Jesure ñ catiroca yini. Jesús guare goñaroca yini

Dios. ⁴¹ Masa jeyarore meje goañoñi Jesús. Dios guare cajerojutí Jesús oca gotirona ï cūcāna ñajare, guare riti goañoquĩ Jesús. “Mucana tūdi catiami Jesús”, gua yi masitoni, guare ï goaīaroca yiñi Dios. Mucana Jesús ï catija bero ï rāca bacu gua. ⁴² Guare ï oca masare goti rotiquĩ Jesús. Catirāre ito yicōri godanare cūni, ñna ñeñaro yirise waja senitoni cūñi Dios Jesure. Itire guare goti rotiquĩ Jesús. ⁴³ No Jesure t̄orūnugūti, ï ñeñaro yirisere ācabojoḡu yiguñi Dios. Ito bajiroti ucañi Diore goti ïsiri masa sīgū rayabeto, yiyijū Pedro masare.

Judio masa mejere cūni Espiritu Santo ï quedi sājare gaye

⁴⁴ Ito ï yirocati Espiritu Santo quedi sājayijū Pedro ï busirāre. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ito bajiri ricatí riti ñna masibiti oca ñabojareti busisuyijarā ñna. Ito yicōri Diore rācubuyijarā ñna. Itire ticōri ruje t̄oīayijarā Pedro rāca ejana judio masa. “Aba, judio masa meje ñabojarāre cūni Espiritu Santo quedi sājacoami”, yiyijarā ñna Jesure masirā, Pedro rāca gāna. ⁴⁷ Ito yicōri ï rāca gānare busiyijū Pedro mucana:

–T̄ooya yū ñarā m̄a. Manire bajiroti Espiritu Santo quedi sājami ñnare cūni. Sīgū, “Ñnare idé gubitirūja mani”, yirā w̄sati mani, yiyijū Pedro ñnare. “Ñnare idé gubesa”, yigū mañijū.

⁴⁸ Ito bajiri, “Jesure t̄orūnūrā ña gua cūni’, m̄a yi masija, ï wamena idé gu rotija quena”, yiyijū Pedro ñnare.

Ñna idé gu ecoja bero ado bajiro yiyijarā ñna Pedrore:

–Wabesa maji. Ado gua rāca jabeto ñaña maji, yiyijarā ñna Pedrore.

11

Jerusalén gānare Jesure masirāre Pedro ĩ gotire gaye

¹ Nocō mejeti oca t̄oyijarā apóstol mesa, Judea gāna Jesure t̄orānūrā c̄ni. “Judio masa meje ñabobarāti, Jesure boca āmiyijarā”, yire gaye oca t̄ocōri junisiniyijarā coriarā. ² Ito bajiri Pedro Jerusalénj̄ ĩ m̄ja ejaroca, judio masa Jesure boca āmis̄oana Pedrose busituyijarā ĩna. ³ Ado bajiro ĩre seniāyijarā ĩna:

—¿No yija judio masa ya wi meje ñabobarocati, s̄jari m̄? Ito yicōri, ¿no yija ĩna rāca bari m̄? yiyijarā ĩna Pedrose.

⁴ Ito yija Pedro gotiyij̄ ĩnare, “Ado bajiro rētacu”, yiroc̄u gotiyij̄ ĩ ĩnare:

⁵ —Jope c̄toj̄ ñacōri, Diore busic̄u ȳ. Diore ȳ busiroca, ado bajiro goac̄u ȳre. Ūmac̄j̄u saya jajoto bus̄aro j̄na d̄ja gaja ñiacōri, ñiado bajiro ruji wadicōri, ȳ t̄ ejaç̄u. ⁶ “¿Ñe ñati totij̄?” yiroc̄u, queno tic̄u ȳ. Itoj̄u waib̄uc̄rā jeyaro ĩna s̄ñaja tic̄u ȳ. Gājerona, jenirā ito yicōri w̄tirāre c̄ni tic̄u ȳ. ⁷ Ito bero ado bajiro oca goti ruyuc̄u ȳre: “Pedro, w̄m̄ña m̄. ĩnare s̄ia baya m̄”, yī ruyuc̄u ȳre. ⁸ “Meje, babic̄uja ȳ. Rēore gaye baābitic̄u ȳ”, yic̄u ȳ. ⁹ M̄cana ūmac̄j̄u gaye oca ruyuc̄u ȳre. Ado bajiro ruyuc̄u: “‘Baya’, ȳ yiriseama, ‘Rēore ña’, yibes̄a. Quenarise ña’, yī ruyuc̄u ūmac̄j̄u gaye Dios oca. ¹⁰ Ūdiajij̄u ito bajiro ruyuc̄u Dios oca. Ūdiaji ĩ busija bero, saya totij̄u wadiana, waib̄uc̄rā rācati jeyaro t̄di āmi m̄ocōquī Dios m̄cana. ¹¹ Ito yiroca riti ūm̄a ūdiarā ejaç̄a ȳ ñari wij̄u. Cesarea gaḡu Cornelio

wame cutigu ñnare cõañi, yure ñna ãmatoni. ¹² “Ñe usiriobicuti wasa mu”, Espiritu Santo ñ yijare wacu yu. Ito yicõri coga ãmojeno Jesure masirã yure baba cuti wacã ñna. Yu rãca wacana ñnarcõti Cornelio ya wiju sãjacu gna. ¹³ Ñ tu gna sãja ejaroca, ado bajiro gnare busiqui Cornelio:

—Dios ñnaro gagu ángel yu ya wi ñ rãgõja ticu yu. Ñ ado bajiro busiqui yure: “Jope cutojm ãmua cõaña mu, Simón Pedore jirona. ¹⁴ Simón Pedro mu tu ejacõri, ‘Jeame ãjurojm mu wabore ñnaro ca ado bajiro mre masogã yiguji Dios’, yire gaye mre gotigu yiguji. Mu ya wi gãnare cani ito bajiroti yigu yiguji Pedro”, yiqui Cornelio gnare, ángel ñ busire gnare gotigu. ¹⁵ Cornelio ñ busi ñoroca, ito gãnare basicu yu. Ñnare yu busisurorocati, Espiritu Santo sãjaquĩ ñnare, manire ñ sãjacato bajiroti. ¹⁶ Ito bajiro iti bajija ticõri, mani Ujm ñ goticature, tuoia bujacu yu. Ado bajiro bajia ñ goticati: “Idena mre idé guquĩ Juan. Dioama mre Espiritu Santo queo sãgũ yiguji, ‘Dios ñnã ñnama ñna’, gãjerã ñna yitoni”. Ito bajiro cajerojm gotiqui Jesús manire. ¹⁷ Dios, Espiritu Santo sãjaroca yiqui ñnare, judio masa meje ñna ñnabojarocati, mani Jesure boca ãmiroca ñ quedi sãjacato bajiroti. Ito bajiri Diore rëo masiado manicu yu, yiyijm Pedro ñnare.

¹⁸ Iti tuocõri Pedore busitu jidicãyijarã ñna:

—Queno yigu ñnami Dios. Judio masa meje ñna ñnabojarocati, ñnaro ñna yirisere jidicãja, catitñnare gaye ñna bujatoni ñnare cũni Dios, yiyijarã judio masa Jesure boca ãmigoana.

Antioquía gãna Jesure masirã gaye

19 Iti rumuri riojua busa Estebanre sñayijarã Diore masimena. Ìre sñacõri Jesure tuorũnurãre usirioro yi codesuoyijarã Ìna. Ito bajiri coriarã Jesure tuorũnurã Feniciajũ, Chiprejũ, ito yicõri Antioquíajũ cani rudi wayijarã Ìna. Iti cutorijũ ejacõri, judio masare riti Dios oca gotiyijarã Ìna. 20 Gãjerãma, Chipre gãna, Cirene gãna wacõri Antioquíajũ ejayijarã. Itojũ ejacõri judio masa meje ñarãre cani Jesús oca quenarise gotiyijarã Ìna. 21 Queno Ìna busitoni Ìnare ejabuayijũ Dios. Ito bajiri Dios oca tuocõri jãjarã masa, bucurã usi Ìna tuõñarise jidicãyijarã Ìna. Ito yicõri Jesure boca ãmiyijarã Ìna.

22 Jerusalén gãna Jesure tuorũnurã, “Antioquíajũ jãjarã Jesure boca ãmiyijarã”, yija tuoyijarã Ìna. Ito bajiri “Titẽña, riti bajiati”, yirona Bernabére cõayijarã Ìna. 23 Ito ejacõri, Dios Ì queno yirere ti ejayijũ Bernabé. Ito bajiri buto wanũ quenayijũ Ì. Ado bajiro Ìnare riaso busiyijũ Ì:

—Sĩgũ ruyabeto, Jesure queno tuorũnũña mũa. Ito yicõri Ìre jidicãbeja, yiyijũ Bernabé Ìnare.

24 Quenarise tuõlagũ ñayijũ Bernabé. Espiritu Santo Ì sãñajare, Diore riti tuõñayijũ Ì. Ito bajiri masa jãjarã Ì busija tuocõri, Jesure boca ãmiyijarã Ìna.

25 Ito bero Tarso wame cutiri cutojũ wayijũ Bernabé, Saulore ãmagũ. 26 Ìre bujacõri, “Antioquíajũ wato mani”, yiyijũ Ìre. Ito bajiri Ìna jũarãti wayijarã Antioquíajũ. Itojũ co rodo ñayijarã Ìna, Jesure tuorũnurã rãca. Jãjarã masare Dios oca riasoyijarã Ìna. Iti cutojũ cajero, “Cristiano masa ñama Ìna”, yire gayere yisuoyijarã Ìna Jesucristore masirãre. “Cristore masirã ñama”, yireoni ñayijũ iti.

27 Iti r̄m̄uriti Jerusalén gāna, Diore goti ĩsiri masa ejayijarā itoj̄m̄ Antioquij̄m̄. Jesure t̄or̄un̄r̄ã ĩna minijua ñaroca, ejayijarā ĩna. 28-30 Sīgũ Agabo wame c̄tiḡm̄ ĩna wato ejacōri w̄m̄m̄ r̄ūḡūyij̄m̄. Esp̄iritu Santore t̄ocōri ado bajiro busiyij̄m̄ ĩ: “Judea sita ñarocōti, ñiojuniro yiroja. Bare jedicoaro yiroja iti sita”, yiyij̄m̄ Agabo. Ito ĩ yija t̄ocōri: “Judea gānare ñiojogarā yirāji ĩna. ĩnare niyeru cōana mani”, yi t̄oĩa busiyijarā Antioquía gāna Jesure t̄or̄un̄r̄ã. Ito bajiri no ĩna r̄acorocō ĩsiyijarā ĩna. Ito bajiro yicōri Bernabé, Saulo ĩna j̄uar̄are niyeru Judeaj̄m̄ cū rotiyijarā ĩna. “Jesure t̄or̄un̄r̄ãre ũmatā ñari masare ĩsitēña”, yi rotiyijarā ĩna. Jane mejeje Claudio ɥj̄m̄ ĩ ñaraj̄m̄ ito bajiro r̄ētayij̄m̄.

12

Pedrore Herodes ĩ tubia rotire gaye

1 Iti r̄m̄uriti ɥj̄m̄ Herodes, Jesure t̄or̄un̄r̄ãre c̄n̄ĩs̄t̄oyij̄m̄. 2 Ito yicōri, Juan ocabaj̄i Santiagore s̄ĩa rotiyij̄m̄ ĩ sarera j̄ãina. 3 Itire b̄uto wan̄yijarā judio masa. ĩna wan̄ja ticōri, Pedrore c̄n̄i ñiacōri tubia rotiyij̄m̄ ĩ. Ito bajiro r̄ētac̄, naju wadarise ɥco w̄ɥoya mani bare basa ĩna menicati r̄m̄ur̄i. 4 Pedro rudibe yiroc̄, code wasoaronare surara cūyij̄m̄ Herodes. Co ḡubocō coga ḡubojeno ñayijarā ĩna jeyaro. “Pascua basa busuaqueari r̄m̄m̄, masa riojo Pedrore s̄ĩa rotic̄ja ȳm̄”, yi t̄oĩayij̄m̄ Herodes. 5 Ito bajiri Pedro quenoguti code ecocōyij̄m̄. Ito bajija t̄ocōri, Jesure t̄or̄un̄r̄ã ruje Diore busiyijarā Pedrore yiari.

Tubiara wij̄m̄ ñaḡãre Pedrore Dios ĩ bucōare gaye

⁶ Tubiara wiyu surara j̄uarã watoje cani cũñayiyu Pedro. Busuriti ñabojayiyu Herodes ñre s̄ia rotira ruṁu. Jua ma come mana Pedro ya ãmori siayijarã ña. Gãjerã surara soje tu code r̄uḡoyijarã ña.

⁷ Ñajasaroti, ángel goayiyu. Ito yicõri tubiara wi busu dajacoayiyu. Ito yija ángel Pedre moañayiyu ñ yujitoni. Pedro ñ yujiroca, ado bajiro gotiyiyu ángel:
—Coji wuṁuña mu, yiyiyu Pedre.

Ito yirocati Pedre siabojara mari, come mari quedicoayiyu.

⁸ —Mu ya yutabuju sãñaña mu, ito yicõri mu ya guboco sãñaña, yiyiyu ángel Pedre.

Ñ guboco sãñaroca riti:

—Mu ya cubija gũmaña. Waya, yure suya waya mu, yiyiyu ángel Pedre.

⁹ Ito ñ yija tuocõri, ñ bero suya wayiyu Pedro. Ito baja, yi masia mañiyu Pedre. “Riti bajiatu iti. Burotu bajiroja gajea”, yi tuoñayiyu Pedro. ¹⁰ Warã riti jua soje surara ña coderi sojeri r̄etayijarã ña. Susari soje come soje ñayiyu. Iti soje tu ña ejaroca itimasiti janayiyu iti soje. Ito bajiri budi wacõri ma ña warocati ito baja yi masia manotu godacoayiyu ángel. Ito bajiri Pedro s̄iḡati tujayiyu ñja. ¹¹ Ito bajija ticõri, “Riti baja. Herodes yure s̄ame yirocu, ¿Ángel yure ñ bucoñatoni, coñayijari Dios?” yi tuoñayiyu Pedro. “Ito bajiri judio masa yure ña ñeñaro, ña yi ãmorise r̄etabetoja ñja”, yi tuoñayiyu Pedro.

¹² Iti tuoñaḡu riti, Juan Marcos jaco, María ya wiyu ejayiyu ñ. Iti wiyu minijuacõri masa j̄jarã ñayijarã, Diore busirã. ¹³ Soje tu ejacõri, “¿Ñati mu?” yiyiyu Pedro. Ito ñ yija tuocõri, s̄iḡo ejabuari maso, Rode wame catigo, soje tu eja r̄uḡucõri, tuo

rūgōyijo, “¿Ñimū ñati?” yiroco. ¹⁴ Ito yicōri iso janaroto riojūa, Pedro oca tūo masiyijo iso. Ī oca tūo masicōri buto wanūa quenacōri soje janabecoti wijūa ñarāre gotigo wayijo iso:

—Macūjū ñarū Pedro, yiyijo iso ĩnare.

¹⁵ Ito bajiro iso yija tūocōri:

—Mecūgō ya mūa, yiyijarā ĩna.

Īna ito yijare:

—Ri ya yūa, yiyijo iso.

Iso ito yijare:

—Dios ñaro gagū ángel ñaguīji. Pedrore sīacōana ĩna, yiyijarā ĩna isore.

¹⁶ Ito ĩna yiroca riti, “¿Ñati mūa, ñati mūa?” yi rūgōyijū Pedro, macūjū. Soje janacōri, Pedrore ti ũcayijarā ĩna. ¹⁷ ĩna ũcaja ticōri, ĩnare oca tayijū Pedro, “Yūti ña”, yirocū:

—Ado bajiro bucōami mani Ūjū yūre, tubiara wijūa yū ñaroca, yi gotiyijū ĩnare. Santiagore gotiya adi. Ito yicōri mani ñarāre cūni gotiya mūa, yiyijū Pedro ĩnare.

Ito yi budi wacōri gajerojū wayijū Pedro.

¹⁸ Iti busuja bero tubiara wi codebojana surara, Pedro ĩ manija ticōri, ruje būjatobisijarā ĩna. “¿No bajiyijari Pedro? ¿No wayijari?” yiyijarā ĩna. ¹⁹ ĩ manija ticōri, Pedrore āma rotibojayijū Herodes. Īre būjabisijarā ĩna. Surarare tubiara wijūa codebojanare seniīayijū Herodes. No bajiro cūdi masia mañijū ĩnare. Ito bajiri ito codebojanareti, sīa rotiyijū Herodes ĩja. Ito bero Judeajū ñabojarū wacoayijū Herodes, Cesareajū ñagū wacū.

Herodes ĩ godare gaye

²⁰ Tiro gāna ito yicōri Sidón gānare cuni ruje junisiniyijū Herodes. Sidón gāna, Tiro gāna cuni canamucōri, Herodesre oca quenorā wayijarā ĩna. ĩ rāca ruje oca queno āmoyijarā ĩna. Herodes ĩ ñari sita riti bare bujasoticōri, “ĩ junisinija manire bare ecabitiboguĩji”, yirona Herodes uju tujū oca quenorā wayijarā ĩna. Herodesre ĩna busiroto riojua, ĩre ejabuari masu ñasagu, Blasto wame cutigure busiyijarā ĩna. ĩnare jabeto ti maicōri ĩnare busi ĩsiyijū Blasto. ĩ busija tucōri, ado bajiro yiyijū Herodes:

—Co rumu ĩnare basicuja yu, yiyijū Herodes.

²¹ ĩnare ĩ busiroto rumu ejaroca, uju ñagū ĩ sñarise yutabujuri quenarise sñayijū Herodes. Ito yicōri uju ya cumuro ñasari cumuro eja rjũcōri, masare oca gotiyijū ĩ. ²² Herodes ĩ busija tucōri:

—Masu meje ñami āni. Dioti ñami āni, yiyijarā masa ĩre rucubhorā.

²³ Ito bajiro ĩna busiroca riti, Dios ñaro gagu, ángel Herodes ĩ cōroca yiyijū. Ito bero yoa busari becoati ba sñayijarā ĩ ñajacure. “Busibesa muu. Jidicāña muu. Dios meje ña yu. Diore riti rucubhoya muu”, ĩ yibitire waja, ito bajiro bajiyijū ĩ ñajacure.

²⁴ Iti rodoti masa jājarā tucoyijarā Dios ocare. Ito yicōri jājarā Jesure boca āmiyijarā.

²⁵ Bernabé, Saulo rāca Jerusalén gānare ĩna āmi ejarise niyeru ĩsicōri, Antioquíaju tudi wayijarā ĩna. Juan Marcos wame cutigū ĩna rāca wayijū.

13

Bernabé, Saulo Dios oca ĩna goti ucusore gaye

¹ Antioquíajɛ Jesure tuorũnurã rãca ñayijarã Diore goti ïsiri masa ito yicõri ï oca riasori masa cuni. Ìna ado bajiro wame cutiyijarã: Bernabé, Simón Ñigũ, Lucio Cirene gagɛ, Manaén Galilea gagɛ uɟɛ Herodes rãca bucuaru, ito yicõri Saulo. Itocõ ñayijarã ìna. ² Mani Uɟure rucubɔrona minijua wijɛ minijua ñayijarã ìna. Ito bajiri Diore tuoĩa ãmorã bamena riti ïre busi ñayijarã ìna. Ito bajiro ìna bajiroca Espiritu Santo ado bajiro ìnare gotiyijɛ:

—Bernabé, Saulore cuni ñasarise yure ìna moa ïsitoni besecu yɛ. Ito bajiri ìnare wa rotiba gãjerãre yɛ oca ìna riasotoni, yiyijɛ Espiritu Santo.

³ Iti oca tuocõri bamena riti Diore busiyijarã ìna maji. Ito yi, Diore busirãɟɛ Bernabé, Saulore cuni ãmo jidi jeoyijarã ìna, ìnare Dios ï ejabuatonì. Ito bajiro yicõri ìnare wa rotiyijarã ìna. “Wasa, quenajaro”, yiyijarã ìna.

Chipre wame cutiri yogajɛ apóstol mesa ìna ware gaye

⁴ Ito bajiri Espiritu Santo ï wa rotiado bajiroti Seleuciajɛ wayijɛ Saulo, Bernabé rãca. Ito ejacõri cumajɛ sãjayijarã ìna, Chipre wame cutiri yogajɛ warona. ⁵ Ito majado Salamina wame cutiri cuto ejayijarã ìna. Ito ñacõri judio masa ìna minijua-sotiri wirijɛ Dios oca riasoyijarã ìna. Juan Marcos wame cutigɛ ìna rãca judayijɛ. Ìnare ejabuari masɛ ñayijɛ ï. ⁶ Iti yoga ñari cutori jeyaro riaso ucurã wayijarã ìna. Ito bajirã riti Pafos wame cutiri cuto ejayijarã ìna. Ito sīgũ judio masɛ Barjesús wame cutigure ti bujayijarã ìna. Cumu ñayijɛ ï. “Diore yiari busigɛ ña yɛ”, yi ruoyijɛ ï masare.

7 Ī cumu iti yoga ɥjɥ Sergio Pablo wame cɥtigɥ rāca baba cɥtiyijɥ ĩ. Queno tɥoĩagũ ñayijɥ Sergio Pabloama. Ito bajiri Dios oca tɥo āmogũ Bernabé, Saulore cɥni ji rotiyijɥ ĩ. 8 Cumuama Bernabé, Saulo ĩna tɥoĩaro bajiro meje tɥoĩayijɥ. Ī cumu griego ocana Elimas wame cɥtigɥ ñayijɥ ĩ. Ito gagɥ ɥjɥ ĩna bɥsirise tɥore āmabisijɥ cumu. Ito bajiri, “Īna bɥsirisere tɥorũnɥbesa mɥ”, yiyijɥ cumu iti cɥto gagɥ ɥjɥre. 9 Ito yija Espiritu Santo ejabɥarena cumure oca sɥoro tijuyijɥ Saulo. Sīgũ ñabojaguti jɥaji wame cɥtiyijɥ Saulo. Gaje ĩ wame Pablo ñayijɥ. 10 Cumure riti ticōri ado bajiro bɥsiyijɥ ĩ:

—Rɥori masɥ ña mɥ. Ñeñaro yi jaigɥ ña mɥ. Rēmú macɥ ña mɥ. Ito yicōri jeyaro quenarisere tegɥ ña mɥ. Mani ɥjɥ Diore tegɥ ña mɥ. “Ñasarise ña”, Dios ĩ yija, “Ñasarise meje ña”, ya mɥ, yiyijɥ Pablo cumure. 11 Adocāta iti waja ñeñaro mɥ tɥoĩaroca yigɥ yiguĩji Dios mɥre. Cajea tibicɥ ñagũ ya mɥ. Ito yicōri yoa bɥsari ũmacañi ĩ asirise tibicɥ yigɥja mɥ, yiyijɥ Pablo cumure.

Ito ĩ yirocati ĩ ya cajea rāitĩa godacoayijɥ cumure. Ito bajiri cajea tibicɥ ñari, ĩre tãa watonĩ gājire āmabojayijɥ ĩ. 12 Ito ĩ bajija ti ɥcacōri Jesure tɥorũnɥsɥoyijɥ iti yoga gagɥ ɥjɥ. “Riti ña ĩna gotirise”, yi tɥoĩa rɥcɥbɥoyijɥ ĩ.

Antioquíajɥ Pablo mesa ĩna ñare gaye

13 Iti rɥmɥriti Pablo ĩ baba mesa rāca Pafos roja ejacōri cumana Panfilia sita, Perge wame cɥtiri cɥto wayijarã ĩna. Itojɥ ejacōri ĩnare cũ tɥdiyijɥ

Juan, Jerusalénjũ tũdi wacũ mũcana. ¹⁴ Ito bajibojarocati Pablo, Bernabé cũni Perge ñacõri Antioquía cutojũ wayijarã, Pisidia sita tũ ñari cutojũ. Itona ñacõri tujacãra rãmũ iti ñaroca, judio masa ñna minijuari wijũ sãja wacõri rujijijarã ñna. ¹⁵ Itona rujicõri Dios ñ rotirise ito yicõri Diore goti ñsiri masa ñna ucare bũsi gotija tũoyijarã ñna. Sĩgũ ñ bũsi gotija bero, minijuara wi gãna ujarã Bernabé, Pablоре ado bajiro yijijarã:

—Yũ ñarã, oca gotire gaye mũare ñaja, gotiya adocãta, yijijarã ujarã ñnare.

¹⁶ Ito ñna yija tũocõri, bũsirocũ wãmũ rũgũyijũ Pablo. “Bũsimenati tũoya mũa”, yirocũ ñ ya ãmo wũamocõri “bũsibesa mũa”, yijijũ ñ. Ito yicõri ado bajiro yijijũ ñ ñnare:

—Yũ ñarã Israel sita gãna, queno tũoya mũa. Gaje masa ñabojarãti Diore rũcũbũogã ñari queno tũoya mũa cũni. ¹⁷ Dios mani rũcũbũogũ, mani Israel sita gãna ñicũsabatiare beseñi. ñnare besecõri queno ñnare yĩni Dios. Egipto sita gãnare moa ñsirã ñna ñabojarocati jãjarã ñna bũjũroca yĩni Dios. ñ masirisena Egipto sita gãnare ñna rudi masitoni ñnare ñna ñaroca yĩni Dios. ¹⁸ Yucũ manojũ jũarã masacõ rodori ñayijarã ñna. Itona ñacõri ñeñaro ñna yibojarocati, ti uSirio yibisijũ Dios. Quenoti ñacõayijũ. ¹⁹ Canaán wame cutiri sita gãna jũa ãmojeno butu gãnare ruyurioyijũ Dios, mani ñicũsabatia ñna ya sita ñabojare ñna rucotoni. ²⁰ Ito bajiri mani ñicũsabatia cuatrocientos cincuenta rodori ñayijarã itojũ, yijijũ Pablo masare.

’Samuel, Dios oca goti ñsiri masũ ñ ñaroto riojũa ñna tirũnaronare cũyijũ Dios. ²¹ Samuel Dios oca

goti ĩsiri masu ĩ ñaroca: “Sĭgũ gua uju āmoa gua”, yiyijarã mani ñicusatia Diore. Ito bajiro ĩna yija tuocõri, Saúl, Cis macure ĩna uju ñarocu cūyiju Dios jũarã masacõ rodoricõ. Benjamín ñayoru janerãbatia janamiti ñayiju Saúl. ²² Jũarã masacõ rodori bero mucana uju wasoayiju Dios. Ito bajiri Saúlre bucõacõri Davidjure uju cūyiju Dios mucana. Davidre tuõia busigu, ado bajiro busiyiju Dios: “Yu tija David, Isaí macu, yu robo bajiro usi cutigu ñami ĩ. Ito bajiri yu āmoro bajiro yigu yiguĭji ĩ”, yiyiju Dios, Davidre tuõia busigu. ²³ ĩ David ñayoru janerãbatia janamiti ñaņi Jesús. Jane mejeju Dios ĩ gotiado bajiroti mani Israel sita gānare masotoni cõañi Dios Jesure. ²⁴ Jesús rioju ĩ yagu Juan mani ñarã Israel sita gānare Dios oca riasoyiju ĩ. Ado bajiro gotiyiju Juan ĩna jeyarore: “Mua ñeņaro yirisere jidicãcõri idé gu rotiana ñaruja mare”, yiyiju Juan mani ñarã Israel sita gānare. ²⁵ Ito yicõri ĩ godaroto rioju busa bajiroti ado bajiro yiyiju Juan: “Īti ñaguĭji Dios ĩ cõaru, yire masiati mua yure? Meje ña yama. Nocõ mejeti ejagu yiguĭji mani yagu. ĩ ñagũ yiguĭji ñasagu. Yama meje ña. Mua robo bajiguti ña yama. ĩ ñagũ yiguĭji ñasari masu”, yiyiju Juan mani ñarãre, yiyiju Pablo, masare gotigu.

²⁶ Yu ñarã, Abraham janerãbatia ña mani. Queno tuoya mua. Gaje masa ñabojarãti Diore rucaburã ñari queno tuoya mua cuni. “No Jesure tuorũngũre masogũ yiguĭji Dios”, yire oca manire cõañi Dios. ²⁷ Ito bajibojarocati Jerusalén gāna ito yicõri ĩna ujarã cuni, “Ī ñami Dios Macu manire masoru”, yĭ masibisijarã ĩna. Ito yicõri co rmu

tujacãra ramu ruyabeto Dios oca goti ãsiri masa ãna ucare gãjerã ãna ti gotibojarocati tuo masibisjarã ãna. Ito bajiri Jesús ã ejaja, “Dios ã cõaru ñami ã”, yi masibisjarã ãna. Ito bajiri Jesure ãna sãa rotija, Dios oca goti ãsiri masa ãna ucado bajiroti rõtayijũ ãja. ²⁸ “Seti ña ãre”, yi masimena ñabojarãti, “Sãa rotiya ãre”, yirona Pilatore josayijarã ãna. ²⁹ Jesure ãna sãaja, Diore goti ãsiri masa ãna tuoãa uca yuado bajiroti rõtayijũ. Jesure ãna sãaja bero yucutõojũ ñagũre rujiyijarã gãjerã. Ito yicõri gãta gojeju ãre yujeyijarã. ³⁰ Ito bajibojarocati Dioama mucana tãdi Jesús ã catiroca yiñi. ³¹ Galileana wacõri Jerusalénju ãre baba cutigoanare co ramu meje goãoyijũ Jesús. Ito bajiri ãnati ñama adocãta, “Riti baja. Tãdi caticoami Jesús”, yi masare gotirã.

³² Ito bajiri yu, Bernabé rãca oca quenarise mure goti eja gũa. “Masare queno yicãja yu”, yi mani ñicũsabatiare Dios ã gotiado bajiroti gotia gũa mure. ³³ Mani ñicũsabatiare ã gotiado bajiroti manire queno yiñi Dios. Ito bajiri mucana tãdi Jesús ã catiroca yiñi ã. Itire gotigũ ado bajiro ucañi David ñayoru, Dios oca gotigũ: “Mu ña yu Macu. Adi ramu godaru mu ñabojarocati mu catiroca ya yu”, yiyijũ Dios, yi ucañi David, Salmos wame cutiri tuti ucasũogu. ³⁴ “Jesús ã godaja bero mucana tãdi ã catiroca yigũ yigũja yu. Ito bajiri tãdi godabiquñi”, Dios ã yire gaye ado bajiro gotia ã oca tutijũ: “Davidre yu goticãdo bajiroti, queno mure yigũ yigũja yu ãja”, yiyijũ Dios yi ucare ña papera tutijũ. ³⁵ Gaje tutijũ cuni ito bajiroti gotia. Tũote: “Queno yigũ ñami mu Macu. Ito bajiri ã ya ruju jogabe yirocu, mucana tãdi catiroca yigũ yigũja

m̄”, yi ucañi David ñayor̄. ³⁶ Īmasi gaye t̄oĩagũ meje ito bajiro ucañi David. Catiḡm̄ Dios ĩ ãmoro bajiro riti yiyij̄m̄ David. Ito yic̄ori ĩ ñar̄re queno ejab̄ayij̄m̄. Ito bero co rodo meje ñac̄ori godañi David. Ito bajiri ĩ ñic̄usabatia t̄ ĩre yujeyijarã ĩna. Itoj̄m̄ ĩ ya ruj̄m̄ jogadoja. ³⁷ Jesús ya ruj̄m̄ama jogabisija, m̄c̄ana Dios ĩ catiroca yijare. ³⁸ Ȳm̄ ñarã t̄ōya m̄a. Jesuna s̄oriti mani ñeñaro yirisere ãcabojoje ña. Iti gayere m̄are gotia ḡa. ³⁹ No Jesure t̄or̄ñuḡureti ĩ ñeñaro yirise ãcabojojuĩ Dios. Moisés ĩ rotirise riti mani t̄or̄ñujama, mani ñeñaro yirise ãcabojobiquĩ Dios. ⁴⁰ Queno t̄oĩañã m̄a, jane mejej̄m̄ Dios oca goti ĩsiri masa, ĩna gotiado bajiroti m̄are r̄etame. Ado bajiro ucañi ĩna Dios oca gotirã:

⁴¹ Queno t̄ōya ȳre aja tudirã m̄a. Ȳre t̄or̄ñubitic̄ori jeame ãjuroj̄m̄ warã yirãji m̄a. Ȳm̄ ña Dios. M̄a tiroca tiyamani ĩogũ yiguj̄a ȳ. Gãjerã m̄are ĩna goti r̄etobubojarocati t̄o masimena yirãji m̄a. Ito bajiri m̄a t̄or̄ñubitirena s̄ori, godarã yirãji m̄a, yiyij̄m̄ Dios, yi ucañi ĩre goti ĩsiri mas̄, yi riasoyij̄m̄ Pablo Antioquía gãna masare.

⁴² Ito bajiro b̄asi t̄ioc̄ori budi wayijarã Pablo mesa, judio masa ĩna minijuari wire. ĩna budi waroca iti wi minijua ñarã:

—Gaje tujacãre m̄c̄ana t̄o remo ãmoa ḡa, yiyijarã ĩna.

⁴³ ĩna minijua jidicãja bero jãjarã judio masa Pablo, Bernabére c̄ni s̄uyayijarã. Ito yic̄ori jãjarã judio masa ĩna yire t̄oĩã r̄c̄ñobojana c̄ni Pablo

mesare s̄ayayijarã ãna. Ito yija ado bajiro gotiyijarã Pablo mesa ãnare:

—Dios queno ã yirisere r̄uc̄ub̄uo jidicãbesa m̄ua. Ito yicõri Dios bajiro s̄igũ robo usi cutiya m̄ua, yiyijarã Pablo mesa ãnare.

⁴⁴ Ito bero gaye tujacãre, iti c̄uto gãna jãjarã busa minijuayijarã Dios oca t̄uorona. ⁴⁵ Ito bajiro jãjarã masa Dios oca t̄uo ãmorã ãna ejaja ti teyijarã judio masa. Ito yicõri Pablo ã gotibojaja, gajero bajiro riti c̄adiyijarã ãna. Ito yicõri ãre aja tudiyijarã ãna. ⁴⁶ Ito ãna yija ticõri, b̄uto oca s̄eõrena busiyijarã Pablo mesa:

—Dios ã rotiro bajiro cajero ã oca m̄uare riasos̄ob̄u ȳu. Ito bajibojarocati iti ocare queno t̄uor̄un̄ubea m̄ua. Ito bajiro m̄ua yija, “Dios rãca catit̄iãna ãmobeã ḡua”, yiado bajiro bajic̄u. Ito bajiri adi r̄um̄uri judio masa meje ãnarãre Dios oca gotia ḡua. ⁴⁷ Ito bajiro rotiãni Dios ã oca tutina. Ado bajiro gotia iti:

Judio masa meje ãnarãre m̄uare c̄uc̄u ȳu, ȳu oca m̄ua gotitoni. “No Jesucristore t̄uor̄un̄uḡureti masogũ yiguãji Dios”, yi masa ãnajedirore m̄ua goti batotoni m̄uare c̄uc̄u ȳu, yi gotia Dios oca. Ito bajiro c̄uãni Dios ḡuare, yiyij̄u Pablo, masare gotiḡu.

⁴⁸ Iti t̄uocõri judio masa meje ãnarã b̄uto wan̄u quenayijarã. “Dios oca quenariseguti ãna”, yiyijarã ãna. Ito yicõri ã rãca catit̄iãnarona ã beseana ãre t̄uor̄un̄uyijarã ãna. ⁴⁹ Ito bajiri Dios oca t̄uor̄un̄ucõri ã oca quenarise masa jeyarore goti batoyijarã ãna. ⁵⁰ Ito bajibojarocati judio masama Pablo, Bernabé rãca ãna t̄uoãro bajiro meje t̄uoãa codeyijarã. Ito bajiri oca meni ãmorã, iti c̄uto gãna ãnasarãre ito yicõri

Diore rūcuborã romia ñasarãre cuni gotiyijarã. Bernabé Pablöre masa ñna usirio coderoca yiyijarã judio masa. Ito bajiri judio masare t̃orũncõri Pablo mesare bucõayijarã iti cuto gãna. ⁵¹ Iti cutore budi warã ñna ya gubojũ sita wãrisere ja batecãyijarã ñna. “Mua adi cuto gãna ñeñaro yirã ña, ito yicõri seti ña m̃are”, yireoni ñayijũ iti. Ito bajiro yicõri, Iconio wame cutiri cutojũ wacoayijarã ñna. ⁵² Ito ñna budigoadojũ Jesure t̃orũnarã queno usi cuti quenaro ñayijarã ñna. Ito yicõri Espiritu Santo quedi sãja ecoana ñayijarã ñna.

14

Iconio wame cutiri cutojũ Pablo mesa ñna ña ucure gaye

¹ Iconiojũ ejacõri judio masa ñna minijuasotiri wijũ sãja wayijarã Pablo mesa. Ito bajicõri Jesús ocare gotiyijarã ñna. Iti oca t̃ocõri jãjarã Jesure t̃orũnyijarã. Judio masa ito yicõri judio masa meje ñarã cuni Jesure t̃orũnyijarã ñna. ² Ito bajibojarocati coriarã judio masa ñarã Jesure t̃orũnumena, judio masa meje ñarãre Pablo mesare ñna junisinitoni oca meni codeyijarã ñna. Ito bajiri Pablo mesare, “Queno yirã meje ñama ñna”, yi t̃oõayijarã ñna. ³ Ito bajiro ñna yi codebojarocati Iconiojũ yoari ñna ucuyijarã Pablo mesa. Itojũ ñna ucurã b̃to oca s̃ocõri, “Masare ti maicõri queno yiñi Cristo”, yire oca goti ucuyijarã ñna. “Riti ña iti oca. Riojo Jesús oca gotiama ñna”, masa ñna yitoni, tiyamani Pablo mesa ñna ñoroca yiyijũ Dios. ⁴ Iti cuto gãna ricati riti t̃oõayijarã. Coriarã judio masa robo bajiro t̃oõayijarã. Gãjerã Pablo mesa robo bajiro t̃oõarã ñayijarã. ⁵ Ito yicõri judio

masa, judio masa meje cuni, ujarã robo bajiro tuoĩacõri Pablo mesare oca menicõri, “Inare gũtana rea sãaraja mani”, yiyijarã ãna. ⁶⁻⁷ Ito bajiro ãnare busija tuo masicõri, Licaonia sitajũ rudi wayijarã Pablo mesa. Iti sitajũ ejacõri Dios oca quenarise goti ucuyijarã ãna. Litra wame cutiri cuto ito yicõri Derbe wame cutiri cutojũ cuni goti ucuyijarã ãna. Ito yicõri iti cuto ri tũ gãnare cuni Dios oca goti ucuyijarã Pablo mesa.

Listra gãna Pablora gãta ãna reare gaye

⁸ Listrajũ sãgũ rudurũ ñayijũ. Ito bajiro wabicũ rujearu ñayijũ ã. ⁹ Ito Pablo masare ã busija tuo rujiyijũ rudurũ. Rudurũre tijucõri, “Yũre yisioguũji Dios”, yĩ tuoĩa masigũ ñami, yĩ tuoĩayijũ Pablo. ¹⁰ Ito bajiri ado bajiro oca sãoro gotiyijũ ã rudurũre:

—Wũmũña. Riojo rãgõña mũ, yiyijũ Pablo rudurũre.

Ito ã yirocati wũmũ rãgũ wayijũ rudurũ ñabojaru.

¹¹ Ito bajiro bajija ticõri, ito gãna ãna ocana:

—Aba, mani rũcũbũorã masa ruju robo bajiro ruju cuticõri ejama mani tũ, yĩ awasã busiyijarã ãna.

¹² Bernabẽre Zeus wame yiyijarã ãna. “Mũ ña gũa rũcũbũogũ, jeyaro masigũ”, yireoni ñayijũ, “Zeus”, yire. Ito yicõri Pablo queno goti masigũ ñajare Hermes wame yiyijarã ãna. “Gũa rũcũbũogũ, rãtoro queno goti masigũ ña mũ”, yireoni ñayijũ, “Hermes”, yire. ¹³ Iti cuto tũnimajũ Zeusre rũcũbũora wi ñayijũ. Iti wi gãna ãnare riasori masũ rãca Bernabẽ, Pablora rũcũbũo ãmoyijarã ãna. Ta wecũare go bedori jeocõri ãnare tũa wayijarã. Cuto sãjara soje tũ ejacõri wecũare sãa ãmobjayijarã, Pablo mesare rũcũbũorona. ¹⁴ Ito bajiro ãna yĩ ãmoja ti masicõri,

ĩna ya yutabuju tãa ñigãyijarã Pablo mesa. “Ñeñaro yi ãmoa m̃a”, yirona ito bajiro yiyijarã ĩna. Ito bajiro yi ĩocõri, masa wato oca s̃oro ũmajũdayijarã ĩna busirona:

¹⁵ —¿No yija ito bajiro yi ãmoati m̃a? M̃a robo bajirã, masati ña g̃a c̃ni. Dios robo bajirã meje ña g̃a. M̃are Dios oca quenarise gotirã wadib̃u g̃a. M̃a meni rujeoanare r̃uc̃ub̃orã yiboja m̃a. Ito bajiri itire jidicãcõri, Dios catig̃ũare t̃or̃ũña m̃a. ĩ ñami adi sita, macãruc̃aro, ũm̃ari, riari c̃ni menir̃. Ito yicõri mani tirise, mani tibiti c̃ni jeyaro rujeor̃ ñami. ¹⁶ Jane mejeju gãna buc̃urã ĩna yisotiado bajiroti ĩna yi ãmoja, ĩnare ti tujabitibojag̃ti, jidicã rotibisij̃ Dios. ¹⁷ Diore ĩna r̃uc̃ub̃obitibojarocati ĩnare queno yiyij̃ Dios, “Ito bajiro queno yig̃ ñami Dios”, ĩna yi masitoni. “Ñaguĩji Dios”, mani yi masitoni manire ĩ queno yirise ĩoami Dios. Tite m̃a. Ide queoami. Queno rica mani b̃jaroca yami. Mani yaji quenaroca yami. Ito yicõri mani ya usij̃ queno mani wañu quenaroca yami Dios, yiyijarã Pablo mesa ĩnare.

¹⁸ Ito bajiro ĩna yibojaroca riti, wec̃are s̃a ãmobjayijarã masa Pablo mesare r̃uc̃ub̃orona. Ito bajiro ĩna yija ticõri, “G̃are r̃uc̃ub̃orona wec̃are s̃abesa m̃a”, josari yi camotayij̃ Pablo masare.

¹⁹ Iti r̃m̃ari judio masa Antioquã gãna ito yicõri Iconio gãna ejayijarã. Ito ejacõri iti c̃to gãna Pablöre ti junisinijaro yirona, ĩnare oca meni ejayijarã ĩna. Ito bajiri Pablöre g̃ta reayijarã masa ĩre s̃a ãmorã. “Ũsi jedicoami ĩja”, yi t̃oĩacõri c̃to s̃õjuaj̃ ĩre weja wayijarã ĩna. ²⁰ Ito bajiro ĩna yibojarocati ĩ t̃ Jesure masirã ĩna minijuaroca tujacoayij̃ Pablo. Tujacõri ĩna rãca c̃toju t̃di

wayijũ ĩ. Gaje rũmũ Derbe wame cõtiri cõtõjũ wayijũ Bernabé rãca.

²¹ Ito ejacõri Dios oca quenarise masare riasoy-
ijarã ĩna. ĩna ito bajiro gotija tũocõri, jãjarã Jesure
tũorũnyijarã. Ito yija bero Listrajũ, Antioquĩajũ,
Iconiojũ tũdi wayijarã ĩna. ²² Iti cõtõri ejacõri
Jesure tũorũnrãre bũsiyijarã ĩna. Ito bajiro ĩna
bũsija tũocõri, bũto bũsa Jesure tũoĩa oca sũoyijarã
ĩna iti cõtõri gãna: “Diore tũorũnũ jidicãbesa mũa.
ũmacũjũ ĩ rotirojũ mani ejaroto riojũa jaje tõbũja
bũjatobitirã yirãji mani. ĩ rotirojũ mani eja ãmoja,
ito bajiro rẽtare ñaroja manire”, yi goti ucuyi-
jarã ĩna. ²³ Cojũ minijuara wi ruyabeto Jesure
tũorũnrãre ũmatã ñarona bese cũyijarã ĩna. Diore
rũcũbũorã bamena riti Diore bũsiyijarã ĩna. “Ado
gãna ñama mũre tũorũnrã. ĩnare ejabũa masia
mũ”, yiyijarã Pablo mesa Diore.

Antioquĩajũ Pablo mesa ĩna tũdi ware gaye

²⁴ Ito bajiro ĩna yija bero Pisidia wame cõtiri sita
rẽta wacõri Panfilia sitajũ ejayijarã ĩna. ²⁵ Perge
wame cõtiri cõtõ Dios oca goti tũocõri, Atalia wame
cõtiri cõtõjũ wayijarã ĩna. Riaca jajosa tũnima
ñayijũ iti cõtõ. ²⁶ Ito cumana jẽa wacõri Siria
sitajũ Antioquĩa wame cõtiri cõtõjũ wayijarã ĩna.
Antioquĩa ñayijũ cajero ĩna wasũoado. Itijũti Dios
oca ĩna goti ucuroto riojũa, “Mũ ĩnare moare cũado
bajiro riti ĩna moa masitoni ĩnare ejabũaya”, yiyi-
jarã Jesure tũorũnrã Diore. Ito bajiri ĩna rotiado
bajiroti moa ucu tũorã Antioquĩajũ tũdi ejayijarã
ĩna mũcana Pablo mesa. ²⁷ Itojũ Antioquĩajũ tũdi
ejacõri Jesure tũorũnrãre miojuyijarã ĩna mũcana.
Ito yicõri jeyaro Dios ĩ ejabũare gaye gotiyijarã ĩna:

—Queno ejabuacuĩ Dios guare. Ito bajiri judio masa meje ñarã cuni Dios oca quenarise tuocõri, Jesure tuorũnũama ñna, yi gotiyijarã ñna. ²⁸ Itoju Jesure tuorũnũrã rãca yoari ñayijarã Pablo mesa.

15

Jerusalénju ñna minijuare gaye

¹ Iti rodoriti Antioquíajũ ejayijarã Judea sita gãna. Ito ejacõri Jesure tuorũnũrãre judio masa ñna yisotirere riasoyijarã ñna:

—Jane mejeju Moisés ñayoru ñ rotiado bajiro wirow mũa tabeja, mũare masobiquĩji Dios, yiyijarã ñna. ² Ñna ito yija tuo tujabiticõri ruje gãmeri busi tuoĩayijarã Pablo mesa ñna rãca. Ito bajiri, “¿Riti ñati?” yirona Pablo mesare Jerusalénju cõayijarã Jesure tuorũnũrã:

—Itoju ejacõri Jesús ñ cũana rãca ito yicõri Jesure tuorũnũrãre ũmatã ñarã rãca cuni busiba mũa. Riti iti ñaja, tuoba. Wasa. Quenajaro, yiyijarã itijũ gãna Jesure tuorũnũrã.

³ Ito ñna yija tuocõri, Jerusalénju wasuoyijarã Pablo mesa. Jerusalénju warã Fenicia sita, Samaria sita cuni Dios oca riaso rãta wayijarã ñna, iti cãtori gãna. “Gũa riasoja, judio masa meje ñarã, ñeñaro ñna yirise jidicãcõri Diore tuorũnũcã ñna. Manire bajiroti Diore tuorũnũcã ñna cuni”, yiyijarã Pablo mesa ñnare. Ito bajiro ñna yija tuocõri, buto wanũ quenayijarã Jesure tuorũnũrã.

⁴ Jerusalénju ñna ejaroca queno wanũ quenare rãca ñnare boca ãmiyijarã Jesús ñ cũana, Jesure tuorũnũrãre ũmatã ñarã ito yicõri Jesure tuorũnũrã ñarocõti. Masa ñna seniñaja bero, “Judio masa, judio

masa meje ñarãre cuni gña riasoja, gñare queno ejabñañi Dios”, yi gotiyijarã Pablo mesa. ⁵ Ito bajiro ñna yija tucõri, coriarã fariseo gaye tucõlagoana Jesure tucõrũnarã busirona wamũ rügũyijarã:

—Mani masa meje ñarã Jesure ñna tucõrũnũja, mani yisotiro bajiro ñna yire ãmoa gña. Moisés ñ rotire gaye cudirũjama ñna, ito yicõri wiro tarũjama ñna, yiyijarã fariseo gaye tucõlagoana ito gãnare.

⁶ Ito yija Jesús ñ cũana, Jesure tucõrũnarãre ãmatã ñarã cuni minijuayijarã iti oca bajirisere tucõla busirona. ⁷ Yoari ñna gãmeri busija bero busirocũ wamũ rügũyijũ Pedro:

—Yũ ñarã queno tucõya mña. Mña rãca ñagũre yũre beseñi Dios, judio masa mejere cuni ñ masore oca yũ gotitoni. Ito bajiro beseñi Dios yũre, Jesure ñna tucõrũnũtoni. Iti gayere queno masia mña.

⁸ Dios ñnami masa ñna tucõlarisere masigã. Judio masa meje ñarã ñna ñnami yũ ñarã, yirocũ ñnare Espiritu Santo queo sãñi Dios, manire ñ queo sãdo bajiroti.

⁹ Manire ñ ti mairo bajiroti ñnare cuni ti maiami Dios. Jesure ñna tucõrũnũja ñna ñeñaro yirisere ãcabojoñi Dios ñnare, manire ñ ãcabojoado bajiroti.

¹⁰ Dios ñ gotirisere queno tucõrũnũbea mña. Ito bajiri Moisés ñayorũ ñ rotirisejũare cudijaro ñna yirona, Jesure masisucõrãre bato josa mña. Moisés ñ rotirisere ñarocõti yiro robo bajiro cudi jeobisĩ mani ñicũsabatia cuni. Ito bajiri mani cuni jeyaro ñ rotigore cudi jeoado ma. “Mani ñicũsabatia bajiro gãjerã ñna cudibeja, Jesure masirã meje ñnami ñna”, yi tucõlajoja mña. ¹¹ Ado bajirojũa baja: Manire ti maicõri manire goda ñsiñi Jesucristo. Ito bajiri ñre mani tucõrũnũja ticõri, manire masoñi Dios. Ito

bajiroti Jesure ñna t̄or̄ññja ticōri judio masa meje ñar̄re c̄ni masoñi Dios, yiyij̄u Pedro ñnare.

¹² Ito ï yija t̄ocōri, b̄simenati Pablo, Bernabé ñna b̄sija queno t̄oyijar̄ã ñna ñja: “Dios ï ejab̄arisena judio masa meje ñar̄re jaje tiyamani ïoc̄u ḡua”, yiyijar̄ã Pablo mesa. ¹³ Ñna b̄si t̄ioja bero Santiago wame c̄tiḡu ado bajiro yiyij̄u:

—Ȳu b̄sirisere queno t̄ooya ȳu ñar̄ã m̄ua. ¹⁴ J̄ij̄u ado bajiro gotimí Simón Pedro manire: “Judio masa meje ñar̄re c̄ni queno yiñi Dios. Ito bajiri ñnare besecōri ï ñar̄ã ñaroca yiñi Dios”, yi gotimi Pedro manire. ¹⁵ Ito bajiroti yi ucayijar̄ã Diore goti ïsiri masa jane mejej̄u. Iti oca ado bajiro gotia:

¹⁶⁻¹⁸ Jane mejej̄u David ñayor̄u bero ḡãna masa Ɂjar̄ã ñna ñarise s̄s̄ayij̄u. Ito bajiri ija Davidre ȳu goticãdo bajiroti yic̄uja ȳu. S̄iḡũ ï janer̄abatia mac̄ure Ɂj̄u ñaroc̄u c̄ḡũ yiḡuja ȳu. Ito bajiro ȳu c̄uja bero judio masa meje ñar̄ã c̄ni ȳure r̄uc̄ub̄or̄ã yir̄ãji ñna. Ȳu ñar̄ã ñaroca yiḡu yiḡuja ȳu ñnare, yi gotiami mani Ɂj̄u Dios, yi ucañi Diore goti ïsiri masa, yi gotiyij̄u Santiago ñnare.

¹⁹ Ito bajiri ado bajiro t̄oĩa ȳu, yiyij̄u ï m̄ucana: Mani masa meje ñar̄ã Diore ñna t̄or̄ññja, Ɂsirioro ñnare yi codebitir̄uja mani. Ito yicōri jaje rotire gaye rotibitir̄uja manire. ²⁰ Ado bajiro paperana mani goti ucaja quena ñnare: “Ñna meni rujeor̄u ruj̄u robo bajiro meni rujeocōri ñna ecabojarisere babitir̄uja m̄ua. M̄uamasiti m̄ua ya ruj̄u ñeñaro iti t̄oĩaro bajiroti ñeñaro yibesa. ãm̄uma w̄ãñiatanare babesa. Baroto rioj̄ua rí c̄oaja quena. Ito yicōri rí idibeja quena”, yi mani goti ucaja quena. ²¹ Ito

bajiro riti coji tujacãre ruyabeto Moisés ñayoru ï rotire gaye riasore ña, mani masa minijuari wiju. Ito bajiro riasotiyijarã ña jane mejeju co cuto ruyabeto, yiyiju Santiago.

Judio masa meje ñarãre ña papera cõare gaye

²² Ito ï yija tucõri, Jesús ï cõana, Jesure tucõrãrãre ãmatã ñarã, ito yicõri Jesure tucõrãrã jeyaro ado bajiro yiyijarã: “Santiago ï yiro bajiroti yiana mani. Ito bajiri coriarã mani rãca gãna beseruja mani, Pablo mesa rãca adi papera ña ãmi watoni”, yiyijarã ña. Ito bajiri Judas Barsabás wame cutigu ito yicõri Silas wame cutigure beseyijarã ña Antioquãju Pablo mesare baba cuti warona. “Ïna ñama rucubuoana”, yi tucõrãrã ñare beseyijarã ña. ²³ Ito bajiro besecõri Antioquãju ãmi warotire ñare papera ïsiyijarã ña. Ado bajiro yi gotiyiju iti papera:

“Gua Jesús ï cõana, Jesure tucõrãrãre ãmatã ñarã, ito yicõri Jesure tucõrãrã jeyaro adi papera cõa gua. ¿Ñati mua Antioquã gãna, Siria sita gãna ito yicõri Cilicia sita gãna ñati mua cuni? Jesure tucõrãrã mua ñajare, judio masa meje mua ñabojarocati, sãgũ rãare bajiro bajirã ña mani.

²⁴ Ado bajiro oca tucõrãrã. Coriarã ado gãna mua tu ejaõri usirioro yiñi ña. Ñare cõabiticu gua. Riojo gotimenati mua tucõrãrã wisaroca yiñi ña. ‘Ëmãgãre mua wirotabeja, ito yicõri Moisés ñayoru ï rotire gaye mua cudi jeobeja, Jesure tucõrãrã meje ña mua’, yi tucõrãrã ña. Ito bajiro ña gotibojarocati, ‘Itire gotitẽña mua’, yi cõabiticu gua mua tãju ñare. ²⁵ Ito bajiri sãgãre bajiro tucõrãrã busironare besecõri cõamã gua mua tu. Gua mairã

Pablo, Bernabé rāca baba cūti wa rotibū gua ĩnare. ²⁶ Mani Hju Jesure cūdirona ĩ ocare goti ucuyijarā ĩna. Gājerā ĩna sĩa āmobarocati Jesús ocare goti tarojobisijarā ĩna. ²⁷ Ito bajiri m̄are gotironare Judas, Silasre cūni m̄are cōa gua. ĩnamasiti gua ucarisere goti jeorā yirāji ĩna m̄are. ²⁸ Espiritu Santo bajiro t̄oĩacōri jaje roti masibea gua m̄are. Ito bajiri adi gua ucaro bajiro riti m̄are rotia gua. ²⁹ ĩna meni rujeorare ĩna ecabojarisere babesa m̄a. Rĩre cūni idibesa. Āmuma wāñiatanare babesa. Baroto riojua rĩ cōaja quena. Ito yicōri m̄amasiti m̄a ya ruju ñeñaro iti t̄oĩaro bajiroti ñeñaro yibesa. Gua rotiro robo m̄a cūdija, ñaro bajiro cūdirā yirāji m̄a. Itocō oca goti uca gua m̄are. Queno ñaña m̄a”, yi ucañi ĩna.

³⁰ Ito yi ucaja bero iti papera āmi wa rotiyijarā ĩna. Āmi wacōri Antioquĩaju ejacōri Jesure masirāre miojuyijarā ĩna. Ito yicōri ĩna minijuaja bero papera ĩnare ĩsiyijarā ĩna. ³¹ Iti papera ticōri buto wanu quenayijarā ĩna ito gāna. Oca riojo gotire gaye iti ñaja wanu quenayijarā ĩna. ³² Ito yija Judas, Silas cūni Dios oca goti ĩsiri masa ñari ito gāna Jesure t̄orūnrāre jaje Dios oca goti masioyijarā ĩna. Iti oca t̄ocōri buto busa Diore t̄o oca sēoyijarā ĩna. ³³ H̄dia r̄umu berocōti Jesure t̄orūnrā rāca ñacōri ware t̄oĩayijarā ĩna. “Guare cōacāna t̄ju t̄di warā ya gua m̄cana”, yiyijarā ĩna. “Queno waja m̄a. Quenajaro m̄are cōana”, yiyijarā ĩna ito gāna Jesure t̄orūnrā. ³⁴ Ito ĩna yibobarocati, “Ado tujac̄ja ȳama”, yi t̄oĩayiju Silas. ³⁵ Pablo mesa cūni, Antioquĩaju tujayijarā. Ito gānare riasoyijarā ĩna, gājerā Jesure t̄orūnrā rāca. Dios oca goti

tarojobisijarã ãna.

Tudi m̄cana Pablo Dios oca ã goti ucure gaye

³⁶ Ito yija co r̄m̄m̄ ado bajiro yiyij̄m̄ Pablo Bernabé:

—Dios oca mani goti ucura c̄torij̄m̄ m̄cana tudi ti ucur̄ja mani. Jesure t̄or̄ãnr̄ã no bajiro ãna bajija tito mani, yiyij̄m̄ Pablo Bernabé.

³⁷ ãna r̄ãca waroc̄m̄ Juan Marcosre ji ãmobjayij̄m̄ Bernabé. ³⁸ Ito bajiro ã yibojarocati, Pabloj̄m̄ama ãmobisij̄m̄. Panfiliaj̄m̄ ãna ñaroca Dios oca goti tarojoyij̄m̄ Juan Marcos. Ito yic̄ori Jerusalénj̄m̄ tudi wayij̄m̄ ã. Ito bajiri m̄cana ãre ji ãmobisij̄m̄ Pablo.

³⁹ Yoari itire t̄oãa gãmeri b̄sij̄jarã ãna. Ito bajibojarocati s̄ḡure bajiro t̄oãa masibisijarã ãna. Ito bajiri batac̄ori ricati riti wayijarã ãna. Ito bajiri Juan Marcosre ãmi wayij̄m̄ Bernabé. Cuma s̄jac̄ori, Chipre wame c̄tiri yogaj̄m̄ j̄ã wayijarã ãna. ⁴⁰ Pabloj̄m̄ama Silasre baba c̄tiyij̄m̄ ã r̄ãca waroc̄m̄. Itoj̄m̄ ãna waroto rioj̄m̄a Dios ãna r̄ãca ñatoni Diore senijarã Jesure t̄or̄ãnr̄ã itoj̄m̄ gãna. Ito yija bero ware gotic̄ori was̄oyijarã Pablo mesa.

⁴¹ Ito warãj̄m̄ Siria sita, Cilicia sitaj̄m̄ c̄ni Dios oca goti r̄ãta wayijarã ãna. Ito bajiri Jesure t̄or̄ãnr̄ã r̄ãca b̄sic̄ori b̄to b̄sa Jesure ãna t̄or̄ãnr̄ã oca s̄oroca yiyijarã Pablo mesa.

16

Pablo mesare Timoteo ã baba c̄ti ware gaye

¹ Itona wac̄ori Pablo mesa Derbe, Listra wame c̄tiri c̄torij̄m̄ ejayijarã ãna. Itoj̄m̄ ejac̄ori Jesure t̄or̄ãnr̄ãḡure b̄jayijarã ãna. Timoteo wame c̄tiyij̄m̄ ã. ã jaco judio maso ñayijo Jesure t̄or̄ãnr̄ãḡo. Ito

yicōri ï jacu griego masu ñayiju. ² Listra gāna, ito yicōri Iconio gāna Jesure tuorūnarā queno tuoīa busiyijarā ñna Timoteore. ³ Iti masicōri Timoteo ñna rāca ware amoyiju Pablo. Ito bajiri Timoteore wirotayiju Pablo. Ì wirotabeja judio masare tegu robo bajiro bajiguñji yirocu, tayiju Pablo Timoteore. “Griego masu ñami Ì. Ito bajiri wirotaya macu ñami Ì”, yi masiyijarā judio masa Timoteore. “Manire tegu wirotaya macu ñami”, judio masa ñna yibe yirocu, Timoteore wirotayiju Pablo. ⁴ Listraju ñna ñaja bero gaje catoriju wayijarā ñna. Ito yicōri Timoteo ñna rāca baba cuti wayiju. Iti catoriju Dios oca goti rēta wayijarā ñna Jesure tuorūnarā ñna cuditoni. Jerusalén gāna apóstol mesa ito yicōri Jesure tuorūnarāre ūmatā ñarā, “Gotiba”, ñna yiado bajiroti co cuto ruyabeto riaso rēta wayijarā ñna. ⁵ Ñna ito yija tuocōri, Jesure tuorūnarā buto busa Jesure tuorūnu oca seoyijarā, ito yicōri Jesure tuorūnu jidicābisijarā ñna. Ito beroca rumuri Jesure masirā jājarā busa ñna wayijarā ñna.

Cāiriju Pablo Macedonia gagure ï tire gaye

⁶ “Asiaju mani goti ucure amobeami Espiritu Santo”, yi masicōri itojū wabisijarā ñna. Ito bajiri Frigia, Galacia sitaju rēta wayijarā Pablo mesa. ⁷ Ito rēta wacōri Misia sita susariju ejayijarā ñna. Itijūna Bitinia sitaju ware tuoīabojayijarā ñna. Ito bajibojarocati Espiritu Santo itojū cōabisiju ñnare. ⁸ Misia sita rēta wacōri Troas wame cutiri cutore roja ejayijarā ñna. ⁹ Iti cuto ejacōri iti ñami cāitijū Pablo. Ado bajiro cāitijū Ì: Sīgū Macedonia gagu Ì tu rügōja tiyiju Ì. “Adojū Macedoniaju waya. Guare ejabugū waya”, yiyiju Ì Macedonia gagū Pablore.

¹⁰ “Ito bajiro cãitibũ yũ”, Pablo ã yija tũocõri, “Macedoniajũ ã oca riasore ãmoami Dios”, yicũ gũa. Ito bajiri warona gũa ye seocũ gũa. Yũ adi papera tuti ucari masũ, wacũ ãna rãca.

Filipos cũtoju Pablo mesa ãna ãa ucure gaye

¹¹ Troasna cumana wacũ gũa. Riojoti Samotracia wame cãtiri yogajũ wacũ gũa. Gaje rũmũ Neápolis ejacũ gũa. ¹² Itijũna Filiposju wacũ gũa. Romano masa meni rujeocõri ãna ñari cũto ñayiju iti cũto. Macedonia sitajũ ñasari cũto ñayiju iti cũto. Yoari ñacũ gũa jabeto iti cãtore. ¹³ Co rũmũ tujacãra rũmũ ñaroca cũto sõjũa riacajũ ejacũ gũa. “Iti cũto gãna Diore ãna bũsisotirijũ ñaroja”, yire masicũ gũa. Ito ejacõri rujicũ gũa. Ito rujicõri romia ito minijua ñarãre Jesús oca goticũ gũa. ¹⁴ Sĩgõ ãna rãca gago Lidia wame cãtigo ñacõ. Tiatira wame cãtiri cũto gago ñacõ iso. Iso ñacõ saya quenarise sũa ñirise ãsiri maso. Iso romio Diore maigõ tũo rujicõ Pablo ã bũsija. Pablo ã bũsirisere iso queno tũo masitoni isore ejabũãni Dios. Ito bajiri Pablo ã bũsirise queno tũo ñiacõ iso. ¹⁵ Jesure iso tũorũnũja ticõri, isore idé gucũ gũa ito yicõri iso ñarãre cãni. Ito yija bero ado bajiro gũare bũsicõ iso:

—“Riti Jesure tũorũnũgõ ñamo”, mũa yija, yũ ya wijũ waya, yicõ iso gũare.

Iso ito bajiro yija, iso ya wijũ tujarã wacũ gũa.

¹⁶ Co rũmũ Diore masa ãna bũsisotirijũ wacũ gũa. Itoju warã mamore ti bũjacũ gũa. Rũmũ sãñagõ ñãni iso. Ito bajiro rũmũ sãñagõ ñari ijariju bajirogire goti masiyijo iso. Ito bajiri iso ujarã niyeru jairo bũjayijarã, ija gaye bajirogire iso goti masigõ

iso ñajare. ¹⁷ Iso romio gware ũma sayacõri ado bajiro awasãcõ iso:

—Āna ũma Dios ũmacũju gagure cudirã ñama. Jesure ma tuorũnja, masoana ñarã yirãji, yi gotiama ña mare, yi awasãcõ iso masa jeyarore.

¹⁸ Co rama meje gware awasã sayacõ iso. Ito bajiro usirioro iso yija tuocõri, quenabisiju Pablöre. Ito bajiri jada rügücõri isore rãmá sãñagũre ado bajiro yiquĩ Pablo:

—Jesucristo masirisena isore mare budigo rotia yu, yiquĩ Pablo rãmáre.

Ito ñ yirocati rãmá budigocoaquĩ isore.

¹⁹ Isore rãmá budigoja bero, ijariju bajirotire goti masibiticõ iso ñja. Iso ito bajija ticõri, “Juañi niyeru bujado ma mani”, yi tuoñacã iso ujarã. Ito bajiri Pablo, Silasre junisinicã ña. Ito bajiri ñare ñiacõri cuto gudareco ñasariju ujarã riojo ãmi wacã ña. ²⁰ Ujarã riojo ãmi ejacõri ado bajiro yiyijarã ña:

—Āna judio masa mani cuto gãnare oca riawaso ucurã yama ña. ²¹ Ña riasorise mani romano masa mani yisotirise bajiro meje bajia ñare. Ito bajiri ña riasorise ña yiro bajiro yibitiruja mani, yicã ña, ña ujarãre.

²² Ito ña yija tuocõri, Pablo mesare bato junisinicã masa cani. Ito bajiri ñare yutabujuri ruacã roticã iti cuto ujarã. Ito yicõri ñare baje roticã. ²³ Ito bero bato ñare bajecõri, tubiara wiju cũ roticã ña. Ito yicõri tubiara wi coderi masare cõacã ña. “Queno ñare tirũña”, yicã. ²⁴ Ito bajiro ujarã ña yija tuocõri, ña tubiasotiriju sõjua busa ñari sõa budi masia maniju ñare cüyiju ñ. Ito yicõri ña ya gubori yuca jãina siatu cüyiju ñ.

25 Ito ï yibojarocati Pablo, Silas rãca Diore b̄usicõri ñami ḡudareco basayijarã. Gãjerã ito tubiara wij̄̄ ñarã ñna basaja t̄uo ñayijarã.

26 Ñajasaroti sita ̄erise ejayij̄̄. Ito yicõri tubiara wi cadayij̄̄. Iti ito bajiroca riti sojeri jana jedicoayij̄̄. Ito bajicõri tubiara wij̄̄ ñarãre come mari õjo jedicoayij̄̄. 27 Ito bajijare tubiara wi coderi mas̄̄ yuyijij̄̄. Iti sojeri susu jedija ticõri, “Tubiara wi ñarã wa jedicoana”, yire masijij̄̄ ï. Ito bajiri ï ya sarera jã ruayij̄̄ ñmasi sãa godaroc̄̄ yibojayij̄̄ ï.

28 Ito bajiro ï yirocati Pablo ado bajiro yiyij̄̄ ñre:

—M̄̄masiti sãa godabesa. Ado ñajedicõa ḡ̄̄, yiyij̄̄ Pablo ñre.

29 Ito yija busurise seniyij̄̄ tubiara wi coderi mas̄̄. Ito yicõri Pablo mesa t̄̄ ñmaquedi sãja wayij̄̄ ï. B̄uto n̄ur̄̄oyij̄̄ ï ḡ̄̄̄. Ito yicõri ñna riojo rijomunigãna ñini r̄̄j̄̄yij̄̄ ï. 30 Ito yija bero ñnare wiocoacõri, ado bajiro ñnare seniñayij̄̄ ï:

—¿No bajiro yir̄̄jati ȳ̄, Dios ȳ̄re ï masotoni? yiyij̄̄ ï Pablo mesare.

31 Ito bajiro ï yija, ado bajiro c̄̄diyijarã ñnaj̄̄̄:

—Mani ̄̄̄̄ Jesucristore m̄̄ t̄̄or̄̄ñ̄̄̄̄̄̄, m̄̄re masoḡ̄ yiguñ̄̄̄ Dios, ito yicõri m̄̄ ñarãre c̄̄ni masoḡ̄ yiguñ̄̄̄ ï, yiyijarã ñna tubiara wi coderi mas̄̄re.

32 Ito yicõri mani ̄̄̄̄ Jesucristo oca b̄̄siyijarã ñna ñre. ï ya wi gãnare c̄̄ni goti jeoyijarã ñna. 33 Iti ñami ñaroca riti maji, ñna bajere camire coeyij̄̄ tubiara wi coderi mas̄̄ Pablo mesare. ñnare ito bajiro ï yija bero ñmasi ito yicõri ï ñarãre idé gu rotijij̄̄ ï Pablo mesare. Ito bajiri Jesure ñna t̄̄or̄̄ñ̄̄̄̄̄̄ ticõri, ñnare idé guyijarã Pablo mesa ñja. 34 Ito yija bero ï ya wij̄̄ Pablo mesare ãmi wayij̄̄ ï. Ito yicõri ñnare bare

ecayijɯ ĩ. “Diore tɯorɯnɯgũ ña yɯ ĩja”, yi masicōri ĩ ñarã rãca bɯto wanɯ quenayijɯ ĩ.

³⁵ Busuri iti cɯto gãna ɯjarã, poreciare cōayijarã, tubiara wi coderi masure, “Īnare bucōaña mɯ”, yirona. ³⁶ Ito yija tubiara wi coderi masɯ ado bajiro yiyijɯ Pablore:

—Ʋjarã ĩna rotiro bajiroti mɯare bucōare ña yare. Ito bajiri ñe godo manoti budi wasa mɯa.

³⁷ Ito bajiro ĩ yija tɯocōri, Pablo ado bajiro gotiyijɯ porecia mesare:

—Ñe gɯare seti manibojarocati adi cɯto gãna ɯjarã mesa riojo gɯare bajecã ĩna. Ito yicōri adi wi tubiara wi gɯare cūcã ĩna. Roma gãna gɯa ñabojarocati gɯare tubiacã ĩna. Ito bajiri adocãta masa ĩna masibetoti gɯare bucōa ãmobjama ĩna. Ito bajiro meje bajiro yiroja. Īnamasiti gɯare bucōarã wadijaro, yiyijɯ Pablo porecia mesare.

³⁸ Ito ĩ yija tɯocōri, ɯjarãre gotirã wayijarã porecia mesa. Ito bajiro porecia ĩna gotija tɯocōri, roma gãnati Pablo mesa ĩna ñaja, tɯo masicōri tɯo gūiyijarã ɯjarã. ³⁹ Ito bajiri Pablo mesa tɯjɯ oca quenorã wayijarã ɯjarã. Īna ito yija bero, ĩnare ãmi bucōayijarã ĩna. Gaje cɯtojɯ ĩna watoni ĩnare gotiyijarã ĩna. ⁴⁰ Tubiara wire budigocōri Lidia ya wijɯ wayijarã ĩna Pablo mesa. Ito ejacōri Jesure tɯorɯnɯrãre miojuyijarã ĩna, Jesús oca gotirona. Iti oca tɯocōri bɯto bɯsa Jesure tɯorɯnɯ oca sēoroca yiyijarã ĩna. Īna ito yija bero gaje cɯto wayijarã ĩna ĩja.

17

Tesalónica cɯtojɯ oca rujeare gaye

¹ Filiposjũre budi wagocõri, Anfípõlis ito yicõri Apolonia rêta wayijarã ãna Pablo mesa. Ito bero Tesalónica wame cõtiri cõtõjũ ejayijarã ãna. Iti cõtõjũ judio masa ãna minijuari wi ñayijũ. ² Pablo ã yisotiro bajiro yigũ ãna minijuara wijũ wayijũ. Ito yicõri ãdiaji tujacãre ãnare Dios oca gotiyijũ ito minijua ñarãre. Diore goti ãsiri masa ado bajiro yi ucañi ãna, yi gotiyijũ Pablo masare:

³—Cristo Dios ã cõarũ ñeñaro tõbũjagũ yiguĩji. Ito yicõri godagũ yiguĩji. Godabojagũti mũcana tũdi catigũ yiguĩji ã, yi ucañi Diore goti ãsiri masa. ãna tũõã ucarũ, ãti ñami Jesucristo Dios ã cõarũ, yiyijũ Pablo ãnare.

⁴ Ito ã yija tũocõri, coriarã judio masa Jesure tũorũnyijarã ãja. Ito bajiri Pablo, Silas bajiroti sũgũ bajiro riti tũõãyijarã ãna ãja. Jãjarã griego masa Diore rũcũbũorã ã gotija tũocõri, Jesure tũorũnyijarã ãna ãja. Iti cũto gãna romia ñasari masa Jesure tũorũnyijarã ãna cũni. ⁵ Pablo mesare jãjarã masa ãna cũdija ti masicõri, judio masa Jesure tũorũnyũmena Pablo mesare ti teyijarã. Ito bajiri iti cũto gãna rojorã, ñeñaro yirãre cũni miojuyijarã ãna. “Adi cũto gãnare oca meniña mũa, Pablo mesare ãna junisinitoni”, yiyijarã judio masa ãnare. Ito bajiro yicõri Jasón ya wijũ Pablo mesare ãmarã wayijarã ãna. ãnare bucõacõri masare ãsi ãmobojayijarã ãna. ⁶ ãnare bũjabiti warã iti wi gagũ Jasónre ito yicõri Jesure tũorũnrãre ãjarã tũjũ ãmi wayijarã ãna. Ado bajiro ãjarãre awasã gotiyijarã ãna:

—Ãna ãmũa gaje cũtorijũ oca riawũso ucuana ñama. Mũcana mani ya cũtore oca riawũsorona

ejama ñna. ⁷ Ñni Jasón ñ ya wiju ñnare boca ãmiñi. Mani ujũ César, ñ rotirise cãdirã meje ñama ñna. Sīgũ Jesús wame cutigure, “Ñ ñami Uju ñasagu”, yama ãna, yiyijarã rojorã ñeñaro yiri masa ujarãre.

⁸ Iti oca tãocõri iti cuto gãna ujarã ito yicõri iti cuto ñari masa jeyaro junisini awasãyijarã. ⁹ “Gua mware bucõare ãmoja, guare waja yiya mu”, yiyijarã ñna Jasón mesare. Ito bajiri Jasón mesa ujarãre waja yiyijarã budirona.

Pablo mesa Bereaju ñna ñna ucure gaye

¹⁰ Iti rãiorocati ito gãna Jesure tãorũnũrã Pablo mesare Berea wame cutiri cutoju wa rotiyijarã ñna. Ito ejacõri judio masa ñna minijuari wiju wayijarã Pablo mesa. ¹¹ Ito Berea gãna Tesalónica gãna masa rãto bũsaro Pablo mesare queno yiyijarã. Pablo Dios oca ñ gotija queno wanu quenaro tãoyijarã ñna. Ito bajiri, “¿Dios oca riti gotiati Pablo?” yirona Dios oca tisotiyijarã ñna. ¹² “Riti gotiami”, yi masicõri jãjarã Jesure tãorũnyijarã ñna. Jãjarã griego masa Jesure tãorũnyijarã. Ñna rãca gãna romia ñasarã cuni queno Jesure tãorũnyijarã. ¹³ “Bereaju Dios oca gotigu yiguñji Pablo”, yire oca tãoyijarã Tesalónica gãna judio masa. Itire tãocõri junisiniyijarã ñna. Ito bajiri itoju wacõri masare oca riawũsoyijarã ñna. ¹⁴ Ñna ito yija ticõri, Pablöre baba cuti warona rãca, “Wasa”, yiyijarã ito gãna Jesure tãorũnũrã. “Coji riaca jajosa roja ejadoju wasa mu”, yiyijarã. Silas, Timoteo rãca tujayijarã. Ñna rãca ito wabisijarã. ¹⁵ Riaca jajosa roja ejacõri cumana ãmi wayijarã ñna Pablöre. Atenas wame cutiri cutoju ñre ãmi wayijarã ñna. Itoju ñre cũ tãocõri

Bereajũ tũdi wayijarã ãna mũcana. Ìnanati oca cõayijũ Pablo, “Silas, Timoteo ejori bũsati wadijaro”, yirocũ.

Atenasjũ Pablo ã ña ucure gaye

¹⁶ Atenasjũ Silas, Timoteore yu ñagũjũ iti cõtore ti ucugũ wayijũ ã. Iti cõtore gãna meni rujeocõri ãna rũcũbũorisere jaje ticõri bũjatobisijũ Pablo.

¹⁷ Ito bajiri minijuara wijũ judio masare bũsiyijũ Pablo, ito yicõri judio masa robo bajiro tũõĩarãre cũni bũsiyijũ ã. Ito bajiri co rũmũ rũyabeto cũto gũdareco wa ucurãre Dios oca gotiyijũ Pablo. ¹⁸ Ito gãna epicũreos oca riasotiri masa ito yicõri estoicos oca riasotiri masa cũni ruje Pablo rãca bũsiyijarã. Ìnare Jesũs oca gotiyijũ Pablo. Ito yicõri Jesũs god-abojagũti mũcana tũdi ã catire gayere cũni gotiyijũ. Ito bajiri coriarã ado bajiro yiyijarã:

—¿Ñe gaye gotirocũ ito bajiro bũsimũcutiati ãni? yiyijarã ãna.

Gãjerãma:

—Gaje cũto gãna ãna rũcũbũorisere bũsigũji gajea, yiyijarã ãna. ¹⁹ Ito yija, “Areópago wame cõtirijũ ita bũsito”, yi wayijarã ãna Pablõre. Itijũ minijua ñarã ẽjarã ado bajiro yiyijarã ãna:

—Oca mame mũ gotire tũo ãmoa gũa, yiyijarã Pablõre. ²⁰ Gũa tũõĩabiti oca riasoa mũ. Ito bajiri mũ gotire tũo ãmoa gũa. ¿No bajiro yireoni riasoati mũ? Gotiya maji gũare, yiyijarã ãna ãre.

²¹ Atenas gãna ito yicõri iti cũto ña ijari masa oca gaje mame riti tũõĩa bũsiyijarã ãna. Ito bajiri Pablo mame oca ã gotija tũo ãmoyijarã ãna.

²² Ito bajiri ãna wato wũmũ rũgũcõri Areópago wame cõtirijũ ado bajiro gotiyijũ Pablo ãnare:

—Tuoya Atenas gãna ñari masa mña. Meni rujeocõri mña rñcubhorisere queno mña rñcubhoja tia yu. ²³ Rñcubhorã mña minijuasotirijuri ito ti ucugujy ado bajiro ucare coju ti bujacu yu, “Ado ña Dios tiya macure rñcubhorãju”, yicu itijy. Ñni Dios masibitibojarãti mña rñcubhogure ïti ñami Dios mñare yu busigu, yi gotiyiyu Pablo ñnare.

²⁴ 'Dios adi sita, adi macãrucãro jeyaro ñarotire rujeora, ïti ñami adi sita, adi macãrucãro jeyaro rucogu. Ito bajiri rñcubhorona masa ñna meniry meje ñami ï. ²⁵ Ñejna ruyabea ïre. Mani ïre meni ïsi ãmobojarise ñacãroja ïre. Ñe ruyabetoja. ï ñami mani catirise jeyaro ïsigã.

²⁶ 'Cajeroju ãmugã sigãreti menisoyiyu Dios. Ñna suoriti jãjarã masa buturi gãna meniñi Dios. Adi macãrucãro ñna ña batatoni jeyaro batoyiyu Dios. ï ñami, “Itocõ rujearã yirãji, adi sita gãna ñarã yirãji, ito yicõri itocõ catirã yirãji ñna”, yiri masu. ²⁷ Jeyaro meniñi Dios, itire ticõri mani ïre rñcubhotoni. Riojo gotisajama, sõju mejeti ñami Dios. Mani rãcati ñami. ²⁸ Mña ñarã papa menirã ado bajiro yi ucañi: “Diona suoriti catirã moa masia mani. ï manija ñamenaji mani cuni. ï rña ña mani”, yi ucañi mña ñarã. ²⁹ “Ïti ñami Dios”, yi tuoñarã, gütana, orona, plata wame cutirisena cuni ñna rñcubhorocure meni rujeorã yirãji masa. Maniama Dios rña ñacõri, “Ito bajiro bajigati ñami Dios”, yi tuoñabitiraja manire. ³⁰ “Ado bajiro ãmoami Dios”, masa ñna yi masiroto riojuaju ñnare waja senibisijy Dios maji. Bajibea adi rumuri. Ito bajiri adocãta jeyaro ñeñaro mani yirise jidicã rotiami Dios manire. ³¹ Ija masa ñna ñeñaro yirise

waja ĩ senirotire masicāmi Dios. Queno yigu ñari ĩna yigorecōti waja senigū yiguñji ĩ. Ito yicōri, ĩ beseruna suoriti masare waja senigū yiguñji Dios. “Cristo ñami Dios ĩ beserū”, mani yitoni ĩ godaja bero mɛcana tɛdi ĩ catiroca yīni Dios, yiyijɛ Pablo ĩnare.

³² Mɛcana tɛdi catire gaye tɛocōri coriarā Pablore aja tudiyijarā. Ito bajibojarocati gājerājɛama ado bajiro yiyijarā:

—Mɛcana tɛdi mɛ itire busija, tɛo āmoa gɛa, yiyijarā ĩna Pablore.

³³ Ito yicōri ĩna minijua ñarijɛ budigoyijɛ Pablo.

³⁴ Coriarā ĩre bajiro tɛoñacōri Jesure tɛorūnɛyijarā ĩna. ĩna rāca gagɛ sīgū Dionisio wame cɛtigɛ ñayijɛ. ĩ Areópagojɛ minijuasotirā rāca gagɛ ñayijɛ. Sīgō Dámaris wame cɛtigo cɛni Jesure tɛorūnɛyijajo. Ito yicōri gājerā cɛni Jesure tɛorūnɛyijarā.

18

Corintojɛ Pablo ĩ ña ucure gaye

¹ Ito ĩ bajija bero Atenas wame cɛtiri cɛtore wacoayijɛ Pablo ĩja, Corinto wame cɛtiri cɛtojɛ wacɛ. ² Ito ejacōri sīgū judio masare Aquila, Ponto gagɛre ti bujayijɛ Pablo. Aquila ĩ manajo Priscila rāca Italia sitana wacōri Pablo riojɛa Corintojɛ ejayijarā ĩna. Roma gagɛ ɛjɛ Claudio wame cɛtigɛ Italia sitajɛ judio masa ĩna ñare āmobicɛ, ĩnare bucōayijɛ. Ito bajiri Corintojɛ ñarā wayijarā ĩna Aquila ĩ manajo rāca. Ito ĩna ñaroca riti Pablo ejayijɛ ĩnare tigɛ. ³ Pablo bajiroti saya webɛtirise gayere wiri meniyijɛ Aquila ĩ manajo rāca. Ito bajiri ĩna rāca cojɛti moarocɛ tujayijɛ Pablo. ⁴ Coji

tujacãre ruyabeto minijuara wiju Dios oca gotigu wasotiyiju Pablo. Judio masa ito yicõri judio masa meje ñarãre cuni Dios oca ña tuore amogũ ñare gotiyiju Pablo.

⁵ Ito yija, ito bero Macedoniaju wadiana Silas Timoteo, Corintoju Pablo taju ejayijarã. Ña ejaroca ñ moare cutirise jidicãcõri Dios oca riti goti ñayiju Pablo. Ado bajiro judio masare riaso busiyiju ñ:

—Dios ñ cõaru Cristo mani bocatigu ñti ñami Jesús, yiyiju Pablo ñare.

⁶ Ito bajiro ñ gotibojarocati gãjerã ricati tuõacõri ñre usirioro yi codeyijarã ña. Ito yicõri ñre busituyijarã ña. Ña ito yija ticõri, ñ ya yutabuju jacãyiju. “Yure queno boca amibea mua”, yi tuõlagũ, ito bajiro yiyiju ñ. Ito yicõri ado bajiro yiyiju ñ:

—Dios yure ñ rotiado bajiroti ñ oca mure goti-bojabu yu. Ito bajiri mua godari ramu jeame ajuroju mua waja yure seti mano yiroja. Ñ oca mua tuorũnubitijare mureama seti ñaro yiroja. Ito bajiri mua tuo amobeja ticõri, adi ramuna judio masa meje ñarãre Dios oca gotisugũ ya yu, yiyiju Pablo.

⁷ Itona budi wacõri Ticio Justo ya wiju wayiju Pablo. Diore rãcubugũ ñayiju Ticio Justo. Ñ ya wi tu ñayiju minijuara wi. ⁸ Crispo wame cutigu ñayiju minijuara wi yu. Crispo ito yicõri ñ ñarã queno Jesure tuorũnurã ñayijarã ña. Ito Corinto cutõ gãna Dios oca tuocõri, jãjarã Jesure tuorũnyijarã. Ito yicõri idé gu rotiyijarã ña. ⁹⁻¹⁰ Co ñami ñ cãiroju Jesús ñ busija tuoyiju Pablo:

—Mu rãcati ña yu. Ito yicõri yure tuorũnurã jãjarã ñama adi cutore. Ito bajiri güibesa. Gãjerã ñeñaro

mure yi masimenaji. Oca sēocōri yu oca masare gotitīñaña. Ito yicōri itire goti jidicābesa, yiyiju Jesús Pablore ī cāiroju.

¹¹ Ito bajiri Corintoju co rodo gaje rodo gudareco masare Dios oca goti ñayiju ī.

¹² Ito bero Galión wame cutigu Acaya sitaju ujū sājayiju. Ito bajiro ujū ī ñaroca sigū bajiro riti tūoīacōri Pablore ñayijarā judio masa. Ito yicōri ujarā riojo ĩre āmi wayijarā ĩna. ¹³ Ito yicōri ujure ado bajiro gotijarā ĩna:

—Gua masa ĩna rotiado bajiro meje, Diore rūcubūotoni rotiami āni, yiyijarā judio masa Galiónre.

¹⁴ Pablo busigu wagu yirocati Galión ado bajiro yiyiju judio masare:

—Ñeñaro yigu ī ñajama, ito yicōri gua rotirise ī cudibitija beroti bajijama, mua gotirisere tūoboguja yu. ¹⁵ Mua masa ocata oca rotire iti ñaja, mamasiti oca quenoña. Yuama iti oca quenori masu meje ña āmoa yu, yiyiju Galión judio masare.

¹⁶ Ito yicōri judio masare bucōayiju Galión, iti sōaju. ¹⁷ Ito yija minijuara wi ujū Sóstenesre ñayijarā. Ito yicōri ujū Galión riojo ĩre jayijarā ĩna. Ito bajiro ĩna yibojarocati, “¿No yija ĩre jati mua?” yibisiju Galión. “No yibeati”, yi tūoīacōyiju ī.

Antioquíaju tūdi ejacōri mūcana Pablo Dios oca ī goti ucure gaye

¹⁸ Corintoju yoa busari ñayiju Pablo maji. Ito bero ito ñabojacōri, Jesure tūorūnurāre ware gotijiju ī. Ito yicōri Aquila ī manajo Priscila rāca Siria sitaju warona Cencrea cutoju roja wayijarā ĩna. Cencrea cuto ñana ĩna waroto rioju, “Mu tiro

riojo ado bajiro yicɔja yɯ”, yiyijɯ Pablo Diore. “Yɯ gotiado bajiroti yicɔja”, yirocɯ joa sua batecã rotiyijɯ ã. ¹⁹ Itona cumana wacõri Efeso cuto jetaca ejayijarã ãna. Ito ejacõri Aquila ã manojo Priscila rãca ito ãna ñaroca riti maja wacõri minijuara wijɯ judio masa rãca busigɯ wayijɯ Pablo. ²⁰ Yoa busari ãna rãca ã tujare amobojayijarã judio masa. Ito yibojarocati Pabloama amobisijɯ. ²¹ Ito bajiri ado bajiro ãnare ware gotiyijɯ ã:

—Jerusalénjɯ Diore basa ãna meni ãsija, ãna rãca ña ãmoa yɯ. Ito bajiri co rɯmɯ Dios ã ãmoja, mɯcana mɯare tigɯ ejagɯ yigɔja yɯ, yiyijɯ Pablo judio masare.

Ito yicõri Efesona cumana wayijarã ãna. ²² Cesarea jetaca ejacõri Jerusalén gãnare Jesure tɔorãnrãre maja tigɯ ejayijɯ Pablo. ãnare ti rãta wacõri Antioquíajɯ wayijɯ Pablo mɯcana. ²³ Itijɯ yoari ñacõri mɯcana tɔdi wasɔoyijɯ. Ito wacɔjɯ Galacia sita, Frigia sita cɯni rãta wayijɯ ã. Iti sita gãna Jesure tɔorãnrãre Dios oca goti ucuyijɯ Pablo. Ito bajiro Dios oca ã gotija tɔocõri, tɔoã oca são jediyijarã ãna.

Efesojɯ Dios oca Apolos ã riasore gaye

²⁴ Iti rodori sigũ judio masɯ Apolos wame cutigɯ Efesojɯ ejayijɯ. Alejandría cuto gagɯ ñayijɯ ã. Masa tiro riojo queno busi masigũ ñayijɯ ã. Ito yicõri Dios oca tuti queno ti masiyijɯ ã. ²⁵ Gãjerã Jesús oca ãna riasoja, queno tɔogorɯ ñayijɯ ã. Juan masare ã idé gure gaye masiyijɯ ã. Ito bajibojarocati Jesús gayere jeyaro rãtare gaye masi jeobisijɯ ã maji. Queno oca são wanɯ quenaro masare busiyijɯ ã. Jeyaro Jesús ocare masibitibojagɯti queno Jesús

ocare riasoyijũ ĩ. ²⁶ Co rũmũ minijuara wijũ, ñe tuo güibicuti queno masare busiyijũ ĩ. Aquila ĩ manojo Priscila rãca ĩ busija tuo ñayijarã ĩna. ĩ busija bero ricati ĩre busirona ĩre gajero busa ãmi wayijarã ĩna. Dios gaye ĩ queno tuoĩabitire queno ĩre goti rētobuyijarã ĩna. ²⁷ Ito yija bero yoari Acayajũ Dios oca gotigũ wa ãmoyijũ ĩ. “Quena ña. Wasa mũ”, yiyijarã Efeso gãna Jesure tuorũnarã. Ito bajiri, “Apolosre queno boca ãmiña mũ”, yirona papera meniyijarã Acaya gãnare yiari. Acayajũ ejacõri Jesure tuorũnarooca Dios ĩ yianare queno ejabũayijũ Apolos. ²⁸ ĩ queno tuoĩagũ ñari, judio masa ĩna busibojarisere, “Ado robojũa bajia”, yiyijũ ĩ masa tiro riojo. “Ado bajiro bajia”, yirocũ Dios oca ti gotiyijũ ĩ. “Dios ĩ beserũ mani bocatigũ, ĩti ñami Jesucristo”, yi riasoyijũ ĩ. Queno riasogũ ñajare, “Ito bajiro meje bajia”, yi masibisijarã judio masa.

19

Efesoju Pablo ĩ ña ucure gaye

¹ Apolos Corintoju ĩ ñaroca riti Pablojuama gãta yucũri jũdo ñari cãtori rēta wacõri Efesoju ejayijũ. Ito ejacõri Jesure tuorũnarãre coriarã ti bũjayijũ ĩ.

² Ito bajiri ado bajiro ĩnare seniĩayijũ ĩ:

—¿Jesure mũa tuorũnari rũmuti Espĩritu Santo quedi sãjacati mũare? yiyijũ Pablo ĩnare.

Ito ĩ yija ado bajiro cãdiyijarã ĩna:

—Espĩritu Santo ĩ ñare gayere masibiticũ gũa, yiyijarã ĩna.

³ Ito yija Pablo ĩnare seniĩayijũ:

—¿No bajiro bajirisere idé gu ecocati mũa? yiyijũ Pablo ĩnare.

—Juan ï riasoado bajiroti idé gu ecocᵘ gᵘa, yiyi-jarã ïna Pablore.

⁴ ïna ito yija ado bajiro yiyijᵘ Pablo ïnare:

—Masa ïna ñeñaro yirisere jidicãnare idé guñi Juan. Ito yicõri ado bajiro ïnare gotiñi Juan: “Yᵘ bero ejarocare mᵘa tᵘorãᵘja quena”, yi riasoñi Juan. Ito bajiro ï bᵘsirᵘ ïti ñami Jesús, yiyijᵘ Pablo.

⁵ Ito bajiro Jesure ïna tᵘorãᵘja ti masicõri Jesús wamena ïnare idé guyijᵘ Pablo. ⁶ Ito yicõri Pablo ïnare ãmo moa jeoroca, Espiritu Santo ïnare quedí sãjayijᵘ. Ito bajijare ricati riti ïna masibiti oca ñabojareti bᵘsiyijarã ïna. Diore tᵘocõri ï gotiro bajiroti gotiyijarã ïna. ⁷ Jᵘa gᵘbojeno ãmᵘa ñayijarã ïna.

⁸ Disejᵘa ï tᵘo güirise mañijᵘ Pablore. Ito bajiri ᵘdiarã ᵘmacañicõ minijuara wijᵘ masare Dios oca goti ñayijᵘ ï. “Ïre tᵘorãᵘrãre ï rotirojᵘ miojugᵘ yiguñi Dios”, yi gotiyijᵘ ï masa Diore ïna tᵘorãᵘtoni. ⁹ Ito bajibojarocati coriarã Pablo ï bᵘsirisere tᵘo batecãcõyijarã Diore tᵘorãᵘ ãmomena. Masa riojo Jesús ocare ñeñaro bᵘsiyijarã ïna. Ito bajiri ïnare camotadiyijᵘ Pablo. Ito yicõri Jesure tᵘorãᵘrãre ï rãca ãmi wayijᵘ ï, Tirano wame cõtigu ya riasora wijᵘ ïna rãca bᵘsirocᵘ. Iti wijᵘ co rumᵘ rᵘyabeto ïna rãca bᵘsisiyijᵘ. ¹⁰ Itijᵘ jᵘa rodo riaso ñayijᵘ ï. Ito bajiri iti sita Asia wame cõtiri sita gãna, judio masa, judio masa meje ñarã cᵘni mani Ujᵘ Jesús oca tᵘo jediyijarã ïna. ¹¹ Pablona sᵘoriti jaje tiyamani ïoyijᵘ Dios. ¹² Ito bajiri Pablo ï moañagore resurori, yutabujuri ï moañagore cᵘni masa cõrã tᵘjᵘ ïna ãmi waja ïnare

ñarise rētayiju. Ito yicōri rāmúa sãñarãre rāmúa budigoyijarã.

13-14 Iti rodori judio masa jua ãmojeno ñarã masa rāmúa sãñarãre bucõa ucuyijarã ñna catorire. Paia ujua Esceva wame cutigua rãa ñayijarã ñna. Ñna Efesoju ejayijarã. Jesús masirisena Pablo rāmúa sãñarã ñ bucõado bajiro yi ãmobjayijarã ñna. Ito bajiri rāmúare ado bajiro yiyijarã ñna:

—Jesús wamena mware budi rotia gua. Pablo ñ busi ucugu Jesús wamena mware budi rotia gua, yibojayijarã ñna. 15 Ito bajiro ñna yibojarocati, ado bajiro ñnare cadiyiju rāmú:

—Jesure masia yua, ito yicōri Pablora cuni masia yua. Mwareama ti masibea yua. ¿Ñimarãona ñati mwama? yiyiju rāmú ñnare.

16 Ito yicōri rāmú sãñagã ñnare bubu queda jeayiju. Buto sēorisena ñnare ñeñaro yi rētocūyiju ñ. Sēoro ñ yi rētocūjare yutabuju manati cami cutirã ũmaquedi rudi wayijarã ñna. 17 Efeso ñarã judio masa ito yicōri judio masa meje ñarã cuni ito bajiro iti bajire gayere tuo jediyijarã. Iti oca tuo ucacōri, jãjarã busa, “Sēogūguti ñami Jesús”, yi tuoia rucuboyijarã masa ñja.

18 Iti oca tuocōri jãjarã Jesure tuorũnarã ñna ñeñaro yirisere goti rētobuyijarã. “Rāmú ñ masirisena masare quenacua gua ito yicōri ñnare rojacua gua”, yiyijarã ñna. 19 Ito yicōri ado bajiro yiyijarã cumua queti oca quesoñari masa. Ñna ya papera tutiri queti oca gotiri tutiri ñmi wacōri masa riojo soeyijarã. Iti papera tutiri ñna soe ruyuriore cincuenta mil niyeru kujiri waja cutirisecõ godayiju. 20 Iti ito bajiro rētaja bero

mani ʘjʘ Jesús oca cojʘ rʘyabeto bataja tʘore ñacu ʘja. Iti oca tʘocõri jãjarã Jesure tʘorʘnʘyijarã ʘja.

²¹ Ito bajiro iti r̄etaja bero Jerusalénjʘ tʘdi ware tʘoʘayijʘ Pablo. “Macedonia sita, ito yicõri Acaya sita r̄eta wacu ya yʘ”, yi tʘoʘayijʘ Pablo. “Jerusalénjʘ yʘ ejaja bero Romajʘ ware ña yʘre”, yi tʘoʘayijʘ ʘ. ²² Ito bajiro yi tʘoʘacõri Timoteo ito yicõri Erasto r̄aca ʘre ejabʘari masare ʘ riojʘa cõayijʘ ʘ, Macedoniajʘ ʘna wayutoni. ʘjʘama Asia sitajʘ Efeso wame cutiri cutojʘ tujayijʘ maji.

Efesojʘ ʘna oca riawʘsare gaye

²³ Iti rum̄ari Pablo Efeso ʘ ñaroca, “Jesús s̄iḡati ñami masare maso masiḡũ”, yi masa ʘna tʘoʘa masi jedibeja bʘto oca ñeñasʘoyijʘ iti cutojʘ.

²⁴ Demetrio wame cutigʘ ñayijʘ iti oca ñeñosʘori masʘ. Masa ʘna r̄ucʘbʘoroti plata wame cutirisena meni rujeori masʘ ñayijʘ ʘ. ʘre moa ejabʘari masa cʘni ñayijarã. Gãjerã ʘna r̄ucʘbʘoḡo Artemisa wame cutigo isore r̄ucʘbʘorã ʘna minijuari wi robo bajiro mut̄ari wiri platana meniyijarã ʘna. Iti mut̄ari wiri-acã menicõri gãjerãre ʘna ʘsija jaje niyeru bujayijarã ʘna. ²⁵ Ito yija ʘre ejabʘari masare miojuyijʘ ʘ, ito yicõri ʘna bajiro moarãre cʘni. Ito yicõri ado bajiro ʘnare yiyijʘ ʘ:

—Mani adi moare cutirã queno ñe rʘyabeto ña mani. ²⁶ ¿Masare Pablo ʘ gotirise tʘoʘabeati mʘa? Menicõri mani r̄ucʘbʘorisere, “R̄ucʘbʘoreoni meje ña”, yami Pablo. ʘ busirisere tʘocõri masa jãjarã tʘorʘnʘama ʘre. Ado mani ñari cuto Efeso ḡana riti meje ʘre tʘorʘnʘama. Adi sita ñajediro Asia sita ḡana tʘorʘnʘama ʘre. ²⁷ Bʘjato bajiro yiroja manire. Mani meni rujeorisere ãmimena yirãji

masa. Ito bajiri waja buja masimena yirāji mani. Mani rūcubuoogo Artemisa isore rūcubuoora wire rūcubuoomena yirāji masa. Pablore ĩna tuoŕūnaja, mani rūcubuoogore adi sita ĩna yi űaro bajiro yimena yirāji ĩna, yiyijũ Demetrio ĩre bajiro moare cutirāre.

²⁸ Ito ĩ yija tuoċōri, buo junisiniyijarā ĩna. Ito yicōri awasāyijarā ĩna:

—Mani rūcubuoogo Artemisa quenagō űamo. űatĩnarujamo, yiyijarā ĩna.

²⁹ Iti cuto gāna jeyaro iti oca gāmeri buŕicōri jaje oca buŕi riawũsoyijarā ĩna. Ito bajijare Gayo, Aristarcos Pablo rāca baba cutianare űiyijarā. Macedonia gāna űayijarā ĩna. ĩnare űiacōri buo oca sēoro, “Īta, ita”, yi wayijarā ĩna. Buŕirona masa ĩna minijuasotiroju ĩnare āmi wayijarā ĩna.

³⁰ ĩ baba mesare buŕi ejabũarocu sāja āmobjayijũ Pablo. ĩ sāja āmoja ticōri “Sājabesa”, yiyijarā Jesure tuoŕūnūrā ĩre. ³¹ Ito gāna űari masa cuni Pablo baba mesa űacōri, ĩre oca cōayijarā. “ĩna rāca coca yibesa”, yirona ĩre oca cōayijarā ĩna. ³² Itijũ minijuarajũ gājerā ado bajiro awasāyijarā. Gājerā ricati awasāyijarā. Sīgũre bajiro tuoŕabiticōri oca riawũsa űayijarā ĩna. “űasariju űe buŕirona minijuayijaribe gũ”, yi masibisijarā ĩna. ³³ Judio masa ĩna rāca gagũ Alejandro wame cutigure iti oca ĩre goti rēto buyijarā ĩna. Ito yicōri “Manire yiari buŕi ĩsiña mũ”, yirona masa riojo ĩre buŕi rotiyijarā. Itijũ minijua űarāre buŕi rocu oca tabojayijũ Alejandro. “űe seti ma gũare”, yirocu yibojayijũ ĩ. ³⁴ Ito ĩ yija tuo masicōri “Judio masũ űami”, yirona buo buŕi ĩre awasā rēto cūyijarā ĩna:

—Gua r̄ucabuoogo Artemisa quenagõ ñamo. Ñatĩñarujamo iso, yi awasãyijarã ña. Juaji cõrecõ ito bajiro awasã ñayijarã ña.

³⁵ Sīgũ ito gagu uju masare oca tayiju. Ito yicõri ado bajiro yiyiju ñ ñare:

—Adi cuto Efeso gãna tuooya mua. Mani adi cuto gãna ña mani r̄ucabuoogo Artemisa ya wi coderi masa. Ito yicõri maniti ña iso ya ruju ũmacãju quedi wadire gaye tirãnurã cani. “Ito bajiro bajiamas”, yi masiamas masa jeyaro manire. ³⁶ Noajua masa maño masibeamas itire. Ito bajiri itocõ jidicãña mua itire. Queno tuoĩabitibojarãti ñeñaro yibesa mua. ³⁷ Ña ũmua mua ãmi wadiana mani r̄ucabuoogo Artemisa ya wi gayere rinibeamas ña. Ito yicõri isore ñeñaro busibeamas ña. ³⁸ Demetrio ñ rãca moarã rãca gãjerãre oca ñaja, ña ujarã tuju oca quenorona ãmi waja quena. Ñare oca ñaja ujarãre gotirujamas ña. Ña ujarã ñamas iti oca quenori masa. ³⁹ Mua gaje oca goti ãmoja ujarã riojo ito yicõri adi cuto gãna jeyaro minijuaroca gotija quena. ⁴⁰ ¿No bajiro tuoĩarã yirãjida Romano masa ujarã ito bajiro masa ña oca cutirisere? Ado bajiro tuoĩarã yirãji gajea: “Manire junisinicõri cudi ãmobeamas ña”, yi tuoĩarã yirãji ña. Ñe oca manoti ado itire oca cuti ña mani. Ito bajiri, “¿Ñe oca bajijare ito bajiro oca cuti ñati mua?” Romano masa ña yija, no bajiro cudi masias ma manire, yiyiju sīgũ iti cuto gagu.

⁴¹ Ito yi tĩocõri, “Itocõ ñajaro”, yiyiju ñ.

20

Macedoniajua Pablo ñ ware gaye

1 Iti oca rētaja bero Jesure t̄or̄ānr̄are jiyij̄u Pablo, ī waroto rioj̄na ĩnare oca gotiroc̄u. Iti oca goti t̄ioc̄ōri ĩnare ware gotiḡu jababayij̄u. Ito yic̄ōri Macedoniaj̄u was̄uoyij̄u ĩ. 2 Macedoniaj̄u wac̄u Jesure t̄or̄ānr̄are ti rēta wayij̄u ĩ. ĩnare busic̄ōri b̄uto Jesure t̄or̄ānr̄u oca s̄ēoroca ĩnare yiyij̄u ĩ. Ito bero Greciaj̄u ejayij̄u ĩ. 3 Itoj̄u udiar̄ā ũmacañi ñayij̄u ĩ cumana wasar̄u t̄ujayij̄u ĩ, Judio masa s̄ia āmorā ĩna c̄un̄ija t̄uo masic̄ōri. Ito bajiri, “Macedonia sita ȳu wadicatoti t̄udi wac̄ija ȳu”, yi t̄uoñayij̄u Pablo. 4 ĩ r̄aca baba c̄uti wana adoc̄ō ñac̄u ḡua, Sópater Berea gaḡu Pirro mac̄u, Segundo, Aristarco, Tesalónica ḡāna, Gayo Derbe gaḡu, Timoteo ito yic̄ōri Tíquico, Trófimo Asia sita ḡāna, ito yic̄ōri ȳu Lucas. Itoc̄ō Pablo r̄aca baba c̄uti wac̄u ḡua. 5 Coriar̄ā ḡua r̄aca ḡāna wayuñi Troasj̄u ḡuare yurona. 6 Ḡua naju wadarise uco w̄uoya mani bare basa bero Filiposna cumana wac̄u ḡua. Co d̄ujamoc̄ō r̄um̄ari bero Troasj̄u ejac̄u ḡua. Ḡuare wayuana itoj̄u ḡua baba mesare s̄uac̄u ḡua. Ito j̄na āmojeno r̄um̄ari ñac̄u ḡua.

Troas c̄utoj̄u Pablo ĩ ña ucure gaye

7 Co semana ñas̄ori r̄um̄u minijuac̄u ḡua Jesure masir̄ā r̄aca. Manire ȳiari Jesús ĩ goda ĩsire t̄uoñar̄ā ĩ rotiro bajiroti najure bato barona minijuac̄u ḡua. Ḡua baroto rioj̄na Dios oca gotiquĩ Pablo ḡuare. Gaje r̄um̄u ĩ waroti ñajare yoari busiquĩ. ĩ busiroca riti ñami ḡudareco ejacoac̄u. 8 Co wi udiatuti ñari wij̄u co s̄oa minijua ñac̄u ḡua. Iti s̄oj̄u jaje s̄ibusuore busu ñac̄u. 9 S̄iḡu mam̄u Eutico wame cutiḡu iti s̄oa ũmac̄uj̄u ñari soje joe rujiquĩ. Yoari Pablo ĩ busim̄uc̄utija w̄ujo jujaquĩ ĩ mam̄u. B̄uto

cani rētoḱũ wacũ quedicoaquĩ ĩ mamũ. Ruji wacõri ĩre tũa wũmũobojacũ gũa. Cõcoaũĩ ĩ. ¹⁰ Ito yija Pablo ruji wacõri ĩ joe jesacõri ĩre wana cũnĩquĩ ĩ. Ito yicõri ado bajiro yiquĩ ĩ gũare:

—Hcabesa mũa. Cõgũ meje yami añi. Catiami, yiquĩ Pablo gũare.

¹¹ Ito yija bero Pablo rãca mũcana mũja wacũ gũa. Iti sõa mũja ejacõri naju batoquĩ ĩ. Iti gũa baja bero busigũ riti busuacoaquĩ Pablo. Ito bero Aso wame cõtiri cõtõjũ mana waquĩ ĩ. ¹² Mamũ ado bajiro bajiquĩ. Queno cati quenacõri ĩ ya wijũ tũdi waquĩ. Ito yicõri gãjerã cũnĩ ĩna ya wijũ tũdi wacã. Ito ĩ bajija ticõri, queno wanũ quenaro tujacũ gũa.

Miletojũ Pablo ĩ ware gaye

¹³ Pablo ĩ roticato bajiroti cumana Aso wame cõtiri cõtõjũ wacũ gũa. Itona ĩre cumana sã bocarona ĩre bocaticũ gũa, mana ĩ wacati ñajare.

¹⁴ Asojũ ĩ ejaroca ĩre cumana sãcũ gũa. ĩre sãcõri Mitilene wame cõtiri cõtõjũ wacũ gũa ĩja. ¹⁵ Itona wacõri gaje rũmũ Quío wame cõtiri yoga rētacũ gũa. Gaje rũmũ Samos wame cõtiri yoga ejacũ gũa. Itona wacõri gaje rũmũ Mileto cõtõjũ ejacũ gũa.

¹⁶ “Asia sitajũ Jesure tũorũnrã tũ yũ waja yoari sejabogũja yũ”, Pablo ĩ yija tũocõri, Efeso cõtore riojo rēta wacũ gũa. “Jerusalén cõtõjũ Pentecostés basa tiana mani”, yĩ tũoĩacõri, “Ejori wana mani”, yĩ usirio waquĩ Pablo.

Efeso gãna ñari masare Pablo ĩ gotire gaye

¹⁷ Mileto ñacõri Jesure tũorũnrãre ũmatã ñarãre oca cõaquĩ Pablo: “Mũajũa ado waya. Efesojũ wado

ma”, yu yiquĩ Pablo ĩnare oca cõagũ. ¹⁸ Ito bajiri gua tu ĩna ejaroca ado bajiro yiquĩ Pablo:

—Cajero Asia sita ejagu queno yu yicato bajiroti, adocãta yu yirise cuni masia mu. ¹⁹ Mu rãca ñagũ mani Ujũre moa ĩsicõri, “Mu rẽtoro masigũ ña yu”, yibiticu yu. Masa ĩna Jesure tuorũnũbeja ticõri ruje oticu yu. Ito yicõri judio masa yure ĩna ñeñaro yi ãmoja, quenabeto tõbujacu yu. ²⁰ Ito bajiro judio masa yure ĩna cunĩbojarocati Jesús oca muare goti tarojobiticu yu. “Dios oca tuocõri queno ñarã yirãji”, yirocu iti oca muare goticu yu. Ito bajiri jeyaro muare gotisoticu yu. Mu minijua ñaroju ito yicõri mu ya wiriju cuni muare gotisoticu yu. ²¹ “Mu ñeñaro yirise tuoĩa bojori bujacõri itire jidicãña mu. Ito yicõri Diore cudi ãmorã mani Uju Jesucristore tuorũnũña mu”, yiari gotisoticu yu muare. Judio masa, ito yicõri judio masa meje ñarãre cuni ito bajiroti gotisoticu yu. ²² Espiritu Santo yure ĩ rotiado bajiroti adocãta Jerusalenju wacu ya yu. Itoju yu ñaroca yure rẽtaroti gayere masibea yu. ²³ Adi riti muare goti masia yu. Espiritu Santo yure ĩ gotija, “Jeyaro catori mu riaso ucuroju mare tubiarã yirãji ĩna. Ito yicõri quenabeto tõbujagu yiguja mu”, yami yure. ²⁴ Ito bajiro yure ĩna yi ãmobarocati buto itire tuoĩa usirio yibea yu. Yu catiriseama ñasarise meje ña. Mani Uju yure moare ĩ cũre queno wanu quenacõri ñaro bajiroti itire cudi jeo ãmoa yu. ĩ oca quenarise gotitoni yure cũi Jesús. “Masare ti maicõri ĩ Macure goda ĩsi rotiyiju Dios”, yu yi gotitoni yure cũi mani Uju Jesús, yiquĩ Pablo.

²⁵ “ĩre tuorũnũrãre miojugu yiguĩji Dios”, yire

oca m̄ua ñajedirore gotic̄u yu. “Juaji yure tibabo yimenaji” yi masia yu. ²⁶⁻²⁷ Jeyaro Dios i yure goti rotiado bajiroti ñajediro m̄uare gotic̄u yu. Jabeto Dios oca goti ruabitisotic̄u yu. Ñarocōti m̄uare gotisotic̄u yu. Ito bajiri m̄uare adi gotia yu. Sīgũjuama Dios t̄uj̄u m̄ua ejabeja, yure seti mano yiroja. Dios t̄uj̄u m̄ua ejabeja m̄uareti seti ñaro yiroja. ²⁸ Ito bajiri m̄uamasiti queno t̄uo masiña. Ito Efesoju t̄udi ejacōri Jesure t̄uorũnr̄are queno tirũnuma. Espiritu Santo i c̄uado bajiroti yiba m̄ua. Mani Uju Jesús manire yiari i goda isirajuna suoriti, Dios ñarã ña mani. Ito bajiroti bajirãji ña c̄uni. Ito bajiri queno tirũnuma ñare, oveja coderi mas̄u i tirũnuro bajiro. ²⁹ Yu masia, yu wagoja bero gãjerã ruori oca riasori masa ejarã yirãji. Yaia ña ovejare ba ruyurioro bajiro Jesure t̄uorũnr̄are ruyurio ãmorã ruori oca riasorã yirãji ña. Jesure t̄uorũnu jidicãjaro ña yirona, ruori oca riasorã yirãji ña. ³⁰ M̄ua rãca gãna coriarã ruori oca riasorã yirãji. Ḡua robo bajiro t̄uoñajaro ña c̄uni yirona, riasorã yirãji ña. Jesure t̄uorũnr̄ã jidicãjaro ña yirona, ito bajiro riasorã yirãji ña. ³¹ Ito bajiri queno t̄uoñaña ruore oca m̄ua t̄uorũnume yirona. Udia rodo ñami ãm̄ua c̄uni yu m̄uare riasocati ãcabojabeja m̄ua. Coji meje m̄uare t̄uoñacōri otic̄u yu.

³² Yu ñarã, m̄uare yiari Diore busi isigũ ya yu, m̄uare i tirũnatoni. “Manire ti maicōri mani ñeñaro yirise waja, waja yi isiñi Dios”, yi m̄ua t̄uoñaja, b̄uto busa ñre m̄ua t̄uorũnuroca yiḡu yiguñji Dios. “Yu beseanare queno yiḡu yiḡuja yu”, i yiado bajiroti queno m̄uare yiḡu yiguñji Dios. ³³ Gãjerã ye niyeru ña ya yutabujuri c̄uni uobitic̄u yu itire. ³⁴ Ado

robojua bajia. Yumasiti moacōri bare bujacu, yutabujuri bujacu. Ito yicōri yu rāca gānare cūni buja īsica yu. Itire masia mua. ³⁵ Ito bajiri coji ruayabeto muare moare riasoca yu. Ito yicōri bojoro bujarāre ejabuare gaye cūni muare gotisotica yu. Mani Uju Jesús ī goticatire ācabojabeja mua. “Boca āmigū rēto busaro wanu quenami īsigūjua”, yiyijua Jesús, yiquī Pablo Jesure tuorūnūrāre ūmatā űarāre.

³⁶ Ito ī yija bero rijomunigāna űini rūjūcu gūa. Ito bajiro gūa baji űaroca Diore busiquī Pablo. ³⁷ Diore ī busi űioja bero yago rācati ĩre jababacōri ware goticā ĩna. ³⁸ “Juaĵi yure timenaji mua”, Pablo ī yija bero űajare, buto bojori bujacā ĩna. Ito yija bero jetacaju guare cū tudicā ĩna.

21

Jerusalénjua Pablo ĩ ware gaye

¹ Jesure tuorūnūrāre ware goticōri cumaju sājacu gūa. Ito yicōri riojoti Cos wame cutiri yogaju wacu gūa. Gaje rumu Rodas wame cutiri yogaju wacu gūa. Itijuna Pátara majado ejacu gūa. ² Ito bajiri majado gūa űaroca, “Feniciaju waro ya adiga cuma”, ĩna yija, itigana wacu gūa. ³ Warāju Chipre wame cutiri yoga ti rēta wacu gūa. Gācodujajuare űacu iti yoga. Siria sita riojore wacu gūa. Tiro jetaca cuma bucu gajeoni iti cūroti űajare ito űucūcu gūa. ⁴ Itoju Jesure tuorūnūrāre ti bujacu gūa. Ito bajiri ĩna rāca jua āmojeno rumuri tujacu gūa. Espiritu Santo ĩnare ĩ gotire masicōri, Jerusalénjua Pabloure wa rotibiticā ĩna. ⁵ Ito bajiro ĩna yibojarocati jua āmojeno jediri rumu wasuoca gūa mūcana. Ito gāna

Jesure tʰorũnrã ĩna manojosãromia ĩna rĩa cuni gua rãca cuto sõjũajũ baba cũi wacõri jetacajũ ejacã ĩna gua rãca. Ito jajũjũ ejacõri rijomunigãna ĩini rũjũcõri cojũti ĩna rãca Diore busicũ gua. ⁶ Ito yija bero ĩnare ware goticũ gua. Ito yi tĩocõri cumajũ sãjacũ gua. ĩnama tũdicoacã.

⁷ Tirona wacõri Tolemaida jetaca ejacũ gua. Itojũ ejacõri Jesure tʰorũnrãre senicũ gua. Ito yicõri corũmũ tujacũ gua ĩna rãca. ⁸ Gaje rũmũ itona wacõri Cesarea wame cũitiri cuto ejacũ gua. Ito ejacõri Dios oca goti ucuri masũ Felipe ya wi wacũ gua. ĩ ñayijũ Jerusalẽnũ Jesure tʰorũnrãre apõstol mesare eja bũarocũ ĩna cũrũ. ĩ ya wi tujacũ gua. ⁹ Jũariarã rĩa romia cũitiquĩ Felipe. Manũjũ mana ñacã ĩna. Dios oca tũocõri gãjerãre goti rẽtori masa ñacã ĩna. ¹⁰ Ito corũmũ meje gua ñaroca Judea sita gagũ Dios oca gotiri masũ Agabo wame cũitigũ ejaquĩ. ¹¹ Gua tũ ejacõri Pablo ya wecũ wirowa ruaquĩ ĩ. Ito yicõri ĩmasiti gũbori, ãmori siatuquĩ. Ito yicõri ado bajiro gotiquĩ ĩ:

—Espĩritu Santo yũre ĩ gotija, Jerusalẽnũ judio masa ado bajiro siaturã yirãji adi wirowa wecũ wirowa yũre. ĩre siatucõri judio masa meje ñarãre ĩsirã yirãji, yiarĩ gotiami Espĩritu Santo yũre, yiquĩ Agabo.

¹² Ito ĩ yija tũocõri, gua ito yicõri Cesarea gãna cuni, “Wabesa mũ Jerusalẽnũ”, yiarĩ goticũ gua Pablore. ¹³ Ito bajiro gua yibojarocati Pablojũama ado bajiro cadiquĩ:

—Otibesa mũa. Mũa otija ticõri, bojori bũja yũ. Ito bajibojagũi yũ tũoĩarise ñaro bajiroti bajiro yiroja. Yũre ĩna sia ãmoja, “Siabesa mũa”, yibicũja

yu. Mani ʘju Jesure yu tuorũnugũ ñajare Jerusalénju yure ñna sĩa ãmoja cuni, wanu quenaro godaboguja yu, yiquĩ Pablo guare.

¹⁴ Gua gotiro bajiro ĩ cudibeja, itocõ jidicãcu gua. Ito yicõri ado bajiro ĩre yicu gua.

—Mani ʘju ĩ ãmoro bajiroti bajijaro, yicu gua ĩre.

¹⁵ Ito yija bero seo tiorãti Jerusalénju wacu gua.

¹⁶ Cesarea gãna coriarã Jesure tuorũnurã guare baba cuti wacã. Sīgũ Mnasón wame cutigu ya wiju guare ãmi wacã ñna. Chipre gagu ñagoru ñayiju ĩ. Co rodo meje Jesure tuorũnugũ ñagũ ñayiju ĩ. ĩ ya wi tujacãrã ejacu gua.

Santiagore Pablo ĩ tigu ejare gaye

¹⁷ Jerusalénju gua ejaroca queno wanu quenacõri guare boca ãmicã Jesure tuorũnurã. ¹⁸ Gua eja busuari rumu Santiagore gua tirã waja, gua rãca waquĩ Pablo. Jãjarã Jesure tuorũnurãre ũmatã ñarã ñacã Santiago tu. ¹⁹ “¿Ñati muu?” yi tlogũ, “Judio masa meje ñarãre Dios oca yu gotija, jaje quenarise yĩni Dios”, yirocu jeyaro rêtare gaye gotiquĩ Pablo ñnare. ²⁰ Iti tuocõri queno wanu quenacõri, “Queno yigu ñami Dios”, yicã ñna. Ito yicõri Pablore ado bajiro yicã ñna:

—Mani masa jãjarã ñama Jesure tuorũnurã. Jesure tuorũnurã ñabojarãti Moisés ĩ rotiado bajiro riti manire rotiamã ñna maji. ¿Itire masibeati mu? ²¹ Gãjerãjuama ado gãnare ado bajiro ñnare gotiamã: “Mani masa gãjerã cutoriju ñarãre queno riasobisĩ Pablo. Ito yicõri Moisés ñayoru ĩ rotire gayere jidicã rotiĩni ĩ. ñna rĩa ãmuare wiuro ta rotibisĩ ĩ. Ito yicõri manĩ masa yisotire gayere jidicã rotiĩni Pablo”, yisotiamã coriarã mre busirã,

yicã Pablöre. ²² M_u ejaja t_uocõri, minijuarã yirãji masa. ¿İna ito bajiro yija, no bajiro yig_ujada m_u? ²³ Ado bajiro m_u yija quenaroja. Ado mani rãca ãm_ua j_uariarã ñama, “M_u tiro riojo ado bajiro yiana g_ua”, Diore yiana ñama İna. “G_ua yiana yiado bajiroti”, yiana yirona, Dios ya wij_u joa sua rotirã warã yama İna. ²⁴ İna rãca wasa m_u c_uni. İna ñeñaro yirise coe ãmorã ovejare gãme İsirã yirãji İna. Ito bajiro yicõri Diore rãc_ub_uorã ovejare s_ıacõri soerã yirãji İna. İnare bajiro yiba m_u c_uni. Ito yicõri paiare m_ua jeyaro joa sua roti masitoni m_u s_ıg_uti ovejare waja yiba. Ito bajiro m_u yija ticõri, “ ‘Moisés İ rotirise c_udig_u meje ñami Pablo’, gãjerã İna yiriseama, b_uroti bajia. Ñaro bajiroti c_udiami Pablo”, yirã yirãji mani masa, yicã İna Pablöre. ²⁵ Judio masa meje ñarã Jesure t_uor_un_urãre papera cõac_u g_ua. Ado bajiro İnare goti ucac_u g_ua: “G_ua judio masa bajiro g_ua yisotirise robo bajiro m_ua yibeja c_uni no yibea m_uarea. Adi riti m_uare goti ñuca g_ua. İna meni rujeor_ue İna ecarise babesa m_ua. Rıre c_uni idibesa. ãm_ua wãñiatanare babesa. Baroto rioj_ua rı cõaja quena. Ito yicõri m_uamasiti m_ua ya ruj_u ñeñaro İti t_uoİaro bajiroti ñeñaro yibesa”, yi ucac_u g_ua, yicã İna Pablöre.

Dios ya wij_u Pablöre İna ñiare gaye

²⁶ Ito yija gaje r_um_u Dios ya wij_u İna ãm_ua j_uariarãre ãmi wayij_u Pablo. İna ñeñaro yirisere coe ãmorã Dios ya wi sãja wacõri paia mesare ado bajiro gotiyij_u Pablo: “Adocõ ãm_uari r_uya maji g_ua ñeñaro yirise coe roti r_um_uri. S_usari r_um_u ejaroca

Diore guare yiari oveja mua soe ãsire ãmoa gua”, yiyijũ Pablo paia mesare.

²⁷ Sũsari rumũ ejaroca judio masa Asia sita gãna Dios ya wijũ Pablo ã ñaja tiyijarã. Ìre ticõri, Pablore junisinijaro adi cuto gãna yirona, masare oca riawũsoyijarã ãna. Ito yi Pablore ñiacõri ado bajiro masare bũsiyijarã ãna:

²⁸ –Guare ejabũaya gua ñarã mua. Ñani ãmũgũti ñami manire ñeñaro bũsi ucuri masũ. “Moisés ã rotirise gayere quenarise meje ña”, yi masare goti batoami ã. Ito yicõri adi wi Dios ya wire ñeñaro bũsitugũ ñami ã. Judio masa meje ñarãre adi wi Dios ya wi ãmi ejañi ã. Ito bajiro ã yija adi wi Dios ya wire ñeñogũ yami ã, yiyijarã ãna gãjerãre gotirã.

²⁹ Cuto gudareco Trófimo wame cutigũ rãca Pablo ã ñaja ticõri, ito bajiro gotiyijarã ãna. Judio masũ meje ñayijũ Trófimo. Efeso cuto gagũ ñayijũ ã. Ito ãnare ti bũjacõri, “Judio masũ meje ñagũre Dios ya wijũ ãmi warũ ã”, yi tũoĩayijarã ãna. Iti tũoĩa warã, iti cuto gãnare ito bajiro gotiyijarã ãna.

³⁰ Ìna ito yija tũocõri, iti cuto gãna gãmeri oca riawũsayijarã. Ito bajiri ãmaquedi wacõri Dios ya wijũ sãjayijarã ãna. Pablore ñiacõri weja budi wayijarã ãna. Ito bajiri ã budigorijati sojeri bia jeocõyijarã, mũcana tũdi ã sãjame yirona. ³¹ Ìre sãaboyijarã ãna. Ito ãna yirã wãna yirocati, masa iti cuto gãna oca riawũsarise oca ejayijũ Romano masa surara ãjũre. ³² Iti oca tũocõri ã ya surara, ito yicõri ã roca gãna ãjarãre cãni miojuyijũ ã. Ito bajiri ãmaquedi wacõri, masa ãna oca riawũsa ñarojũ ejayijarã ãna. Surara ãjũ ã ya surara rãca ejaja ticõri, Pablore ja jidicãyijarã ãna. ³³ Ito yija surara ãjũ ã ya

surarare Pablore ñia rotiyijũ ĩ. Ñia roticõri jua ma come mana sia rotiyijũ. Ito yicõri masare seniñayijũ ĩ:

—¿Ñimũõcũ ñati ãni? ¿Ñeoni seti ñati ĩre? yiyijũ ĩ masare.

³⁴ Ricati riti tũoĩa awasã bũsiyijarã ĩna. ĩna awasãmũcũtija tũo masibiticõri, “Iti seti ña”, yi masibisijũ ĩ. Ito yija Pablore ĩna surara wijũ ãmi wa rotiyijũ surara uju. ³⁵⁻³⁶ Surara wijũ ĩna ãmi waja ticõri masa jãjarã sũya wayijarã. “ĩre sĩacõña”, yi awasã sũyayijarã ĩna. Surara ya wi mũjado ĩna ejaroca, bũto bũsa junisini oca sũoyijarã ĩna. Ito bajiri Pablore masa sĩame yirona surara ãmi mũja wayijarã ĩre.

Masa tiro riojo, ñe seti ma yũre Pablo ĩ yire gaye

³⁷ Surara wijũ ĩna ãmi sãjarã wãna yiroca, ado bajiro surara ujuũre bũsiyijũ Pablo griego ocana:

—Mũ rãca bũsi ãmoa yũ, yiyijũ.

Iti tũocõri:

—¿Griego oca masiati mũ? yiyijũ surara uju Pablore. ³⁸ Griego oca mũ bũsijama, Egipto gagũ meje ña mũ. ¿Masare oca riawũsacõri ujarãre rẽtocũ ãmorã cuatro mil ñarãre baba cũti wacõri yucũ manojũ wa ucũrũ meje ñati mũ? yi seniñayijũ ĩ Pablore.

³⁹ Ito yija ado yiyijũ Pablo ĩre:

—ĩ meje ña yũ. Judio masũ ña yũama. Cilicia sita, Tarso wame cũtiri cũto ñasari cũto gagũ ña yũ. Masare yũre bũsi roticũati mũ, yiyijũ Pablo surara ujuũre.

⁴⁰ Ito ĩ yijare, “Bũsiya mũ”, yiyijũ Pablore. Ito bajiri mũjado rũgõcõri masare oca tagũ ãmo

wamoyijũ ĩ. Masa ĩna oca tadiooca hebreo ocana busiyijũ Pablo:

22

¹ –Yũ ñarã tũoya maji. “Ñe seti mami”, mũa yitoni mũare oca gotigũ ya maji, yiyijũ Pablo.

² ĩna oca ĩ busija tũocõri, bũto bũsa oca tadiyaharã ĩna. Ado bajiro gotiyijũ Pablo ĩnare:

³ –Yũ cãni judio masũti ña. Cilicia sita, Tarso wame cãtiri cãto rujearu ña yũ. Ito yicõri ado Jerusalenju bũcũaru ña yũ. Gamaliel wame cãtigũna sũoriti papera riasoticũ yũ. Mani ñicũsabatia ĩna rotiyore gayere queno riasoticũ yũ. Adi rãmũri mũa Diore cãdisotiro bajiroti Diore cãdi ãmosoticũ yũ cãni. ⁴ “Diore queno cãdigũ ña yũ”, yi tũoĩabojacõri, Jesure tũorũnrãre ñeñaro ĩna tũbũjaroca yicũ yũ. Sĩacõcũ gajerea. Æmũa, romiare cãni ñia wacõri tubiasoticũ yũ. ⁵ Paia ãju ito yicõri mani ñicũsabatia ñasari masa, “Ito bajiroti yiquĩ ĩ”, yi masiama ĩna yũre. ĩnati papera meni ĩsicã yũre, mani ñarã Damasco gãnare yũ ĩotoni. Iti papera ãmicõri, Jesure tũorũnrãre ãmacũ yũ. Ito bajiri Jesure ĩna tũorũnũre waja ĩnare ãmi wadicõri ado Jerusalenju ĩnare tubiarocũ yibojacũ yũ.

Ado bajiro Jesure masisũocũ yũ, Pablo ĩ yi gotire gaye

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ 'Ma yũ waroca, Damascoju yũ cõñaroca, ñajasaroti ãmũa gũdareco ãmacũju gaye bũto yobusurise yũre sĩaticũ. ⁷ Ito bajijare quedicoacũ yũ. Ito bajicõri ado bajiro yũre sĩgũ ĩ busija tũocũ yũ: “Saulo, ¿no yija yũre ñeñaro yi ãmoati mũ?”

⁸ Iti tɔocõri ado bajiro cɔdicu yu: “¿Yu ʃju ñimu ñati mu?” yicu yu. Ito yija ʃju ado bajiro cɔdiqui: “Yuti ña Jesús Nazaret gagu. Yuti ña mu ñeñaro yi ãmogã”, yiqui i yure. ⁹ Iti busurise ticõri yu rãca wacana ucacã. Busurisere tibojarãti yure busicacu oca tɔobiticã ñna. ¹⁰ Ito bajiro yure busija tɔocõri, ñre seniãcu yu. “¿No bajiro yu yire ãmoati yu ʃju mu?” yicu yu. Yu ito yija yure ado bajiro cɔdiqui i: “Wumuña Damascoju wasa. Itoju sigũ mare gotigu yiguji jeyaro moare yu mare cõre”, yiqui i yure. ¹¹ Iti busurise yu tija cajea godacoacu yure. Ito bajiri yu rãca gãna Damascoju yure tãa ejacã ñna.

¹² Itoju sigũ Ananías wame cutigu ñaquĩ. Moisés ñayoru i rotirise gaye ñaro bajiroti cɔdigu ñaquĩ i. Ito ñarã judio masa, “Queno yigu ñami i”, yi busicã ñna ñre. ¹³ Iti cuto yu ejaja bero yure tigu ejaquĩ Ananías. Yu tu ejacõri ado bajiro yiqui i yure: “Yu yagu Saulo, cajea ruyurise boca ãmiña mucana”, yiqui yure. Ito i yirocati cajea ticoacu yu mucana. Ito bajiri ñre ticu yu. ¹⁴ Ito yija ado bajiro yiqui i yure: “Dios mani ñicusatia ñna rucuboru i beseru ña mu. I ãmorise mu masitoni, i macu ñeñaro yiãbicure mu titoni, ito yicõri i busirisere mu tɔotoni mare cõni Dios. ¹⁵ Jesús ocare goti ucugu yiguja mu. Mu tigore, mu tɔogore cani masa catori jeyaro goti ucugu yiguja mu. ¹⁶ Sejabesa ʃja. Cojiti Jesure tɔorãncõri, mu ñeñaro yirise i coetoni seniña. Ito yicõri idé gu rotiya”, yiqui Ananías yure.

“Judio masa meje ñarãre goti ucutẽña”, yiqui Jesús yure, Pablo i yire gaye

¹⁷ Ito i yija tɔocõri, ñaro bajiroti yu cɔdija bero Jerusalénju tãdi wacu yu. Ito ejacõri Dios ya wiju

Diore busigu ejacu yu. Diore busiguju mani Uju Jesure caiticu yu. ¹⁸ I adu bajiro yiqui yure: “Cojiti adi cuto Jerusalenre wagoya. Ado gana masa yu ocare Inare mu gotibojaja, tucomena yiraji Ina”, yiqui i yure. ¹⁹ Ito i yija tucocori, adu bajiro cudicu yu: “Ado gana jeyaro yu yigorere masiama Ina. Mure tucorunara minijuara wiju narare ami wacori tubiacu yu. Ito yicori Inare jasoticu yu. ²⁰ Mu oca gotiri masu Estebanre Ina sija ito ti rugocu yu. Ire sjarã Ina yutabuju ruacurise coderi masu nacu yu. Ito bajiri Ire sija ticori, ‘Ito bajiroti uja’, yi tuoiacu yu cani. ‘Ito bajiroti yiqui Pablo’, yi masiama masa adu gana”, yicu yu mani Ujure. ²¹ Ito bajiri, Iju yure adu bajiro gotiqui: “Wasa siju judio masa meje narare mu riasotoni. Mure siju cõa yu”, yiqui mani Uju Jesús, yari gotiyiju Pablo masare.

Surara uju Pablore ñia rotire gaye

²² Ito bajiro i yirocati Ire tucosayijarã masa. Mucana junisinicori awasã tudiyijarã Ina:

—Godacoarujami. Catibitirujami, yiyijarã Ina.

²³ Tujare mejeti awasayijarã Ina. Ito yicori Ina ya yutabujuri ruacori umacuju camuoyijarã. Ito yicori sita runacori reamuyijarã Ina, Ina junisimirise Iora. ²⁴ Ito Ina yija tucocori, surara uju i ya surarare, Pablore Ina ya wiju ami saja wa rotiyiju: “¿Ñe seti tudiati masa mure?” yirocu, “Pablore bajeya”, yiyiju surara uju i ya surarare. ²⁵ Ire bajerona Ina sia rugõ tucorocati adu bajiro busiyiju Pablo ito gagu Ujure:

—¿Sigu romano masare mua bajeja quena narojada? “Itocõ seti ña Ire”, ujarã Ina

yibitibojarocati, ¿yure bajarã yati m̃a? yiyij̃a Pablo ito ñagũ uj̃are.

26 Ito ï yija t̃ocõri, uj̃a t̃a wacõri ado bajiro ïre gotiyij̃a ï:

—Queno t̃oĩaña m̃a yiroto rioj̃a. Ñni ãm̃agũ m̃a baje rotig̃a romano mas̃a ñami, yiyij̃a ï surara uj̃are.

27 Ito ï yija t̃ocõri, Pabl̃ore seniñayij̃a surara uj̃a:

—¿Riti ñati romano mas̃a m̃a ñarise?

—Ïti ña ỹa, yiyij̃a Pablo.

28 Ito ï yija, ado bajiro yiyij̃a surara uj̃a ïre.

—Jairoguti niyeru waja yic̃a ỹa romano mas̃a ñaroc̃a.

Ito bajiro ï yija t̃ocõri:

—Romano mas̃a rujear̃ati ña ỹa, yiyij̃a Pablo.

29 Ito ï yija t̃ocõri, ïre baje ãm̃obojarã gũirã bata r̃ugũyijarã. “Romano mas̃a ñami”, yì t̃ao masicõri, “Bujato romano mas̃are baje rotiyija ỹa”, yì t̃ao gũiyij̃a ï, surara uj̃a c̃ni.

Ujarã ñasarã riojo Pablo ï b̃sire gaye

30 Gaje r̃am̃a, “¿Ñe setina Pabl̃ore tudiyijari masa?” yiroc̃a, paia ujarã, judio masa ujarã ñasarãre c̃ni miojuyij̃a surara uj̃a. Ito yicõri Pabl̃ore come marì õjacõri, ïna riojo ãmi wacõri jidi r̃ugõyij̃a.

23

1 Judio masa ujarãre tijucõri ado bajiro yiyij̃a Pablo:

—Ỹa ñarã ỹa catirocõ Dios ï ãmoro bajiro yisotic̃a ỹa. Ito bajiri ï riojo ñe usiriobeto ña ỹa, yiyij̃a Pablo ïnare.

² Iti tʉocōri paia ʉju Ananías wame cʉtigʉ Pablo tʉ rʉgōrāre: “Īre rise jabiatēña”, yiyijʉ. ³ Ito bajiro ĩ yijare ado bajiro yiyijʉ Pablo ĩre:

—“Queno yigʉ ña yʉ”, yigʉ ñabojaguti, ñeñaro yigʉ ña mʉ. Ito bajiri iti waja ñeñaro mʉ tōbʉjaroca yigʉ yiguĩji Dios mʉre. Dios ĩ rotirisena sʉoriti, “Cʉdigʉ ña mʉ. Cʉdigʉ meje ña mʉ”, yi mʉ yʉre bese āmoja, ¿no yija ĩ rotirise cʉdibiticōri yʉre ja rotiami mʉ? yiyijʉ Pablo paia ʉjʉre.

⁴ Ito ĩ yija tʉocōri, ito ñarā ado bajiro yiyijarā Pablōre:

—Dios ĩ beseru paia ʉju ñasagure ñeñaro busia mʉ, yiyijarā ĩna, ito tʉ ñarā.

⁵ ĩna ito yija tʉocōri, ado bajiro cʉdiyijʉ Pablo:

—“Paia ʉju ñasagu ñaguĩji”, yibijʉ yʉ ñarā yʉ. Dios oca iti gotija, “Mʉa ʉjarāre busitubesa”, ya ĩ oca. “ʉju ñasari masʉ ñami ĩ”, yʉ yi masija, ĩre busibitiborʉja yʉ, yiyijʉ Pablo.

⁶ Judio masa ʉjarā ricati riti tʉoĭarā ñayijarā. Gājerā saduceo gaye tʉoĭayijarā. Gājerā fariseo gaye tʉoĭayijarā. Iti masicōri oca sēo busaro busiyijʉ Pablo:

—Fariseo gaye tʉoĭagū ña yʉ cʉni. Yʉ ñarā cʉni ito bajiro tʉoĭarā ñama. “Masa ĩna godaja bero mʉcana tʉdi catirā yirāji”, yi tʉoĭagū ña yʉ. Ito bajiro yʉ tʉoĭagū ñajare, “Īre seti ña”, yi āmoa mʉa, yiyijʉ Pablo ĩnare.

⁷ Ito ĩ yija tʉocōri, saduceo gayere tʉoĭarā, fariseo gayere tʉoĭarā ĩnamasi tʉoĭa gāmeri busiyijarā. Sīgʉre bajiro tʉoĭarā ñabojarāti gāmeri bata rʉgūcoayijarā ĩna. ⁸ Saduceo gaye tʉoĭarā ado bajiro yi tʉoĭama ĩna: “Masa ĩna godaja mʉcana tʉdi catimenaji, Dios ñaro gāna ángel mesa manaji,

ito yicōri rāmúa cuni manaji”, yi tʷoĩarã ñama saduceo gaye tʷoĩarãma. Fariseo gaye tʷoĩarãma ado bajiro tʷoĩama ña: “Masa ña godaja mʷcana tʷdi catirã yirãji, Dios ñaro gãna ángel mesa ñarãji, rāmúa cuni ñarãji”, yi tʷoĩarã ñama fariseo gaye tʷoĩarã. ⁹ Ito bajiri ricati riti tʷoĩarã ñari, ruje awasãyjarã ña maji. Ito yija judio masa rotirise riasori masa bʷsirona wʷmʷ rügãyjarã. Ña cuni fariseo gaye tʷoĩarã ñayjarã:

—Ñeja ñeñarise yigʷ meje ñami ãni. Damascoju ï waroca ángel ñre bʷsirʷ gajea. “Ito bajiro meje bajiyija”, yibitirʷja manire, Diore mani cʷdibitibe maji, yiyjarã ña.

¹⁰ Bʷto ña gãmeri tʷoĩa bʷsija tʷocōri, “Pablöre s̄a baterã yirãji ña”, yi tʷoĩayijʷ surara ʷjʷ. Ito bajiri ï ya surarare jiyijʷ ï. Ñare jicōri ado bajiro rotiyijʷ: “Pablöre ña watojʷ ãmi wacōri mʷcana mʷa ya wijʷ cũña”, yiyijʷ surara ʷjʷ ñare.

¹¹ Iti ñami mani ʷjʷ Jesús Pablöre goaĩoyijʷ. Ñre goaĩocōri, ado bajiro yiyijʷ Jesús:

—Oca s̄oña Pablo mʷ. Adijʷ Jerusalén ñagũ yʷ gayere mʷ bʷsiro bajiroti Romajʷ cuni bʷsigʷ yigʷja mʷ, yiyijʷ Pablöre.

Pablöre s̄arona ña cʷñre gaye

¹² Gaje rʷmʷ coriarã judio masa minijuacōri, “Pablöre s̄arʷja mani”, yi tʷoĩayjarã. “Ñre mani s̄aroto riojʷa, bamenaji mani, ito yicōri idime-naji maji”, yi tʷoĩayjarã ña. “Ñre mani s̄abeja, manijʷare Dios ï s̄aja quena”, yiyjarã ña. ¹³ S̄igũ robo bajiro ito bajiro yi gãmeri bʷsi ñarã jʷarã masacō r̄eto bʷsaro ñayjarã ña. ¹⁴ Ito bero paia

ujarã, judio masa bucarãre cuni busirã wayijarã ñna. Ñna tu ejacõri ado bajiro yiyijarã ñna:

—Gua sigũ bajiro riti tuõlacõri, “Pablore mani sãaroto riojua, babiti, idibiti yiana mani. Ñre mani sãabeja, manijuaare Dios ñ sãaja quena”, yibu gua. ¹⁵ Mua, judio masa ujarã cuni ado bajiro mua yija quena. Adocãta surara ujure oca cõaña, jane busuri Pablore mua tu ãmi wadijaro. “Riti ñre seti ñaja masi ãmoa gua. Ado ãmi waya Pablore”, yi ruo oca cõama surara ujure. Mua ito yija ado Pablo ñ ejabeto riti ñre boca sãana gua, yiyijarã ñna. Ito bajiri ujarã cuni, “Baũ, ito ujarõja maji”, yiyijarã.

¹⁶ Pablo romio macu iti oca bajirisere masiyijua. Ito bajiri Pablore iti oca, gotirocu surara wijua wayijua ñ. ¹⁷ Itoju ejacõri Pablore gotiyijua ñ. Ito ñ yija tuocõri, ito gagua surara masure jiyijua Pablo:

—Ñni mamure mu ujua tuju ãmi wasa. Oca gotirocu yiri seyoami ñ, yiyijua Pablo surara masure.

¹⁸ Ito ñ yija tuocõri, ñ ujua tuju ãmi wayijua ñ. Ñ ujure ado bajiro gotiyijua ñ:

—Gua tirãnugũ Pablo yure ji ñucacõri, “Ñni mamure mu ujua tuju ãmi wasa”, ñ yijare ãmi wadibua yu. Mure oca gotirocu yiri seyomi ñ, yiyijua ñ, ñ ujure.

¹⁹ Ito ñ yija tuocõri, gajero busa ñre tãa wacõri seniñayijua:

—¿Ñe yure gotirocu yiri mu? yiyijua surara ujua.

²⁰ Ito yija Pablo romio macu ado bajiro gotiyijua:

—Judio masa sigũ robo tuõlacõri ñna ujarã riojo Pablore mua ãmi watoni oca cõarã yirãji. “Riti ñre seti ñaja masi ãmoa gua”, yi ruorã yirãji ñna. ²¹ Ñna ito bajiro mare yija tuobeja mu. Ñna rãca gãna jũarã masacõ rëto busaro ma gudareco Pablore

sīarona bocati ñarāji ĩna. “Pablöre mani sīaroto riojua babiti, idibiti yiana mani. ĩre mani sīabeja, ito bajiroti quenabeto tōbujacōana mani”, yi tūoĭa ñarāji ĩna. Mū gotiroti gayere bocaticāma ĩna, yiyijū Pablo romio macū ujūre.

²² —Yūre mū gotirise gājerāre goti bato yibeja, yi tĭogū, “Wasa”, yiyijū surara ujū ĩre.

Félix tū Pablöre ĩna āmi wa rotire gaye

²³ Ito yija surara ujū, ĩ bero ñarā ujarāre jiyijū jūarāre. Ito bero ado bajiro ĩnare rotiyijū ĩ:

—Adi ñami nueve tūjaroca Cesareajū Pablöre āmi warā yirāji mūa. Adocō jājarā ñarā yirāji mūa rāca warā: Doscientos ñarā yirāji gabona warā. Ito yicōri setenta ñarā yirāji cabaru joena warā. Ito yicōri doscientos ñarā ñarā yirāji rearebisu yucūri rūcorā. ²⁴ Ito yicōri Pablo ĩ jesa warocū cabarure buja yucāña mūa. Ujū Félix wame cutigū tū catigūti Pablo ĩ ejare āmoa yū, yiyijū surara ujū ĩ bero gāna ujarāre.

²⁵ Ado bajiro ĩna rāca Félixre papera cōayijū surara ujū:

²⁶ “Yū Claudio Lisias adi papera cōa. ¿Ñati ujū ñasagū Félix mū? ²⁷ Judio masa āni Pablöre ñiacōri sīa āmoñi ĩna. ‘Romano masū ñami āni’, ĩna yija tūo masicōri, ĩre siame yirona yū ya surara rāca camotacū gūa. ²⁸ ‘Iti seti ña ĩre’, ĩna yija tūorocū, judio masa ujarā tū āmi ejacū yū Pablöre. ²⁹ ‘Gūa ñicūsabatia ĩna rotire gayere cūdibicū ñami āni’, yirā ĩre junisinicā ĩna. ĩre ĩna sīa āmoja, ĩre ĩna tubia āmoja, ñejūa buto seti manicū ĩre. ³⁰ Judio masa Pablöre sīarona ĩna cūñire gaye masicōri, mū tū ĩre cōa yū. ĩre oca meniri masare cūni cōa yū, ‘Ado

bajiro seti ña ñre', mure ñna yitoni. Itocõ ña", yi ucayijm surara um Félixre papera cõagã.

³¹ Ito bajiri surara um i rotiro bajiroti Pablore ñami wacõri Antípatris ejayijarã ñna. ³² Busuri surara gubona wana ñna ya wijm tũdicoayijarã mũcana. Cabaru joe wana riti Pablo rãca wayijarã. ³³ Cesarea ejacõri um Félixre papera ñsiyijarã ñna. Ito yicõri Pablore i tũ cũyijarã ñna. ³⁴ Iti papera boca ãmi ti tĩocõri ado bajiro Pablore seniñayijm i:

—¿Nojm gagm ñati mũ? yiyijm um ñre.

Ito i yija:

—Cilicia sita gagm ña ym, yiyijm Pablojma. "Cilicia sita gagm ña ym", i yija tũocõri, ³⁵ ado bajiro yiyijm Félix ñre:

—"Mure seti ña", yirã ñna ejaroca ñnare mũ busija tũocõja ym maji, yiyijm Félix.

Ito yija i ya surarare tirũnm rotiyijm i Herodes ñajacm ya wi jaja wijm.

24

Félix tiro riojo, "Seti ma yure", Pablo i yire gaye

¹ Co dũjamocõ rumuri bero paia um Ananías wame cutigm, ito yicõri judio masa bũcũrã rãca Cesareajm ejayijarã. Ñnare busi ñsigũ Tértulo wame cutigm ñna rãca ejayijm. Cesareajm ejacõri um tũjm wayijarã ñna, "Pablore seti ña", yirã warã. ² Ito yija um Félix Pablore jiwio rotiyijm. "Pablore seti ña", yirocm ado bajiro yiyijm Tértulo Félixre:

—Queno ya ym um mũ. Mũ masirisena sũoriti, oca ma manire. Ito bajiri ñejma tũo gũire ma manire. Ito bajiri jeyaro quena ñna adi sita. Adi sita gãna masare queno ejabma mũ. ³ Ito bajiro mũ

yisotirise masicōri masa jeyaro mure wanama. Ym um bnto ym rācubhogm, queno ya m, ya gma. ⁴ Yoari ym busija, m moaroti mure ruyuriobogja mncana ym. Ito bajiri yure queno yicōri yoari mejeti ym busija tōoya maji. ⁵ Āni ñami masare usirioro yi jaigm. Co cuto ruyabeto wa ucucōri judio masare oca riawuso ucuami ĩ. Jesús Nazaret gagure tōorūnrā um ñami āni. ⁶ Dios ya wi ñeño āmogū ito ōno sājarāona meje rāca sājañi āni. Ito bajiri ĩre ñiacu gma. Gma ñicusabatia ĩna rotiado bajiro, “Īre seti ña”, yi āmobjacu gma. ⁷ Ito bajiro gma yi āmobjarocati surara um Lisias gma tu ejacōri sēoro yicōri guare, Pablōre ěmagoquĩ. ⁸ Ado bajiro guare yiquĩ ĩ: “ ‘Pablōre seti ña’, mma yi āmoja, adi sita gagu um Félix tu wasa”, yiquĩ ĩ guare. Ito ĩ yija tōocōri, ado bajiro yicu gma: “Mumasiti, ¿ñe seti ñati mure? yi seniñate m. Ito bajiro m seniñaja bero gma gotirise, ‘Riti ña’, yigu yiguja m”, yicu gma Lisiasre, yiyijm Tértulo Félixre.

⁹ Ito ñarā ĩ rāca gāna judio masa cuni, “Riti ña”, yiyijarā ĩna. ¹⁰ Ito yija Félix Pablōre āmo buyeyijm, “Busiya”, yirocm. Ito ĩ yija ticōri, busisuyijm Pablo:

–Ym masia, adi sita gagu um iti ramum ñasurum ña m. Ito bajiri m riojo wanm quenacōri, “Ñe seti ma yure”, yirocm busigm ya ym. ¹¹ Jm gubojeno ramariti taja maji Jerusalénj m Diore rācubhogm ym ejaja bero. “¿Riti ñati?” m yija, gājerāre seniña m. ¹² Nocāta Dios ya wijm minijuacōri jājarā rāca ym busi tōoñaja, tibiticā ĩna. Ito yicōri minijuara wirijm masare ym riawusoja, ito yicōri cutojm ym riawusoja, nocāta yure tibiticā ĩna. ¹³ Yure tigoana roboti, “Seti ña ĩre”, yi goti masimenaji āna. ¹⁴ Adi

ñasarise mure goti rētobugu ya yu. Yu ñicusabatia ña yiado bajiroti, Jesure t̄or̄ān̄cōri Diore r̄ac̄ub̄oia ya. Ñana, “Īre seti ña”, yure yirā, Jesús oca bajirisere, “Buroti baja r̄uore gaye ña”, yama ña. Diore r̄ac̄ub̄oḡu ñari Moisés ĩ rotirise gaye r̄ac̄ub̄oia ya. Ito yicōri Diore goti ĩsiri masa ña ucare gaye c̄ani r̄ac̄ub̄oia ya. ¹⁵ “Ñeñaro yirā godarā, queno yirā godarāre c̄ani t̄udi ña catiroca yiḡu yiguji Dios”, yama ña. Yu c̄ani ñare bajiroti t̄oĩa. ¹⁶ Ito bajiri quenarise riti ya yu, Dios riojo, masa riojo c̄ani, “Seti ma yure”, yu yija quenaroti, yiyij̄u Pablo.

¹⁷ 'Co rodo meje gaje c̄atorij̄u wa ucucōri, Jerusalénj̄u t̄udi ejacu ya. Jerusalénj̄u t̄udi ejacōri bojoro bujarāre niyeru batocu ya. Ito yicōri Diore r̄ac̄ub̄oḡu ĩre yiari waib̄uc̄urā soe ĩsicu ya itoj̄u. ¹⁸ Dios ya wij̄u ito bajiro yu yi ñaroca judio masa Asia sita ḡana r̄aca yure ti bujacā. Ḡua masa yisotire gaye ñeñaro yirise yu coe t̄ioroca, yure ti bujacā ña. Dios ya wi totij̄u jājarā masa manicā yu r̄aca. Ito yicōri riaw̄sarā manicā. ¹⁹ Asia sita ḡana Dios ya wij̄u yu ñaroca yure tigoana, “Īre seti ña”, yirā, gotirā wadir̄ajama. ²⁰ ĩna gotirā wadibeja, ña ado ñarā, ḡua judio masa ujarā riojo, “Ado bajiro seti ñacu ĩre”, ña yi gotija quena. ²¹ Coji ña riojo oca s̄eo b̄sar̄o ado bajiro b̄asicu ya: “Godana m̄cana t̄udi catirā yirāji”, yicu ya. Ito bajiro yu yicati bero ñajare, “Īre seti ña”, yirāji m̄ua yicu ya ñare, yiyij̄u Pablo Félixre.

²² Ito ĩ yija bero, “Queno yirā ñama Jesure t̄or̄ān̄urā”, yi t̄oĩacōri, ado bajiro yiyij̄u Félix judio masare:

—Itocōti t̄oc̄aja maji yu. Surara uju Lisias ĩ

ejaroca, “Seti ña ãre, seti ma ãre”, yi besecuja yu, yiyijũ Félix judio masare.

²³ Ito bajiri Félix tubiara wijũ Pablo ã tujatoni ã ya surarare tirãnu rotiyijũ. “Tubiara wi tu jabeto ã ti ãmoja rãobeja. ã baba mesa ãna ejaja, ticõama. Rãobeja. Gãjerã ã baba mesa ãre ejabũa ãmoja, ejabũaja quena”, yiyijũ Félix. Ito ã yija bero wacoayijũ ã.

²⁴ Ito bero yoa busari ejayijũ Félix mucana ã manojo Drusila rãca. Judio maso ñayijo iso. Ito ejacõri Pablora ji rotiyijũ ã. ã ejaja ticõri, “Jesucristore mu tuorũnurise gaye gotiya guare”, yiyijũ Félix. ²⁵ Pablo ado bajiro gotiyijũ ãre: “ ‘Queno corocõ ñaña’, yire gaye gotiami Dios manire. Manire ñeñaro yiroto ãmobjacati ñeñaro yibitirũja manire. Co rũmu mani ñeñaro yigorere waja senigũ yiguũji Dios manire”, yiyijũ Pablo. Ito bajiro ã yija tuocõri, ucayijũ Félix.

—Wasa. Yu no yibitijũ mucana mure ji ñucacuja gaje tao remorocu, yiyijũ Félix Pablora.

²⁶ “ã yure niyeru ãsija, ãre bucõacuja yu”, yi tuõã wacu, biyaro Pablora ji ñucayijũ ã, ã rãca busirocu. Ito bajibojarocati ã ãmoro bajiro meje yiyijũ Pablo.

²⁷ Ito ã yiroca riti juã rodo rãtayijũ. Iti juã rodo bero Félix uju ã ñarise budiyijũ. Ito yicõri Põrcio Festo wame cutigu ãre uju wasoayijũ. Félix uju ã ñarise ã budiroto riojuã judio masa rãca queno ñarocu, Pablora bucõabisijũ ã maji.

25

Festo tiro riojo Pablo ã busire gaye

1 Festo ɯdia rɯmɯti ĩ ɯjɯ sãjaja bero Cesareana ñacõri Jerusalénjɯ wa ucugɯ wayijɯ. 2 Ito ĩ ejaroca paia ɯjarã ito yicõri, judio masa ɯjarã ñasarã, “Pablore seti ña”, yirona ĩre gotirã ejayijarã:

3 –Guare queno yiya mɯ. Pablo ado Jerusalénjɯ ĩ ejatoni ji ñucaña mɯ, yi josayijarã ĩna Festore.

Īnarioti ado bajiro bɯsicãyijarã itiriojɯa: “Pablore ĩ ji ñucaja ma gudareco ĩre sãcõana mani”, yi tɯoĩabojayijarã ĩna.

4 Īna ito yija Festojɯa ado bajiro yiyijɯ ĩnare:

–Itojɯ Cesareajɯ tubiara wijɯ ñacãmi Pablo. Ito bajiri, “Yoari mejeti itojɯ yɯmasiti wacɯja”, yi tɯoĩa yɯ. 5 Mɯa rãca gãna coriarã ɯjarã ñarã yɯ rãca warɯjama. Seti ĩre ñajama, yɯ rãca wacõri, “Seti ña ĩre”, yirã warɯjama ĩna, yiyijɯ Festo ĩnare.

6 Jɯa dɯjamocõ rɯmɯricõ Jerusalénjɯ ñacõri, Cesareajɯ tɯdi wayijɯ Festo mɯcana. ĩ eja busuari rɯmɯ ĩna oca gãmeri seniñari wijɯ wayijɯ Festo. Itojɯ ejacõri Pablore ji ñucayijɯ ĩ. 7 Pablo ĩ sãja ejaroca judio masa Jerusalén wadiana ĩ tɯ eja rügüyijarã. “Seti jaje ña ĩre”, yibojarãti, “Iti ña seti ĩre ñasarise”, yi goti rëto bu masibisijarã ĩna. 8 Ito ĩna yija tɯocõri, “Yure seti ma”, yirocɯ ado bajiro yiyijɯ Pablo:

–Gɯa judio masa rotirise cɯdibicɯ meje ña yɯ. Dios ya wi ñeñogũ sãjabiticɯ yɯ. Ito yicõri Roma gagɯ ɯjɯre cɯdibiticõ yibiticɯ yɯ, yiyijɯ Pablo ito tɯo rujirãre.

9 Judio masa rãca queno ñarocɯ, Festojɯa ado bajiro seniñayijɯ Pablore:

–¿Jerusalénjɯ wa ãmoati mɯ? Jerusalénjɯ masa tiro riojo, “¿Seti ñati mɯre?” yi yɯ seniñare, ¿ãmoati mɯ? yiyijɯ Festo Pablore.

10 Ito bajiro ĩ yija tʉocõri, ado bajiro cʉdiyijʉ Pablo:

—Meje. Adojʉ ña yʉ, “Mʉre seti ña, mʉre seti ma”, ʉjarã ĩna riojo gotirojʉ ña yʉ. Adojʉ Roma gagʉ ʉjʉ ĩre ejabʉari masa, “Mʉre seti ña, mʉre seti ma”, yirã tʉjʉ ña yʉ maji. Adojʉ ñarʉja yʉre. “Judio masare ñeñaro yibitiquĩ ĩ”, yi masia mʉa. 11 “Īre bʉto seti ña”, yicõri yʉre mʉa sĭa ʉmoja, no yicõri mañobicʉja yʉ. “Īre bʉto seti ña”, yi masibitibojarãti judio masa tʉjʉ sĭgʉjʉa yʉre cʉ masibea mʉa. Roma gagʉ ʉjʉmasiti, “Seti ña mʉre, seti ma mʉre”, ĩ yire ʉmoa yʉ quenogoroa, yiyijʉ Pablo Festore.

12 Pablo ito ĩ yija tʉocõri, ĩre bʉsi ejabʉari masa rãca bʉsiyijʉ Festo. Ito yicõri ado bajiro yiyijʉ Pablöre:

—“Roma gagʉmasiti, ‘Ito bajia’, ĩ yire ʉmoa yʉ”, mʉ yija tʉocõri, mʉre ʉjʉ tʉjʉ cʉna gʉa, yiyijʉ Festo Pablöre.

ʉjʉ Agripa tiro riojo Pablo ĩ bʉsire gaye

13 Ito bajija bero yoa bʉsari ʉjʉ ñasagu Agripa wame cʉtigʉ ĩ rĭjoro Berenice wame cʉtigo rãca, Cesareajʉ ejayijarã ĩna. Festo mamʉ ʉjʉ ĩ wasoare ñajare, “Queno bajia mʉ”, yirona wayijarã ĩna. 14 Yoa bʉsari ĩ ñaja bero Pablo gayere bʉsiyijʉ Festo, ʉjʉ Agripare.

—Yʉ ʉjʉ wasaroca Félix budi wacʉ sĭgʉ ʉmʉgʉ ĩ tubiarʉ ñami ado. 15 Jerusalénjʉ yʉ ñaroca paia ʉjarã ito yicõri judio masa bʉcʉrã, “Īre seti ña. Ito bajiri ĩre sĭaja quena”, yicã ĩna yʉre. 16 Ado bajiro ĩnare cʉdicʉ yʉ: “Gʉa romano masa gʉa yisotirise ado bajiro bajia. ‘Īre seti ña’, yirã riojo, ‘Ado bajirojʉa bajia, yʉre seti ma’, ĩ yiroto riojʉa sĭare

ma gware, yicu yu”, yiyiju Festo Agripare. ¹⁷ Ito bajiri judio masa ina ejaroca, uju yu sājaja bero, “Īre seti ma, ĩre seti ña”, ujarā ina yiroju yoari mejeti wacu yu. Iti wiju ejacōri Pablōre āmi roticu yu. ¹⁸ Yu t̄oŋaja, ado ejarā judio masa, “Īre b̄uto ñeñarise seti ña”, yirā yirāji, yibojacu yu. Ito yibojarocati, “Itocō jaje seti ña”, yi masibiticā ina. ¹⁹ “Gua r̄acub̄osotirisere r̄acub̄obeami ĩ. ‘Godabojaguti m̄cana t̄adi catiami Jesús’, yi r̄homi Pablo. Īre seti ña”, yirona iti riti goticā ina. ²⁰ Iti oca bajirisere queno masibiticōri, Pablōre ado bajiro seniīacu yu: “Jerusalénju, ‘Īre seti ma, ĩre seti ña’, ina yi beseroju, ¿wa āmoati m̄?” yibojacu yu Pablōre. ²¹ “Meje, Roma gagu uju Augusto wame cutigu, ‘Īre seti ña, ito yicōri ĩre seti ma’, ĩ yire āmoa yu”, yiqui Pablo. Ito ĩ yija t̄ocōri, “No yu cōa āmori r̄am̄ Roma gagu uju t̄aju m̄re cōacuja. Adocāta tubiara wiju ñatīñagū ya m̄ maji. No yu cōa āmori r̄am̄ gajero m̄re cōacuja yu”, yicu yu Pablōre, yiyiju Festo Agripare.

²² Ito yija Agripa ado bajiro yiyiju Festore:

—Yu c̄ni Pablo ĩ busirere t̄o āmoa yu, yiyiju Agripa, Festore:

—Ba, jane busuriti Pablo ĩ busirere t̄oḡu yiḡuja m̄, yiyiju Festo Agripare.

²³ Ito bajiri, busuriti Agripa ĩ r̄joro Berenice, Pablo ĩ busija t̄orā ejayijarā ina. Itoju ejacōri sōbajiro ñasagu ña yu, yi t̄oŋa minijuara wiju sājayijarā ina. Surara ujarā r̄aca, ito yicōri iti c̄to ujarā ñasarā r̄aca sājayijarā ina. ĩna sājaja ticōri, Pablōre ji rotiyiju Festo. ²⁴ Pablo ĩ ejaja ticōri, itoju minijua ñarāre ado bajiro yiyiju Festo:

—Y_u _uj_u Agripa, ito yicōri g_ua rāca minijua ñarã, tiya āni ñami Pablo. Jājarã judio masa “Īre seti ña”, y_i b_usiama ĩna y_ure, Jerusalénj_u ito yicōri adoju Cesarea_u c_uni. “Ī godacoar_ujami”, yire gayere b_usi tarojobeama ĩna. ²⁵ Y_u t_uoĭaja, seti ñasarise ma ĩre. Ito bajiri, “Godar_ujami ĩ”, y_i masibea y_u. “Roma gag_u _uj_u riojo, ‘Iti m_ure seti ma, iti m_ure seti ña’, ĩ yicato bajiroti _uj_u t_u cōac_uja”, y_i t_uoĭa y_u. ²⁶ “Iti ña oca ñasarise Pabl_ure”, y_i y_u _uj_ure papera uca masibea y_u. Ito bajiri Pabl_ure j_i ñucam_u y_u, m_ua riojo, quenogorama y_u _uj_u Agripa m_u seniĭatoni. Ito bajiro m_u seniĭaja bero iti oca t_uocōri ucag_u yig_uja y_u Augustore. ²⁷ Rocati, “Iti seti ña ĩre”, y_i masibitibojag_uti, y_u Pabl_ure cōaja, rocati mec_uri mas_ure bajiro yig_uja y_u, yiyij_u Festo Agripare.

26

Y_u gotirise t_uo_uya, _uj_u Agripare Pablo ĩyire gaye

¹ Ito ĩ yija t_uocōri, Pabl_ure b_usi rotiyij_u Agripa:
—M_umasiti, “Iti seti ma y_ure”, y_i gotiya, yiyij_u ĩ.

Ito ĩ yija t_uocōri, “B_usig_u wag_u ya y_u”, yiroc_u ĩ ya āmo ñum_uoyij_u Pablo. Ito yicōri b_usis_uoyij_u ĩja:

²⁻³ —Y_u _uj_u Agripa, m_u t_uoro riojo b_usig_u wag_u queno wan_u quenacōri b_usig_u wag_u ya y_u. G_ua judio masa g_ua yisotirisere queno masia m_u. G_ua t_uoĭa b_usisotirise c_uni queno masia m_u. Ito bajiri judio masa, “Īre seti ña”, ĩna yibojarisere m_u tiro riojo itire gotig_u ya y_u. Queno y_u gotirisere _usiriobic_uti t_uo jeoya, yiyij_u Pablo Agripare.

Jesure y_u masiroto rioj_ua ado bajiro bajic_u y_u maji, Pablo ĩyire gaye

4 Yũ ñarã judio masa jeyaro yũ ñagorere masiama ñna. Yũ ya cuto jaibicũacã yũ ñagore ito yicõri Jerusalénjũ yũ ñagore cuni queno masiama ñna. “Jaibicũ ñagũjũ, mani masa yisotirise gayere cãdiquĩ Ì. Ito yicõri iti gayere riasotiquĩ Ì”, yi masirãji ñna yũre. 5 Gũa masa fariseo gaye tũoĩarã, ñna ñama bũto Moisés ñayorũ Ì rotirise gaye rũcũbũorã. Macũacã yũ ñacatijũjuti fariseo gaye ñna tũoĩarise tũoĩasoticũ yũ. “Ito bajiro bajiquĩ Ì”, ñna yi ãmoja, riti yirãji ñna. 6 “Godanare mũcana tũdi ñna catiroca yigũ yigũja yũ”, yi goti yucãñi Dios gũa ñicũsabatĩare. Ito bajiro yũ tũoĩajare, “Ìre seti ña”, yicõri yũre ãmi wadiama ñna. 7 Dios Ì yicato bajiroti yirotere bocatirã yama gũa masa jũa gũbojeno buturi ñarã. Ito bajiri ñamiri, ãmũari Diore rũcũbũo ñama ñna. Ito yicõri Diore cãdi ñama ñna. Yũ cuni ñnare bajiroti rũcũbũoa itire. Iti gaye yũ tũoĩajare, “Ìre seti ña”, yama ñna. 8 ¿No yija, “Godanare mũcana tũdi catiroca yibiquĩji Dios”, yi tũoĩati mũa? yiyijũ Pablo ỹjũ Agripare.

Jesure masirãre rocati yi ãmocũ yũ maji, Pablo Ì yire gaye

9 Gaje ado bajiro bũsi remoyijũ Pablo:

—“Jesús Nazaret gagũre tũorũnrãjũare ñeñaro yisarũja yũre”, yi tũoĩabojacũ yũ maji cajero. 10 Ito yũ tũoĩacato bajiroti yicũ yũ Jerusalénjũ. Paia ỹjarã ñna rotirisena, Jesure tũorũnrãre tubiara wijũ cũcũ yũ. Jesure masirãre ñna sãja, “Ito bajiroti ỹja”, yi tũoĩacũ yũ cuni. 11 Coji meje Jesure tũorũnrãre ñeñaro ñna tũbũjaroca yicũ yũ. Judio masa minijuari wijũ ñnare ãmi sãjacõri ñeñaro ñna tũbũjaroca yicũ yũ. Ito yicõri, “Jesure masibea

gua”, ñna yijaro yirocɯ, ñnare ɯsirioro yi codecɯ yɯ. Ñnare buto junisinicõri ñnare sɯyacɯ yɯ, gaje cɯtojuɯ sɯacõri, ñeñaro tõbɯjaroca ñnare yirocɯ.

Ado bajiro Jesure masisɯocɯ yɯ, mɯcana Pablo ï yire gaye

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Ito bajiro yirocɯ Damasco cɯtojuɯ wacɯ yɯ. Paia ɯjarã ñna rotija tɯocõri, itojɯ wacɯ yɯ. ¹³ Yɯ ɯjɯ, ma wacɯ, buto ùmacañi rētoro busurise ticɯ yɯ ãmɯa gɯdareco tɯjaroca. Iti busurise yɯre sɯaticɯ ito yicõri yɯ rãca wacanare cɯni. ¹⁴ Ito bajijare ñnarocõti quedicoacɯ gɯa. Ito yija, hebreo ocana ado bajiro yɯre busija tɯocɯ yɯ: “Saulo Saulo, ¿no yija yɯre ñeñaro yi ãmoati mɯ?” yire oca ruyucɯ ùmacɯjɯ. “Ito bajiro mɯ yija mɯmasiti ñeñaro tõbɯjagu ya mɯ. Adocãta mɯ ya ruju jota mɯ jajuja, juniroja mɯre cɯni. Itioni yigu bajiro ya mɯ”, yi ruyucɯ oca yɯre ùmacɯjɯ gaye. ¹⁵ Ito yijare, “¿Noju gagɯ yɯre busiati mɯ?” yicɯ yɯ. Ito yija mani Ʋjuɯ ado bajiro yiqui yɯre: “Yɯ ña Jesús ñeñaro yi ãmogũ mɯ josaguti. ¹⁶ Wɯmɯ rãgũña. Yɯre moa ïsijaro ï yirocɯ, mɯre goaioa yɯ. Ito bajiri yɯ oca masare goti batogɯ yiguja mɯ. Adocãta mɯ tirise, gotigu yiguja mɯ. Ija mɯre yɯ ïoroti gaye cɯni goti batogɯ yiguja mɯ. ¹⁷ Judio masa, ito yicõri judio masa meje ñarã cɯni mɯre ñna sã ãmoja mɯ rãca ñacɯja yɯ. Masa jeyarore yɯ oca gotijaro Pablo, yirocɯ ñna tɯ mɯre cõa yɯ. ¹⁸ Ñna tɯ mɯre cõacɯja yɯ, yɯ oca ñna tɯo masitoni. Yɯ oca mɯ gotija ñeñaro yi ñabojana, quenarise yi ñarã yirãji ïja. Rãitiaroju ñabojana busuroju ñarã yirãji mɯcana. Yɯ ñagũ yiguja ñna ɯju. Rãmú ï rotirise cɯdirã meje ñarã yirãji ñna. Yɯre

ĩna tɔorũnɔja, ñeñaro ĩna yirisere ãcabojocɔja yɔ. Ito bajiri Dios ĩ besecãna rãca catitĩñarã yirãji ĩna”, yi ruyucɔ oca yɔre, yiyijɔ Pablo Agripare.

Jesús ĩ roticatire yiro robo cɔdicɔ yɔ, Pablo ĩ yire gaye

¹⁹ Ito bajiro ũmacũjɔ ruyuja tɔocõri, yiro bajiroti cɔdicɔ yɔ Jesure. Yɔ ɔjɔ Agripa, Jesús ĩ roticatire cɔdibiticõ yibiticɔ yɔ. ²⁰ ĩ “Yiba”, yicato bajiroti Damasco gãnare Jesús oca gotisɔocɔ yɔ. Ito bero Jerusalén gãna Judea sita gãna ñajediro, ito yicõri judio masa mejere cɔni, ĩ ocare goti ucucɔ yɔ. “Mɔna ñeñaro yirise jidicãcõri, Dios robo bajiro tɔoĩañã mɔna. Ito yicõri quenarise yiba, gãjerã, ‘Diore masirã ñama’, ĩna yi ti masitoni”, yicɔ yɔ ĩnare. ²¹ Ito bajiro yɔ gotija tɔocõri, judio masa yɔre ñiacã Dios ya wijɔ. Ito yicõri yɔre sã ãmocã ĩna. ²² ĩna ito bajiro yi ãmobjarocati, Dios ejabɔaquĩ yɔre. Adocãta cɔni yɔre ejabɔami Dios. Ito bajiri Dios oca gotia yɔ ñasari masa ɔjarãre ito yicõri ñari masa mejere cɔni. “Ito bajiro rẽtarɔ yiroja”, Moisés ñayorɔ ĩ goticãdo bajiroti, ito yicõri Diore goti ĩsiri masa ĩna goticãdo bajiroti iti gayere mɔare gotia yɔ. ²³ Ado bajiro yiñi Moisés ito yicõri Diore goti ĩsiri masa: “Dios ĩ cõagũ quenabeto tõbɔjagɔ yiguĩji. Ito bero godagɔ yiguĩji. ĩ ñagũ yiguĩji godabojagati cajero catisɔogɔ. Mɔcana caticõri masa ĩna tɔo masiroca yigɔ yiguĩji. Ito yicõri ĩre tɔorũnɔrãre masogũ yiguĩji. Judio masa, judio masa mejere cɔni masogũ yiguĩji”, yi ucañi ĩna, yiyijɔ Pablo.

Cristore ĩ tɔorũnɔroca Agripare Pablo ĩ yi ãmore gaye

24 Ito bajiro ïmasiti Pablo ï gotija tɔocõri, Festo oca s̃oro busiyijɔ:

—Tɔo masibea Pablo mɔ. Buto mɔ papera ria-sotija mɔ tɔoïarise wisacoayija mure, yiyijɔ Festo Pablore.

25 Ito ï yija tɔocõri, ado bajiro cɔdiyijɔ Pablo:

—Meje yɔ ɔjɔ mecɔbesame yɔ. Ado robojɔɔa bajia. Yɔ busirise queno tɔoïacõri busia yɔ, ito yicõri riti ña, yiyijɔ Pablo Festore. 26 Ito yija busi remogũ ado bajiro yiyijɔ Pablo ɔjɔ Agripare: “Yɔ busirisere queno tɔo masia mɔ. Ito bajiri tɔo gũibicɔti mɔ tɔoro riojo busia yɔ. Iti jeyaro yɔ busirisere queno masia mɔ. Adi Jesús oca yeyo gotire meje ña. Masa ña tiro riojo r̃tare ña. 27 Yɔ ɔjɔ Agripa, ¿Diore goti ïsiri masa ña gotigore tɔorũnɔati mɔ? Tɔorũnɔa mɔ, yɔ tija”, yiyijɔ Pablo Agripare.

28 —¿Iti jabetacã yure busicõri, “Jesure r̃cɔbuogɔ yigɔja mɔ”, yati mɔ yure? yiyijɔ Agripa Pablore.

29 Ito ï yija tɔocõri, ado bajiro yiyijɔ Pablo ïre:

—Oca jairo yɔ busija jabetacã yɔ busija cɔni, mure yiari Diore senigũ ya yɔ. Ito yicõri ado yɔ busija tɔorã jeyarore yiari Diore senigũ ya yɔ, Jesure yɔ tɔorũnɔro bajiro mɔa tɔorũnɔtoni. Yɔ Jesure tɔorũnɔro bajiroti mɔa tɔorũnɔre ãmoa yɔ. Ito bajibojarocati yɔ robo bajiro tubiara wijɔ ñacõri meje mɔa tɔorũnɔre ãmoa yɔ, yiyijɔ Pablo ïnare.

30-31 Ito bajiro Pablo ï yija bero Agripa, Festo, Berenice itijɔ minijua ñana cɔni ricati wacõri oca bajirisere itire busirã wayijarã ña. Ito bajiri ïnamasiti ado bajiro gãmeri busiyijarã ña.

—Ñe seti ma ãnire. Ito bajiri s̃abitirɔja ïre. Ito yicõri tubiara wijɔ ñabitirɔja ïre, yiyijarã ña.

³² Ito yija Agripa ado bajiro yiyijꝯ Festore:

—Roma gagꝯ ɯꝯ, ĩ oca quenore ãmoa yꝯ, ĩ yibeto bajija, adocãta jidicã ecocõboñi ĩ ĩja, yiyijꝯ Agripa Festore.

27

Pablore Romajꝯ ɯjarã ĩna cõare gaye

¹ Ito yija, “Pablo ito yicõri ĩ rãca tubiara wijꝯ ñarãre cꝯni Italia sitajꝯ cõarujꝯ mani”, yiri seyoñi ɯjarã. Ito bajiro yicõri sĭgũ Julio wame cutigure gũare Italiajꝯ ãmi wa roticã ĩna. Roma gagꝯ ɯꝯ ĩ ya surara coderi masꝯ ñaquĩ Julio. ² Ito bajiri Adramitio wame cutiri cuto gaga cumana wasuocꝯ gũa mꝯcana. Asia sita cuto majadori ti ucuro warica ñacꝯ itiga cuma. Sĭgũ Aristarco wame cutigꝯ waquĩ gũa rãca. Macedonia sita Tesalónica wame cutiri cuto gagꝯ ñaquĩ. ³ Cesareana wasuocꝯ gũa. Ito bajiri gaje rꝯmꝯ Sidónjꝯ ejacꝯ gũa. Itojꝯ ejacõri Pablore queno ti maicõri ĩre queno yiquĩ Julio. Iti cuto gãnare ĩ baba mesare ĩ ti ucu ãmoja ĩre rēobitiquĩ Julio. Ito yicõri ĩ baba mesa ĩre bare eca ãmoja, ĩre ĩna ejabũa ãmoja cꝯni rēobitiquĩ Julio. ⁴ Ito Sidónre wacoacꝯ gũa. Ito gũa waroca bũto mino wēatucꝯ gũare. Ito bajiri riojo wa masibiticꝯ gũa. Chipre wame cutiri yoga gaje dũjare wacꝯ gũa. Ito bajiri gãcodũjajũare ñacꝯ iti yoga. Itojꝯ mino bũto wasabiticꝯ. ⁵ Cilicia sita, Panfilia sita, riojo rētacꝯ gũa. Ito rētacõri Licia sita Mira wame cutiri cuto ejacꝯ gũa.

⁶ Ito ejacõri surara ɯꝯ Julio Italiajꝯ warica coga cuma ti bũjañi ĩ. Itiga cuma Alejandría gaga ñayijꝯ. Itiga ĩ bũjaja bero warona itigajꝯ sãjacꝯ gũa mꝯcana. ⁷ Mino bũto iti wēajare, co rꝯmꝯ meje

ñacōri, josari Gnido wame cutiri cuto ejacu gña. Riojo rētacu gña itore. Gña waro riojo buto mino iti wēajare, riojo wa masibiticu gña. Jēa wacōri Salomón wame cutiri cuto rētacu gña. Ito yicōri Creta wame cutiri yoga rūja wacu gña. ⁸ Ito gāni rūja wacōri, josari Lasea wame cutiri cuto tu, “Quenari Jetacari”, wame cutiro ejacu gña.

⁹ Gña waroca jaje rumuri godacu gnare. Juebcu iti cōñajare waroto guiyo ñacu riacu jajosa ĩja. Ito bajiri: “Ado bajiro mña yija quena”, yiqui Pablo ĩnare.

¹⁰ —Yu ñarã yu tija adi mani warise, guijsoro rētaru yiroja manire. Mani ya cuma rujacoaro yiroja. Ito yicōri gajeoni cuni rujacoaro yiroja. Mani cuni godacoarã yirãji gajea. Yu tũoĭaja adoti tujaraja mani maji, yibojaquĩ Pablo ĩnare.

¹¹ Ito bajiro ĩ yibojarocati Pablure tũorãnbitiqũ surara uju. Iti cuma uju, ito yicōri iti cuma weatugare ĩnare riti queno tũorãnuquĩ surara uju. ¹² “Guijsoro ñaroja”, yi masicōri, iti jetacaju juebcu rēta ãmobiticã gãjerã, gña rãca warã. Ito bajiri ado bajiro tũoĭacã ĩna: “Iti yoga rūja wacōri Fenice cutoju juebcu rētoraja manire. Rujasõa busa ñajare buto mino wãbetoja itoju”, yi tũoĭacã ĩna.

Īnare mino wēare gaye

¹³ Iti buto mino wēabeja ticōri, “Feniceju ejarã yirãji mani”, yi tũoĭacã ĩna. Ito bajiro tũoĭacōri wasũorãti iti yoga tu rūja wacu gña mncana. ¹⁴ Ito bero nocõ mejeti cumaju buto mino wãcu. Ūmacañi ĩ joejea wadiro gaje dajare gãcodajare wadicu iti mino. ¹⁵ Iti cumare buto wēacoacu mino. Ito

bajiri riojo wa masibiticu gna. Ito bajiri mino iti ãmi waroti ticõacu gna ãja. ¹⁶ Ruja yoga jaibiti yoga Cauda wame cutiri yoga totoju wēasabitijū wacu gna. Ito bajiri josari cuma mātacā gna sia yocatire āmicu gna. ¹⁷ Gna mūojeoja bero jajoca cuma gna wacatigare, jūgubona siari cūcā moari masa, mino iti wēaja wadirujabe yirona. Ito bero, “Sirte wame cutirijū jajū mino iti wēacoaja queditua rujaboroja”, yi tūōīarā, mino iti wēaturise saya rujiocā ãna ãja. Ito bajiri mino iti wēacoaro bajiroti wacu gna ãja. ¹⁸ Ito bajiri gaje rumu buto iti mino wēa rētocūjare, cuma bñcua gaye gajeoni cōaroasñocā ãna. ¹⁹ Mñcana gaje rumu ãnamasiti cuma bñcua ñarise gajeoni cōaroacā ãna. ²⁰ Co rumu meje ide bueri iti bue rētocūjare ñocōa cñni ruyubiti, ũmacañi cñni ruyubiti bajicā. Ito yicōri buto mino wācu gnare. Ito bajiri ito bajijare, “Catiado ma mani, catire ma manire”, yi tūōīacu gna.

²¹ Yoari co rumu meje babiticu gna. Ito bajiri iti ticōri wamū rūgūcōri bñsiquī Pablo:

—Creta yogaju yū bñsiroca mña tūojama, quenoti ejaboyija, yiquī Pablo. Itojuna mani wadibeto bajijama, cuma bñcua cñni ñeñabitiboadoja. Ito yicōri gajeoni cñni godabitiboadoja. ²² Adocāta tūōīa oca quedi yibesa. Adi cuma, cuma iti godabobarocati, sīgūjua goda yimenaji mani. ²³ Dios ñami yū ũjū. Ito yicōri ãre rñcubuoā yū. Jijū ñami Dios ñaro gagu ángel ã cōarū, yūre goami. ²⁴ Ñ ángel ado bajiro gotimi yūre: “Gūibesa. Roma gagu ũjūre, ‘Seti ma yūre’, yigū yigūja mñ. Diore mñ senija tūōñi Dios mñare. Ito bajiri mñ rñca gāna cuma wārā ñarocōti cati jedicōrā yirāji”, yimi ángel yūre. ²⁵ Ito bajiri

oca sēoña yu ñarã mua. Diore tuorũna yu. Ito bajiri, “Ángel ĩ gotiro bajiroti rētarō yiroja”, yi tuoĩa yu. ²⁶ Gũdareco yogaju queditua rujabojarãti godamenaji mani, yiquĩ Pablo gũare.

²⁷ Ito bero juaji semana bero Adiático wame cutirita itajuraju ñacu gũa, mino gũare iti wēacõajare. Ñami gũdareco iti cuma moari masa, “Sitaju ejarã ya mani”, yicã ñna. ²⁸ Ito yicõri gũtagã yutamana cano yicõri ide ucãrisere cõĩacã ñna. Treinta y seis metros ucãro ñacu ito. Yoa busari mucana ñna cõĩaja veintisiete metros ucãro ñacu. ²⁹ Gũta quedituare gũirã, juariagari come guji cutirise come mana cano yicõri cõaroacã ñna, cuma iti waja tũatujaro yirona. Cuma usitutujare ito bajiro yicã ñna. Ito bajiri ejori iti busure ãmorã Diore senicã ñna. ³⁰ Ito bajiroca riti rudire tuoĩacã iti cuma moari masa. Ito bajiri cuma ĩguẽajua, cuma bucua ñiarotire come cõaroarã yama yiado bajiro cuma jaibitigacã rujiocã ñna. ³¹ Ito bajija ti masicõri, surarare ito yicõri ñna ujure ado bajiro gotiquĩ Pablo:

—Ñna adi cuma moari masa ñna rudija, mani adi cuma tujarã godacoarã yirãji, yiquĩ Pablo surarare.

³² Ito ĩ yija tuocõri, cuma jaibitiga siara mare yije tacõcã ñna, “Iti ãmoroti wajaro”, yirona.

³³ Busuri jĩju jabeto ba rotiquĩ Pablo gũare:

—Juaji semana rēta, canimenati, bamenati mua ñaroca. ³⁴ Mua jabeto bare ãmoa yu. “Catiba”, yirocu muare ba rotia yu. Ñejuã rētabetoja muare. Catirã yirãji mua ñarocõti, yiquĩ Pablo gũare.

³⁵ Ito yi tñocõri ï ya ãmona naju ãmi rucocõri, “Queno ya mñ”, yiquĩ Diore gña tiro riojo. Ito yicõri jabetacã igata ãmicõri baquĩ ï. ³⁶ Ito ï yija ti wanucõri, oca sēocu gña. Ito bajiri gña ñarocõti bacu itire. ³⁷ Doscientos setenta y seis masa ñarã ñacu gña iti cuma warã. ³⁸ No gña ba ãmorocõ bacu gña. Ba tñocõri trigo bujuri cõaroacu gña, cuma bucua bũto bũsa jayajaro yirona.

Cuma bucua iti rujare gaye

³⁹ Iti busuroca iti cuma moari masa ruja yogajũ jajũ iti ruyuja ticã ñna. “Ito bajiro wame cutia”, yi masibisĩ ñna iti yogare. Iti sita wame masibitibojarãti, “Cuma majado iti quenaja tito maji”, yicã ñna. ⁴⁰ Ito bajiri come gujiro ñiaroti ñna siarere yije tacã ñna. Ito bajiri ide watojũti tujacoari seyocu iti. Ito bajiri cuma bucua weatura jãire sã rãgõcã ñna mñcana. Ito yicõri mino tuaroto ũmatũadojũ saya wero mñocã ñna. Ito bajiri jajũ tujũare jãja wacu cuma ñja. ⁴¹ Ito wasũoroti ũma gãnioro jajũjũ sua queacu cuma bucua. Ñguẽajua jajũjũ jua rũjũcoacu. No yicõri wa masia mano cuma usitujũba bũto iti jacũjare wadisũocu.

⁴² Ito bajija ticõri, surara tubiarona ñna ãmi wanare, “Sĩacõrũja mani, ñna bati rudi wabe yirona”, yi tũoĩacã ñna. ⁴³ Ito bajiro ñna yibojarocati surara mũjũama Pablo ï catire ãmoquĩ. Ito bajiri ï ya surarare sĩa rotibitiquĩ ï: “Mña bati masirã cojiti bati jãjã wasa jajũjũ ejasũoba”, yiquĩ surara mũjũ. ⁴⁴ Ito yicõri gãjerãre bati masimenare, “Cumu jãiri cuma ñagorena wasa mña”, yiquĩ. Ito bajiri sĩgũ godabeto ñarocõti jãja ejacu gña jajũjũ.

28

Malta wame cutiri yogaju Pablo i wa ucure gaye

¹ Ito maja rügücōri, “Malta wame cutiri yoga ña adi yoga”, yi masicū gña ija. ² Iti sita gāna queno yicā gñare. Ide jairo quedija iti usajare jeame jajame riocā ñna. Ito bajiro yicōri, “Sumarā waya mña cūni”, yicā gñare. ³ Ito yija Pablo jea cararise jabeto mioquī. Iti i jea tīaroca asijua budi wadigūju Pablo ya āmoju āña cuni ñia yojaquī. ⁴ Iti sita gāna Pablore āña cuni ñia yojaja ticōri, ado bajiro ñnamasi gāmeri būsicā ñna:

—Wajacū seyoami āni. Riaca jajosaju god-abiticōri i ñeñaro yire waja godagū yiguīji ija, yicā ñna.

⁵ Ito ñna yibojarocati Pabloama jeameju āñare wējata tīacoquī. Ito bajicōri ire ñejna rētabiticū. ⁶ Iti sita gāna masa ñarocōti “Mijiro yiroja”, yibojacā ñna. “Yoari mejeti usi jedi quedigū yiguīji”, yibojacā ñna. Ito bero yoari yubojari i godabeja ticōri, ñna tūōārisere gajero bajirojūna tūōācā ñna mñcana: “Mani rūsabūogū masū rujū, rujū cuticōri ejami āni”, yicā ñna.

⁷ Ito tū iti yoga ujū ñari masū ya sita ñacū. Públío wame cutigū ñnaquī i. Gñare boca āmicōri udiā rūmū gña ñacati rūmūricō queno yiquī i gñare. ⁸ Ito gña ñaroca Públío jacū, jacūari, ñiori cō yosaquī. I tū tirā wacū gña Pablo rāca. I tū ejacōri Diore seniquī Pablo. Ito yicōri cōgāre i ya āmo i moa jeorocati i ñarise cutirise iti rētaroca yiquī i. ⁹ Ito iti bajija tūocōri, iti yoga gāna gājerā cōrā i tū ejacā. Ito bajiri ñna ñarise cutirise rētacū ñnare cūni. ¹⁰ Gñare rūsabūogā ñari gñare queno yicā ñna. Gña waroto

riojua gna ba waroti jeyaro ñe ruyabeto guare ñicã ñna.

Romajũ Pablo ñ ejare gaye

¹¹ Udiarã ũmacañi iti yoga gna ñaja bero mɔcana warona cumajũ sãjacu gna. Itiga juebucũ rētagoraga ñacũ. Alejandría wame cutiri cuto wadiraga ñacũ itiga. Cuma bucua ũmatũadojua, masa rijogari bajiro ñna menire ñacũ iti cuma ujarã ñna rucubũorise. Iti wame cuticũ, Cástor, ito yicõri Pólux. ¹² Iti cumana wacõri Siracusa wame cutirijũ jetaca ejacu gna. Itojũ udia rumũ tujacu gna. ¹³ Ito tunima busa warã riti Regio cuto ejacu gna. Gãcõa sojejua wēarise mino queno ejabucũ guare. Ito bajiri gaje rumuti Puteolijũ ejacu gna. Ito majacu gna. ¹⁴ Iti cuto gãjerã Jesure masirãre ti bujacu gna. “Gua rãca coji semana tujaya”, yicã ñna guare. Iti semana bero mɔcana wasucũ gna, Romajũ warã. ¹⁵ Roma gãna Jesure masirã gna ware gaye masi yucãri seyoñi. Ito bajiri majũ guare bocarã ejacã ñna. Coriarã, Foro de Apio wame cutiri cutojũ guare bocacã. Ito yicõri gãjerã Tres Tabernas wame cutiri cutojũ guare bocacã. Ito ñnare ti bujacõri, “Queno ya mũ”, yiquĩ Pablo Diore. Ito bajiri queno wanũ quena oca sēoquĩ ñ. ¹⁶ Romajũ gna ejaja bero tubiarona ãmi wacãnare surara uju gotiquĩ, tubiara wi coderi masu ujure. Pablorama ricati sigũ surara codegu cutiro ñre cũcã.

Romajũ Pablo ñ ñare gaye

¹⁷ Gua ejaja bero udia rumũ tujaroca, judio masa ñasari masare ji rotiquĩ Pablo. ñna minijua jediroca ado bajiro ñnare gotiquĩ ñ:

—Y_u ñarã, disej_ua mani ñarãre ñeñarise yibitic_u y_u. Mani ñic_usabatia ña r_uc_ub_uore c_uni ñeñaro yibitic_u y_u. Ito y_u yibitibojarocati Jerusalénj_u mani masa y_ure ñiacōri Romano masare ĩsicã ña y_ure. ¹⁸ Y_ure boca ãmicōri y_ure jidicã ãmobjacã ña. “Ñe setina godado ma m_u”, yirona y_ure jidicã ãmobjacã ña. ¹⁹ Ito bajibojarocati mani masa jidicã ãmobiticã y_ure. Ito bajiri, “Y_u _uj_u Roma gag_u, seti ña m_ure, seti ma m_ure”, ĩ yi besere ãmoc_u y_u. Mani ñarãre junisinicōri meje ito bajiro yic_u y_u. ²⁰ Ito bajiri iti m_uare b_usiroc_u, m_uare ji ñucam_u y_u. Mani judio masa mani bocatig_u ejacoami ĩja. ĩti ñami Jesucristo. ĩre t_uor_un_ug_u y_u ñajare, come mana y_ure siari seyoama ña, yiquĩ Pablo.

²¹ Ito yija ado bajiro yicã ña ĩre:

—M_u oca iti bajirisere Judea sita ña papera cōarere boca ãmibitic_u g_ua. Mani ñarã ito wadiana c_uni ñej_ua ñeñarise m_u gayere b_usi ejabiticã ña. ²² “Masa Jesure ña t_uor_un_uja quenarise meje ña”, yire gaye riti t_uoa g_ua. Ito bajiri adi mame t_uoĩare gaye m_uáma, ¿no bajiro t_uoĩati? Iti gayere t_uo ãmoa g_ua, yicã ña Pablore.

²³ “Ito yija iti r_um_u minijuana mani”, yicã ña. Ito yija bero batacã ña. ĩna wara r_um_u ejaroca jãjarã masa ejacã Pablo ĩ ñaroj_u. ĩna minijuaja ticōri, “ĩre t_uor_un_urãre ĩ rotiroj_u miojug_u yiguĩji Dios”, yire gayere gotiquĩ Pablo. Busurĩ jĩj_u ĩ goticoaja, rãioc_uro goti tarojoquĩ. Moisés ñayor_u ĩ ucarere gotiquĩ Pablo. Ito yicōri Diore goti ĩsiri masa ña ucare c_uni gotiquĩ ĩ. “Jesure t_uor_un_ujaro ña”, yiroc_u ito bajiro gotiquĩ Pablo ĩnare. ²⁴ Coriarã Pablo ĩ b_usirisere queno t_uocã. Gãjerãma t_uor_un_ubiticã.

25 Gãjerãma sîgũre bajiro tũoĩabiticõri wagocoacã. Ito bajijare ado bajiro gotiquĩ Pablo ñnare:

—Isaíasna sũoritĩ queno gotiñi Espĩritu Santo mani ñicũsabatiare. “Ado bajiro yami Dios”, yi gotiñi Espĩritu Santo Isaíasre.

26-27 Wasa, yũre yiarĩ judio masare ado bajiro gotiya: Mũa ñeñaro yirisere jidicãbiticõri, yũre boca ãmi ãmobeã mũa. Yũ gotirise queno tũo masĩ ãmobeã mũa. Yũ yigore tibojarãti, “Iti ña Dios ĩ yigore”, yi ãmobeã mũa. Ñeñaro mũa yirisere jidicã ãmobeã mũa. Mũare yũ masotoni, yũre boca ãmi ãmobeã mũa. Ito bajiri yũ bũsirise tũobojarãti tũo masimena yirãji mũa. Yũ yigore tibojarãti, “Iti ña Dios ĩ yigore”, yi masimena yirãji mũa, yami Dios ĩ oca tutina, yiquĩ Pablo.

28 Ito bajiri bũsi tĩogũ ado bajiro gotiquĩ Pablo:

—Ado yũ bũsirisere mũa tũorũnũre ãmoã yũ. Jane adi rũmũna Dios ĩ ñarãre ĩ masore gaye oca, judio masa meje ñarãre gotire ñaro wado yiroja. Iti oca tũocõri wanũ quenarã yirãji ñnama, yiquĩ Pablo ñnare.

29 Pablo ito ĩ yija tũocõri, ñnamasiti gãmeri bũsi wacã judio masa.

30 Ñna wasoara wire jũã rodo queno ñañi Pablo itojure. Ñre tirã ejarãrecõti ñnare boca ãmiyijũ Pablo.

31 Gũibicũti oca sũocõri, “Ñre tũorũnũrãre ĩ rotiroju miojugũ yiguĩji Dios”, yire gaye gotiyijũ Pablo. Ito yicõri mani Hũũ Jesucristo gaye cũni riasoyijũ ĩ. Ito bajiro Pablo ĩ goti ñaroca sîgũjũã usirioro yibisjarã ñre. Itocõ ña.

Dios Oca Tuti New Testament in Macuna

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Macuna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Macuna

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
2581ee54-739f-5595-8d44-83c638ed667b